

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma

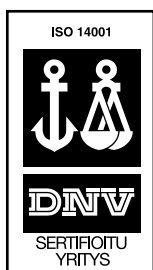

Matti Parikka
Hannu Karila
Airi Railo
Seija Pieniniemi
Juha Salmi
Mika Hytönen
Olavi Joensuu
Ari Rajasärkkä

Tilaukset:

*Metsähallitus
Metsätalous
PL 94
01301 Vantaa*

*Puh. 0205 64 100
Fax 0205 64 4500*

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma

Matti Parikka
Hannu Karila
Airi Railo
Seija Pieniniemi
Juha Salmi
Mika Hytönen
Olavi Joensuu
Ari Rajasärkkä

© Metsähallitus 1999

Kansikuva Paavo Hamunen

Ulkoasu: Arja Halme, Sirkka Savonmäki ja Taimi Tähtinen

Oy Edita Ab. Helsinki 1999

ISSN 1239-1670

ISBN 952-446-173-0

KUVAILULEHTI

Julkaisija
Metsähallitus

Julkaisun päivämäärä
21.12.1999

Tekijät Matti Parikka, Hannu Karila, Airi Railo, Seija Pieniniemi, Juha Salmi, Mika Hytönen, Olavi Joensuu ja Ari Rajasärkkä		Julkaisun laji Raportti	
		Toimeksiantaja Metsähallitus	
		Toimielimen asettamispvm 4.8.1998	
Julkaisun nimi Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma			
Tiivistelmä <p>Projektin tehtävänä oli laatia monitavoitteinen luonnonvarasuunnitelma Metsähallituksen Pohjanmaan metsätalouden maantieteelliselle alueelle osallistavan suunnittelun periaatteita noudattaen. Projekti toteutettiin 4.8. 1998–31.12. 1999.</p> <p>Metsätalous on Pohjanmaalla Metsähallituksen liiketoimintojen ydin. Metsätalouden metsämaata on 472 700 hehtaaria ja ala on kasvamassa metsätalousmaan ostojen myötä. Luonnonvarasuunnittelussa määritettiin alueelle uusi hakkuusuunnite, jonka hakattavan puumäärän lisäys painottuu kasvatushakkuista kertyvään kuitupuuhun.</p> <p>Luonnonsuojelualueiden pinta-alat kasvavat, kun suojeluohjelmia toteutetaan. Talousmetsien luonnonhoito ja alue-ekologia ovat keskeisiä periaatteita ja tavoitteita monimuotoisen metsäluonnon käytössä ja hoidossa. Metsätalouden ympäristöoppaan mukaiset metsänkäsittelytavat tulevat muuttamaan metsämaisemaa.</p> <p>Villillä Pohjolalla on monipuoliset edellytykset tuottaa Pohjanmaan alueella asiakkailleen aitoon luontoon perustuvia luontomatkailutuotteita kestävän käytön periaatteiden mukaisesti. Maa- ja vesialueiden käyttö suunnitellaan siten, että se tukee matkailuelinkeinoa.</p> <p>Maanjalostus kaavoituksineen ja maa-aineskauppa ovat osa Metsähallituksen liiketoimintaa. Lomasuntotonttien myynti tähtää suojeluohjelmien yksityismaiden lunastamiseen ja suojeluvaihtojen toteuttamiseen annetun veloitteen mukaisesti vuoteen 2004 mennessä.</p> <p>Metsähallituksen liikevaihto Pohjanmaan alueella on noin 200 miljoonaa markkaa vuodessa. Metsähallituksen työllistävä vaikutus on yli 400 henkilötyövuotta. Toiminnallaan Metsähallitus tukee Pohjanmaalla sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävän kehityksen toteutumista.</p>			
Avainsanat luonnonvarasuunnittelu, osallistava suunnittelu, monitavoitteinen suunnittelu, kestävä käyttö, Metsähallitus			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 26		ISSN 1239-1670	ISBN 952-446-173-0
Kokonaissivumäärä 123	Kieli suomi	Hinta 100 mk	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Metsähallitus		Kustantaja Metsähallitus	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
1.1	Luonnonvarasuunnittelun päämäärät ja tavoitteet	7
1.2	Pohjanmaan luonnonvarasuunnitteluprojektin vaiheet	8
1.2.1	Projektiorganisaatio	8
1.2.2	Tietolähteet	8
1.2.3	Viestintä	9
2	OSALLISTAMINEN	11
2.1	Sidostyöryhmät	11
2.2	Yleisötilaisuuksien palaute	12
2.2.1	Toimenpiteet yleisöpalautteen johdosta	14
2.3.	Kansalaismielipiteen selvitys	15
3	LÄHTÖTILAN KUVAUS JA ARVIOINTI	16
3.1	Metsähallituksen Pohjanmaan alue	16
3.2	Luonnonvarat ja niiden käyttö	16
3.2.1	Maankäyttö	16
3.2.2	Metsien rakenne	18
3.2.3	Hakkuut	23
3.2.4	Metsänhoito	25
3.2.5	Suoluonto	27
3.2.6	Metsäluonnon monimuotoisuus.	31
3.2.7	Lakisääteiset luonnonsuojelualueet	33
3.2.8	Riistakannat ja metsästys	36
3.2.9	Kalakannat ja kalastus	38
3.2.10	Matkailu ja luonnonkäyttö	39
3.2.11	Maa-ainekset ja turvevarat.	44
3.2.12	Rantakaavoitus ja lomarakentaminen	48
4	MAANKÄYTÖN TOIMINTAOHJELMA 2000-2009	50
4.1	Pohjanmaan alueen tulosalueiden yhteinen maankäytön toiminta ohjelma 2000- 2009	50
4.2	Maankäytön taustaa	56
4.3	Maankäytön näkymät	56
4.4	Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman maankäyttöpäätökset	57
4.5	Hakkuusuunnite	60
4.5.1	Laskentamenetelmä	60

4.5.2	Hakkuulaskelmat.61
4.5.3	Toteutettava vaihtoehto.61
4.5.4	Toteutettavan vaihtoehdon arviointia.63
5	TOTEUTUKSEN SEURANTA64
5.1	Yleistä64
5.2	Mittarit64
6	YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI68
	LÄHTEET.70
	LIITTEET	
	Liite 1. Projektiorganisaatio73
	Liite 2. Paikalliset sidostyöryhmät (kartta)75
	Liite 3. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman sidostyöryhmissä mukana olleet henkilöt ja sidosryhmät76
	Liite 4. Yhteenveto sidostyöryhmien jäsenten odotuksista ja SWOT-analyysistä82
	Liite 5. Gallupin johtopäätökset97
	Liite 6. Pohjanmaan alueen valtionmaan pinta-alat kunnittain99
	Liite 7. Maa-ainesten tuotantoalueet	100
	Liite 8. Sora- ja hiekkavarannot	101
	Liite 9. Kaavahankkeet	102
	Liite 10. Mittariarvot	103
	Liite 11. Lakkautettavat kohteet maankäyttöluokitusluettelossa	120
	Liite 12. MELA-laskelma	121
	Liite 13. Hakkuutapojen pinta-alat ja hakkuukertymän rakenne	122
	Liite 14. Yleisötilaisuuksien palautelomake.	123

1 JOHDANTO

1.1 Luonnonvarasuunnittelun päämäärät ja tavoitteet

Laki Metsähallituksesta (1.1.1994) määrittelee Metsähallituksen perustehtäväksi hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa-, metsä- ja vesiomaisuutta tuloksellisesti ja kestävästi. Kaikessa toiminnassa on otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen.

Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön tulosohejauksessa toimiva valtion liikelaitos, jolla on myös merkittäviä yhteiskunnallisia ja viranomais tehtäviä. Luonnonsuojelua koskeissa asioissa Metsähallitus on ympäristöministeriön ohjauksessa. Eduskunta hyväksyy valtion tulo- ja menoarviokäsittelyn yhteydessä Metsähallituksen keskeiset palvelu- ja toimintatavoitteet. Lisäksi eduskunta päättää vuosittain hankittavien luonnonsuojelualueiden määrästä ja Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden käyttämisestä vaihtomaina.

Metsähallituksessa on 7 tulosaluetta. Liiketoiminnan tulosalueita ovat metsätalous, Laatumaa, Villi Pohjola ja Metsähallitus Consulting. Yhteiskunnallisia tehtäviä hoitavat luontopalvelut (luonnonsuojelu) ja omaisuuspalvelut. Lisäksi metsäpuiden siemeniä ja taimia tuottaa siemen ja taimituotanto (Forelia Oy).

Ympäristöperiaatteissaan Metsähallitus sitoutuu kestävän kehityksen edistämiseen, toiminnan jatkuvaan parantamiseen ja yhteistyöhön toimintaympäristön kanssa. Ympäristöperiaatteiden toteutuminen kaikessa toiminnassa varmistetaan ISO 14001 -standardin mukaisesti sertifioitujen ympäristöjärjestelmän avulla.

Ympäristöperiaatteiden mukaisesti Metsähallituksen toiminta ja luonnonvarojen kestävä hoito ja käyttö perustuu luonnonvarasuunnitteluun ja alue-ekologiseen suunnitteluun. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaprojektin päämääränä oli aikaansaada ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä sekä mahdollisimman laajasti hyväksytty maankäytön ja luonnonvarojen hoidon kokonaissuunnitelma Metsähallituksen Pohjanmaan alueelle ajalle 2000 – 2009. Sosiaalisen kestävyuden varmistaminen edellytti paikallisesti niiden tahojen, joihin Metsähallituksen päätösten vaikutukset kohdistuvat, kuulemista ja osallistamista suunnitteluun.

Projektin keskeisiin tavoitteisiin kuuluivat myös Metsähallituksen uuden toimintatavan ja ympäristön huomioonottavan metsien käsittelyn tunnetuksi tekeminen, toimivien yhteistyösuhteiden luominen sekä osallistavan suunnittelun omaksuminen käytännön toimintatavaksi. Suunnittelulla on tärkeä viestinnällinen merkitys Metsähallituksen tunnetuksi tekemiselle sekä yhteiskuntasuhteiden vahvistamisessa.

Luonnonvarasuunnittelussa on neljä päävaihetta, joissa

- tuotetaan ajantasaistetut luonnonvaratiedot,
- analysoidaan toimintaympäristön Metsähallitukseen ja valtionmaihin kohdistamat odotukset, tavoitteet ja huolenaiheet,
- selvitetään alueen luonnonvarojen käytön mahdollisuudet ja
- sovitetaan yhteen toimintaympäristön ja asiakkaiden odotukset sekä yhteiskunnan Metsähallitukselle asettamat tavoitteet ottaen huomioon myös Metsähallituksen omat tavoitteet alueen luonnonvarojen käytössä.

Kansalaisten ja sidosryhmien tavoitteiden huomioon ottaminen edellyttävät toimintaympäristön laajamittaista osallistamista ja avointa, vuorovaikutteista suunnittelua.

1.2 Pohjanmaan luonnonvarasuunnitteluprojektin vaiheet

1.2.1 Projektioorganisaatio

Projekti käynnistyi 4.8.1998. Projektipäällikkönä toimi Timo Kemppainen 31.3.1999 saakka ja sen jälkeen Matti Parikka. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman projektioorganisaatio on esitelty liitteessä 1.

1.2.2 Tietolähteet

Nykytilan analyysiä ja valittujen mittareiden arvoja muodostettaessa oli käytössä paikkatietojärjestelmä, joka koostui kahdesta osasta (PATI- ja KOSTI-tietokannat). Merkittävä tietolähde oli osallistamisen myötä saatu kansalais- ja sidosryhmäpalaute.

1.2.3 Viestintä

Sisäinen tiedottaminen

Sisäisellä tiedottamisella haluttiin antaa omalle henkilökunnalle mahdollisimman laaja yleistietämys siitä, mikä luonnonvarasuunnitelma on ja miten se toimii sekä mitä osa-alueita siihen kuuluu. Koko henkilöstön haluttiin sitoutuvan suunnitelmaan, saada heidät näkemään luonnonvarasuunnitelma tärkeänä ympäristöperiaatteiden toteuttajana ja eri maankäyttömuotojen pitkántähtäimen suuntaviivojen luojana.

Ulkoinen tiedottaminen

Luonnonvarasuunnitelman tekemisestä ja sen merkityksestä tiedotettiin laajasti koko suunnitelma-alueen asukkaille. Oli tärkeää saada kansalaisten tietoon, että suunnitelma tehdään osallistavan suunnittelun periaatteella, ja että yksittäisellä kansalaisellakin on mahdollisuus vaikuttaa. Palautetta saatiin monella tavalla: sidostyöryhmien jäsenten kautta, yleisötilaisuuksissa, Internetissä olevalla palautelomakkeella ja Oulun yliopiston tekemän kyselyn kautta.

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmasta kertova esite valmistui syksyllä 1998, ja sen painosmäärä oli 8 000 kpl. Esite tehtiin henkilöstölle ja suurelle yleisölle. Se lähetettiin sidostyöryhmien muodostamistilaisuuksien kutsujen mukana. Toinen luonnonvarasuunnitelmaesite valmistui syksyllä 1999, painosmäärältään myös 8 000 kappaletta. Sen tarkoituksena oli luoda yleisölle käsitys siitä, miten valtion mailla sovitetään yhteen eri käyttömuodot.

Metsähallituksen asiakaslehden Pohjanmaan Kautta erityisteemana oli tammi-kuussa 1999 luonnonvarasuunnittelu. Lehden painosmäärä oli 130 000 kappaletta ja sitä jaettiin luonnonvarasuunnitelma-alueen kuntien kotitalouksiin. Lehdistötilaisuuksia järjestettiin sidostyöryhmien perustamistilaisuuksien ja yleisötilaisuuksien yhteydessä.

Paikallislehdissä luonnonvarasuunnitelma on huomioitu hyvin ja niissä kerrottiin varsin kattavasti metsäretkeilyistä kesän 1999 alussa. Maakunnallisissa lehdissä on ollut artikkeleja, samoin tiedotteita on saatu alueradioon ja yleisötilaisuuksista on tiedotettu alueradion menovinkeissä.

Internet- sivut valmistuivat vuoden 1999 alkupuolella. Internet- sivujen markkinointiin teetettiin 25 000 hillapostikorttia, joita jaettiin yleisölle koko Suo-

messa asiakaspalvelu-toimipaikoista, Pohjanmaan sidosryhmien jäsenille ja heidän yritystensä kautta heidän asiakkailleen.

www.metsa.fi/mta/pohlvs

Internet-sivuilla oli joulukuun 1999 alkuun mennessä käynyt yli 5 000 vierailijaa. Kortti ja esitteet olivat jaossa Erämessuilla ja monissa muissa yleisötapahtumissa, myös Metsähallituksen omissa tilaisuuksissa.

Metsäretket

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman metsäretkiä toteutettiin kaksi, Lestijärven suunnalle ja Koillismaan suunnalle. Metsäretkillä esiteltiin Metsähallituksen toiminnan monipuolisuutta.

2 OSALLISTAMINEN

Metsähallitus soveltaa avointa ja vuorovaikutteista tapaa tehdä yhteistyötä kansalaisten kanssa eli osallistavaa suunnittelua. Toiminnan pohjaksi kootaan laajasti tietoa ympäristöstä ja kansalaisten erilaisia näkemyksiä. Nämä pyritään ottamaan mahdollisimman tasapuolisesti huomioon. Osallistavan suunnittelun periaatteita noudattamalla Metsähallitus uskoo, että voimme huolehtia yhteisestä omaisuudesta laajasti hyväksytyllä ja yhteiskunnan asettamat tavoitteet toteutavalla tavalla.

2.1 Sidostyöryhmät

Sidostyöryhmien perustamiseksi otettiin yhteyttä kirjeitse lähes tuhanteen sidosryhmään työryhmien perustamiseksi. Luonnonvarasuunnitelman alueelle eli Pohjanmaan metsätalouden hallinnolliselle alueelle muodostettiin viisi paikallista sidostyöryhmää eli Koillismaa, Oulun seutu, Puolanka, Haapajärvi ja Ylivieska. Niiden rajat noudattelevat seutukuntarajoja. Luonnonvarasuunnittelualueen jako paikallisiin sidostyöryhmiin on esitetty liitteessä 2.

Maakunnalliseen sidostyöryhmään osallistui eri sidosryhmien organisaatioista aluetason vaikuttajia Oulusta ja Rovaniemeltä sekä ympäri maakuntaa. Perustettujen sidostyöryhmien kokoonpanot ovat liitteessä 3.

Työryhmien jäsenet esittivät sidosryhmiensä tavoitteet ja odotukset Metsähallituksen tulevalle toiminnalle ja tekivät nelikenttäänalyysin Metsähallituksesta. Tulokset ovat liitteessä 4.

Metsähallituksen henkilöstön osallistaminen

Talon omaa väkeä sitoutettiin suunnitteluun kertomalla Itä-Lapin ja Länsi-Lapin kokemuksia luonnonvarasuunnitelmien laadinnasta. Lisäksi henkilöstölle kerrottiin osallistavan suunnittelun periaatteista ja harjoiteltiin viestinnän taitoja. Henkilöstöstä nimettiin tulosalueittain edustajat sidostyöryhmiin. Myös yleisötilaisuuksissa oli mukana edustajia eri tulosalueista.

Kansalaisten osallistaminen

Kansalaisten osallistamiseksi järjestettiin yleisötilaisuuskierrokset tammi-helmikuussa ja loka-marraskuussa 1999. Kansalaismielipidettä Metsähallituksen toiminnasta selvitettiin Oulun yliopiston tekemällä kyselyllä. Luonnonvara-

suunnitelmalle laadittiin omat Internetsivut. Runsaista kävijämääristä huolimatta Internetsivujen kautta saatiin niukasti palautetta.

Vuorovaikutus osallistamisessa

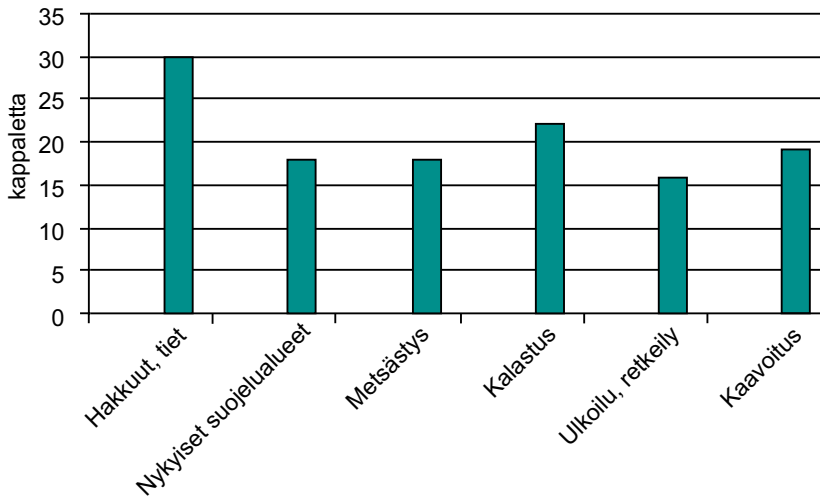
Tavoiteanalyysin mittarit kiinnostivat sidostyöryhmien jäseniä, koska niistä löytyi helposti asianomaista sidosryhmää lähellä olevia konkreettisia aiheita, joita tahdottiin tuoda esille luonnonvarasuunnitteluprosessiin. Näin osallistamisessa päästiin hyvään vuorovaikutukseen, joka vaikutti suunnitelman sisältöön.

2.2 Yleisötilaisuuksien palaute

Tammi-helmikuun aikana 1999 Pohjanmaan alueella järjestettiin yhteensä 12 yleisötilaisuutta eri puolilla lääninä. Väkeä tilaisuuksissa oli kolmisensataa ja suullisia palautteita saatiin yli 400 kappaletta. Metsähallitus pyysi yleisöä kertomaan omia mielipiteitään Metsähallituksen toimista. Ihmiset kysyivät miten yhteistä kansallista omaisuuttamme on hoidettu ja kertoivat oman mielipiteensä miten sitä tulisi tulevaisuudessa hoitaa. Kaikki kannanotot kirjattiin ja yhteenvedot tehtiin tulosalueittain. Ne jakaantuivat suhteellisen tasaisesti tulosalueiden kesken eikä paikkakunnittainkaan tullut kommentteihin paljoa eroa. Kuvassa 1 esitetään eräistä keskeisistä aiheista saatu palaute aiheiden mukaan ja tulosalueittain luokiteltuna.

Yleisötilaisuuksien palautteen määrällisen tarkastelun lisäksi tarkastellaan ohessa saatujen mielipiteiden asiallista sisältöä. Se on tehty hakemalla palautteista painopistealueet, jotka ovat tulleet esille puheenvuoroissa ja annetuilla palaute-lomakkeilla (liite 14).

Metsätalouden saamassa palautteessa eniten huomiota saivat ojitukset. Eri puolilta Pohjanmaan aluetta tuli yleisöltä selvä kannanotto: hillasoita ei saa ojittaa. Riistan elinympäristöihin ojituksen todettiin vaikuttavan myönteisesti lisääntyvänä ravintokasvillisuutena. Toisaalta syvät ojat ovat riistaeläimille kulkuesteitä. Myös maisemanhoito kiinnosti ja siitä saatiin palautetta. Metsäteitä koskevat kommentit vaihtelivat paljon. Tehtiin mm. ehdotuksia kokonaan uusiksi tiesuunniksi, toisaalta todettiin uusien läpikulkuteiden rakentamisen vaikuttavan alueen käyttöön lisääntyvänä liikenteen aiheuttamina häiriöinä. Metsätiet nähdään tärkeinä keräilytuotteiden kuljetuksen kannalta.

Kuva 1. Yleisötilaisuuksien yleisimmät aiheet.

Luontopalveluiden toimintakentässä eniten kysymyksiä ja palautetta saatiin jo olemassa olevista suojelualueista. Samaan aihepiiriin liittyivät paikallisella väestöllä olevat käyttöoikeudet. Suojeluasioissa mielipiteet jakaantuivat puolesta ja vastaan: on suojeltu tarpeeksi ja teollisuuden on saatava puuta sekä ihmisten toimeentuloa ja toisaalta haluttiin lisää suojelualueita. Suojelualueiden esittely yleisölle ja niiden käyttäminen opetustoimintaan koettiin tärkeäksi. Tilaisuuksissa kysyttiin paljon myös luonnonsuojelualueiden kartoista ja esitteistä. Luontopolkujen rakentaminen suojelualueille koetaan tarpeelliseksi alueisiin tutustumista varten. Retkeilyreittiesityksiä saatiin nimettyihin kohteisiin ja niihin liittyvinä tulivat esille toiveet rakenteista (pitkospuut, tulentekopaikat ja autiotuvat).

Kalastus- ja metsästysasioista tuli eniten palautetta. Monissa kommentteissa oli huolestuneita vapaan metsästysoikeuden menettämisestä sekä virkistyskalastusalueiden lopettamisesta niiden heikon kannattavuuden takia. Maasto liikenteen reittejä toivottiin hoidettavan paremmin. Niitä olisi tehtävä lisää, samoin retkeilyreittejä ja -rakenteita. Erävalvontaa toivottiin tehostettavan.

Laatumaan tulostoinnin tehtävistä saivat eniten huomiota kaavoitus sekä maanmyynti ja -ostot. Maanvuokrat puhuttivat joissakin tilaisuuksissa, koska vuokrataso oli noussut merkittävästi entisestä.

Syksyn yleisötilaisuudet

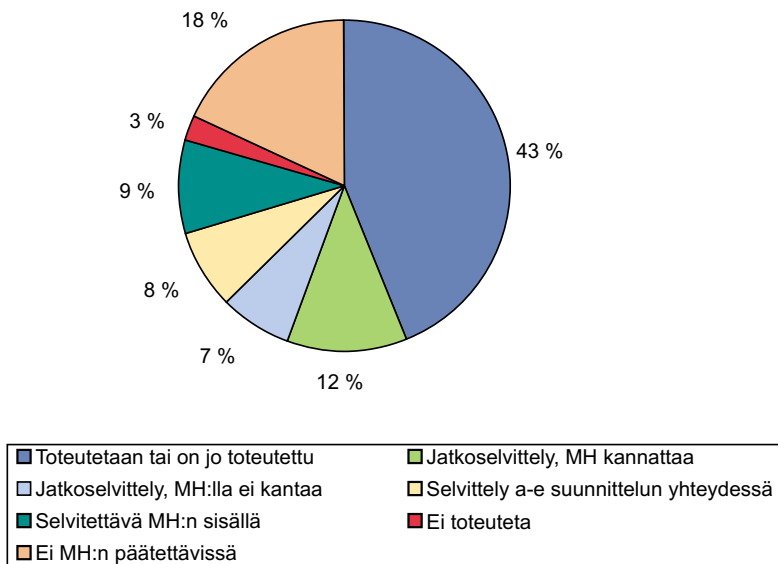
Syksyllä 1999 pidettiin yhteensä kaksitoista yleisötilaisuutta. Niissä esiteltiin luonnonvarasuunnitelman maankäyttöä koskevia päätöksiä sekä alueen uusi hakkuusuunnite.

Metsien virkistyskäytön rakenteista kysyttiin useassa yleisötilaisuudessa. Erityisesti keskusteltiin rakenteiden ylläpidon ongelmista. Kuusamossa keskusteltiin Iivaaran käytöstä ja sivuttiin mielipiteitä Natura-ohjelmasta. Myös julkistettu hakkuusuunnite herätti kysymyksiä metsän kasvun määrästä, tukin riittävydestä ja vanhojen metsien määrästä. Metsästyksen ja kalastuksen asiat saivat runsaasti huomiota.

Tilaisuuksien palautteessa kiitettiin järjestelyjä ja alustuksia. Avoimuus ja vaikutusmahdollisuuden tarjoaminen Metsähallituksen toimintaan tuotiin positiivisesti esille saadussa palautteessa.

2.2.1 Toimenpiteet yleisöpalautteen johdosta

Tulosalueet saivat arvioitavakseen yleisöpalautteen kommentit; miten niihin Metsähallituksessa vastataan. Kuvassa 2 on esitys toimenpiteiden jakaantumisesta kaikki tulosalueet laskettuna yhteen.

Kuva 2. Yleisöpalautteen aiheuttamat toimenpiteet.

Valtaosa kansalaisten tekemistä aloitteista on joko jo toteutettu ja tai tullaan toteuttamaan. Merkittävä osa palautteesta oli sellaista, että Metsähallitus ei yksin voinut ryhtyä toimenpiteisiin vaan asia välitetään muiden tahojen tietoon.

2.3 Kansalaismielipiteen selvitys

Metsähallituksen Pohjanmaan alueen ja Oulun yliopiston jo aiemmin käynnistetyin yhteistyön jatkoksi toteutettiin tutkimus kansalaismielipiteestä luonnonvarasuunnitelmaan liittyen. Kansalaismielipiteen selvitys ja yleisötilaisuuksien kirjallisen palautteen analysointi toteutettiin yhteistyössä Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa. Kyselylomakkeita lähetettiin yhteensä 1 510, joista 300 Oulun alueelle, loput 1 210 Pohjanmaan alueen eri kuntiin. Tutkimuksen teki kasvatustieteiden maisteri Outi Virkkula professori Timo Järviskosken ohjauksessa.

Kyselyn vastausprosentti oli 33 %, jota tutkijan mukaan voidaan pitää hyvänä. Vastaajina aktiivisimpia olivat oululaiset, kuusamolaiset, ylivieskalaiset ja raahelaiset. Suurin osa kyselyyn osallistuneista ei itse omistanut metsää. Kyselylomakkeen postitus ajoittui alkuvuoteen 1999. Kaikkiin talouksiin oli samaan aikaan jaettu Pohjanmaan Kautta-lehti. Myös yleisötilaisuuksien sarja toteutettiin maakunnassa samoihin aikoihin. Näissä korostettiin kyselyyn vastaamisen tärkeyttä. Tutkimuksen tulosta pidettiin tärkeänä tietolähteenä luonnonvarasuunnitelman päätöksentekoprosessissa. Kansalaismielipiteen selvityksen tuloksiin viitattiin usein tiedotteissa ja luonnonvarasuunnitelman osallistamisen tilaisuuksissa.

Tuloksista on tarkemmin Outi Virkkulan laatiman raportin luvussa 6 (liite 5).

Tutkimuksen tuloksista voi todeta, että valtion metsien virkistyskäyttö koettiin kansalaisten keskuudessa tärkeäksi. Luonnonvarasuunnitelmaprojektin alusta asti tärkeänä nähty viestinnän merkitys sai vahvistuksen. Metsähallitus ja sen toiminta tunnetaan vielä huonosti. Kansalaiset haluavat lisää opastusta ja tiedotteita erilaisista alueista ja palveluista. Metsähallituksen merkitys työllisyyden hoidossa maakunnassamme oli kansalaisten mielestä tärkeä.

3 LÄHTÖTILAN KUVAUS JA ARVIOINTI

3.1 Metsähallituksen Pohjanmaan alue

Metsähallituksen Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman maantieteellinen alue on metsätalouden tulosalueen hallinnollinen alue. Se käsittää Oulun läänin lisäksi Lestijärven, Toholammen, Kannuksen, Lohtajan, Kälviän, Ullavan ja Himangan kunnat Länsi-Suomen läänistä. Kuntia ja kaupunkeja alueella on yhteensä 50 (liitteet 6 ja 2).

Suunnitelma-alue on Pohjois-Pohjanmaan, Länsi-Suomen ja Kainuun ympäristökeskusten aluetta. Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueeseen kuuluvat, Lestijärvi, Kannus, Ullava, Himanka, Lohtaja, Kälviä sekä Toholampi. Puolanka kuuluu Kainuun ympäristökeskuksen ja muut kunnat Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen alueeseen. Luonnonvarasuunnittelualue jakaantuu myös kolmen metsäkeskuksen alueelle. Etelä-Pohjanmaan metsäkeskukseen kuuluvat Lestijärvi, Himanka, Lohtaja, Kannus, Kälviä, Toholampi ja Ullava. Puolanka kuuluu Kainuun metsäkeskukseen ja loput kunnat Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskukseen (liite 2).

Suunnitelma-alueella on Koillismaan ylänköalue Kuusamon vaaroinen ja luonnontilaisine jokineen. Puolanka kuuluu Kainuun vaara-alueeseen, siitä länteen on Pohjois-Pohjanmaan aapasuovyöhyke. Suunnittelualan eteläosassa ovat Keski-Pohjanmaan jokilaaksojen aukeat maat sekä Suomenselän vedenjakajaseutu Lestijärven suunnalla.

Suunnitelma-alue kuuluu keskiboreaaliseen Pohjanmaan - Kainuun havumetsävyöhykkeeseen sekä pohjoisboreaaliseen Kainuun-Kuusamon vyöhykkeeseen. Alueella on 16 paliskuntaa, joiden poroluku on yhteensä 27 000 eläintä.

3.2 Luonnonvarat ja niiden käyttö

3.2.1 Maankäyttö

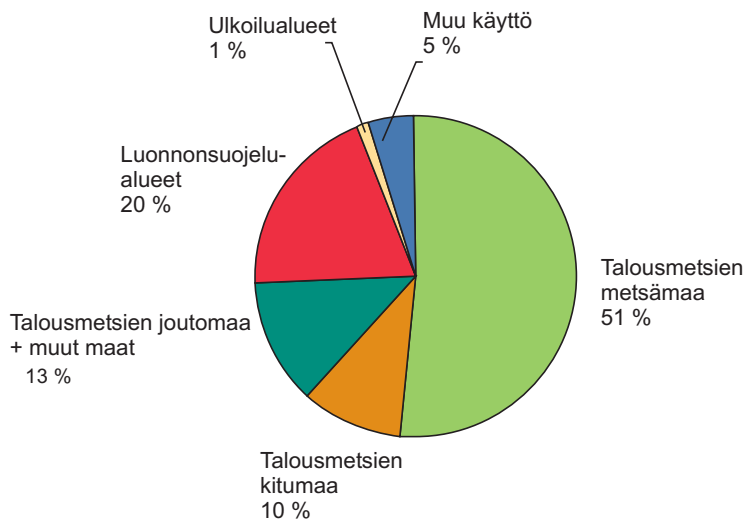
Metsähallituksella on Pohjanmaan alueella hallinnassaan maata 919 000 ha ja vesialueita 37 000 ha (taulukko 1). Lisäksi Pohjanlahdella on Metsähallituksen hallinnassa yleisiä vesialueita 668 000 hehtaaria. Metsähallituksen maa- ja vesialueet on jaettu eri käyttötarkoituksiin, joita ovat metsätalous, luonnonsuojelu,

ulkoilu ja muu käyttö. Jako kuvastaa alueiden pääasiallista käyttöä. Muu käyttö pitää sisällään kaava-alueet, vuokra-alueet (mm. turvetuotanto), metsänjalostuksen maat ym. erityisalueet.

Taulukko 1. Metsähallituksen maiden ja vesien käyttö pääryhmittäin Pohjanmaalla 4.10.1999 (pääryhmä muu maa sisältää tiet, varastoalueet, sorapaikat, maatalousmaan, rakennetun maan, turvetuotantoalueet ja linjat).

Käyttö- tarkoitus	Metsä- maa	Kitu- maa	Jouto- maa	Muu maa	Maata yht.	Vedet	Pinta-ala yhteensä	% os.
Metsätalous	472700	92500	109400	6600	681200	28100	709300	74
Luonnonsuojelu	72700	35400	75000	300	183400	4800	188200	20
Ulkoilu	7400	1400	1800		10600	1100	11700	1
Muu käyttö	14300	6000	9200	14700	44200	3000	47200	5
Yhteensä	567100	135300	195400	21600	919400	37000	956400	100

Metsätaloustoiminnan piirissä on metsämaata 51 %, kitumaata 10 % ja joutomaata ja muuta maata 13 % koko alueen maapinta-alasta (kuva 3). Luonnonsuojelualueita on 20 %. Suunnittelualan länsiosassa, joka kattaa Haapajärven, Ylivieskan ja Oulun seutukuntien valtion maat, on luonnonsuojelualueiden osuus 8 %. Tällä alueella Metsähallituksen hallinnassa olevat maat ovat hajanaisia sijaiten usean kunnan ja maalaiskaupungin alueella. Erityisesti ulkoiluun varattuja alueita on 1 %. Muussa käytössä on 5 % maa-alasta.

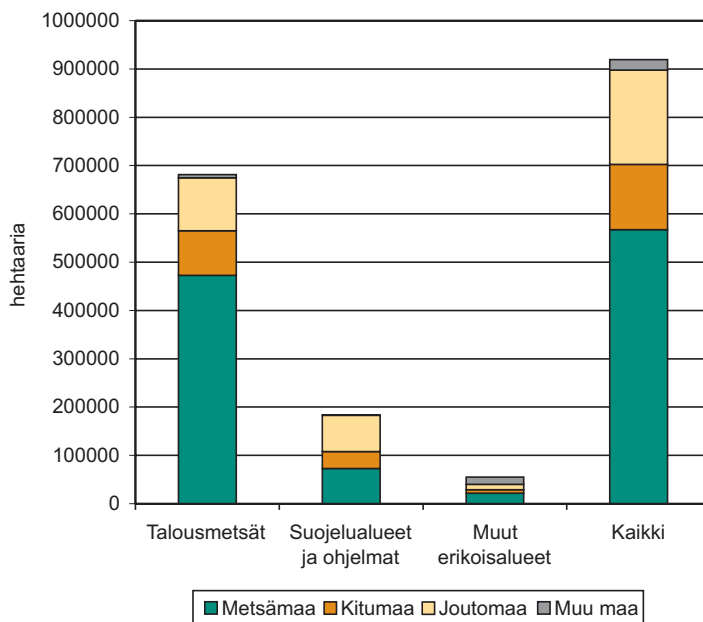
Kuva 3. Metsähallituksen maiden käyttö Pohjanmaalla.

Jäljempänä tässä julkaisussa maat ryhmitellään kolmeen pääluokkaan: 1. talousmetsät, 2. suojelualueet ja ohjelmat ja 3. muut erikoisalueet.

3.2.2 Metsien rakenne

Kasvullinen metsämaa

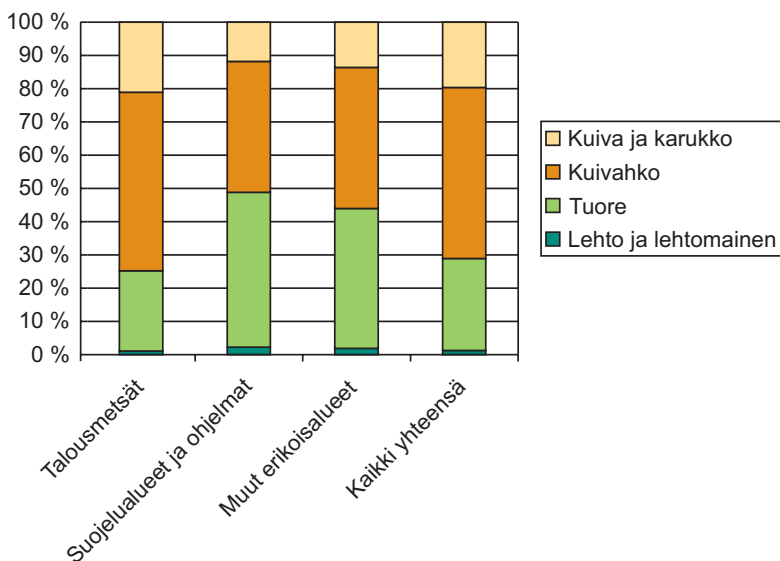
Alueen maapinta-alasta on metsämaata 567 000 ha (62 %), kitumaata 135 000 ha (15 %) ja joutomaata 195 000 ha (21 %) (kuva 4). Loput 22 000 ha (2 %) on muuta maata (tiet, linjat, sorapaikat, turvetuotantoalueet ym.). Metsätaloustoiminnan piirissä olevalla alueella metsämaan osuus on 69 % (473 000 ha), suojelualueilla 40 % (73 000 ha) ja muilla erikoisalueilla myös 40 % (21 700 ha) kyseisen käyttömuodon maapinta-alasta. Joutomaan suuren osuuden (41 % / 75 000 ha) luonnonsuojelun maa-alasta selittää Pohjanmaan alueen suuri soiden-suojelualueiden määrä. Metsä-, kitu- ja joutomaiden yhteispinta-alasta, joka on 898 000 ha, on kivennäismaita 440 000 ha (49 %) ja soita 458 000 ha (51 %).

Kuva 4. Metsämaiden kasvupaikat.

Valtion maat sijaitsevat alueen karuimmissa osissa ja vedenjakaja seuduilla. Myös korkealla merenpinnasta sijaitsevia alueita ja soita on valtion mailla runsaasti. Soiden osuus metsämaista on neljännes. Metsämaiden pinta-alasta puolet on

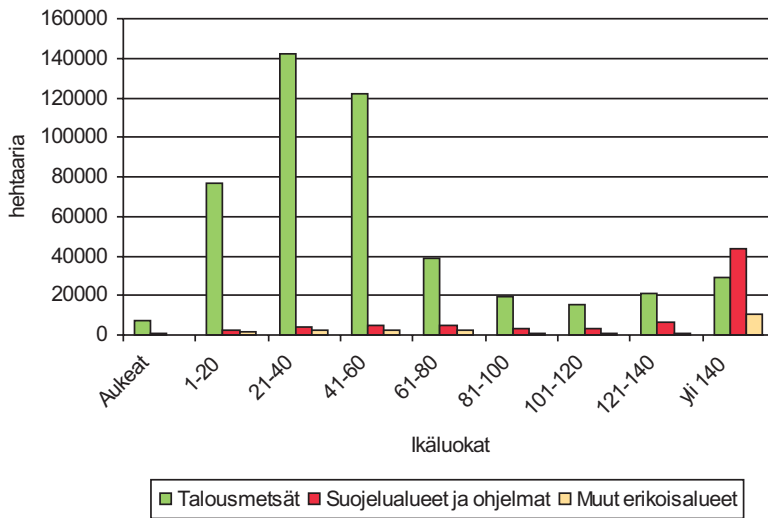
kuivahkoa kangasta (51 %) (kuva 5). Vajaa kolmannes metsämaista on tuoreita kankaita (28 %) ja viidesosa kuivia- ja karukkokankaita (20 %). Lehtoja ja lehtomaisia kankaita on vain yksi prosentti metsämaiden kokonaispinta-alasta.

Kuva 5. Metsämaiden jakaantuminen kasvillisuusluokkiin (sisältää myös ravinteisuustasoltaan vastaavat turvemaiden metsämaat).

Puuston ikärakenne metsämaalla

Hakkuutoiminnan seurauksena metsien ikärakenne poikkeaa voimakkaasti toisistaan talousmetsissä ja muilla alueilla. Talousmetsille tyypillistä on nuorten ikäluokkien suuri osuus (kuva 6). Talousmetsissä alle 60-vuotiaita metsiä on yli 70 % pinta-alasta. Toisaalta suojelualueilla 60 % pinta-alasta on yli 140-vuotiaita metsiä. Myös muiden erikoisalueiden pinta-alasta lähes puolet on yli 140-vuotiaita metsiä. Yhteensä yli 140-vuotiaita metsiä on 82 000 ha, joista talousmetsissä 29 000 ha, suojelualueilla 43 000 ha ja muilla erikoisalueilla 10 000 ha.

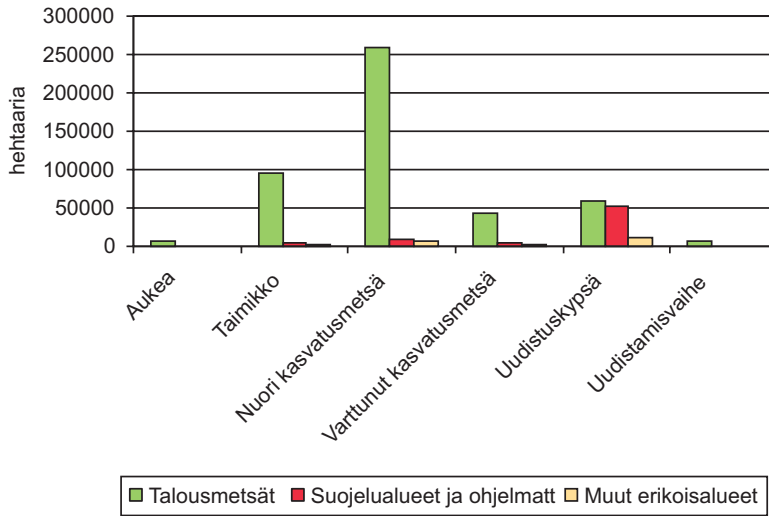
Kuva 6. Puuston ikärakenne metsämaalla.

Puuston kehitysluokkarakenne metsämaalla

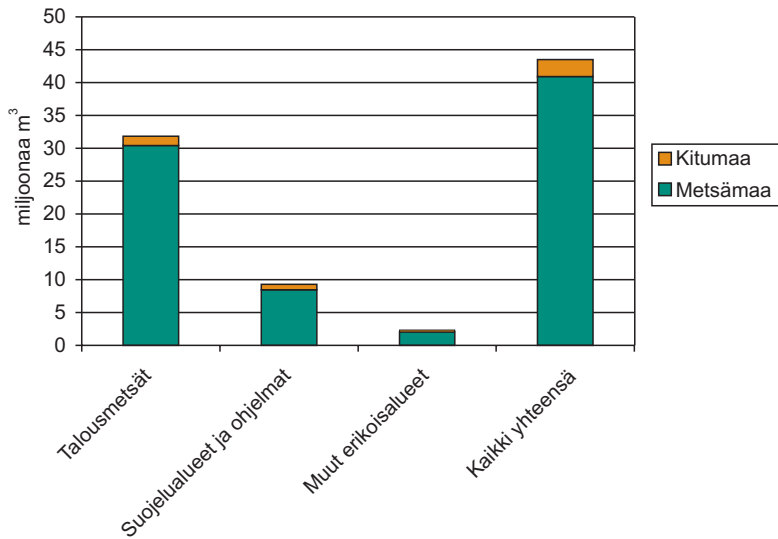
Metsämaiden jakamisella kehitysluokkiin kuvataan puuston puuntuotannollista kehitysvaihetta. Talousmetsien metsämaalla on aukeita ja uudistamisvaiheessa olevia metsiä (siemenpuualoja) yhteensä 3 %, taimikoita 20 %, nuoria kasvatusmetsiä 55 %, varttuneita kasvatusmetsiä 9 % ja uudistuskypsiä metsiä 13 % (kuva 7). Pohjanmaan alueen uudistuskypsistä metsistä yli puolet on suojelu- ja muilla erikoisalueilla. Alueen sisällä uudistuskypsiä metsiä on suhteellisesti eniten Puolangalla ja Koillismaalla, kun taas kasvatusmetsien suhteellinen osuus on suurempi alueen länsi- ja eteläosissa.

Puuston tilavuus ja kasvu

Puuston kokonaistilavuus Pohjanmaan alueella on 43,5 milj. m³ (kuva 8). Puustosta metsämaalla on 41 milj. m³ ja kitumailla 2,5 milj. m³. Talousmetsien metsämaalla puuston tilavuus on 30,5 milj. m³ ja suojelualueiden metsämaalla 8,5 milj. m³ ja muiden erikoisalueiden metsämaalla 2 milj. m³. Puuston keskittilavuus talousmetsien metsämaalla on 65 m³/ha ja vastaavasti suojelualueilla 116 m³/ha sekä muilla erikoisalueilla 95 m³/ha. Puuston tilavuudesta mäntyä on 73 %, kuusta 23 % ja koivua 4 %. Puustosta valtaosa on nuorissa metsissä (21–60 vuotta) ja vanhoissa metsissä (yli 140 vuotta). Kuusen tilavuudesta yli puolet on suojelualueilla ja muilla erikoisalueilla. Suojelualueiden ja muiden erikoisalueiden puustosta kaksi kolmasosaa on vanhoissa yli 140-vuotiaissa metsissä.

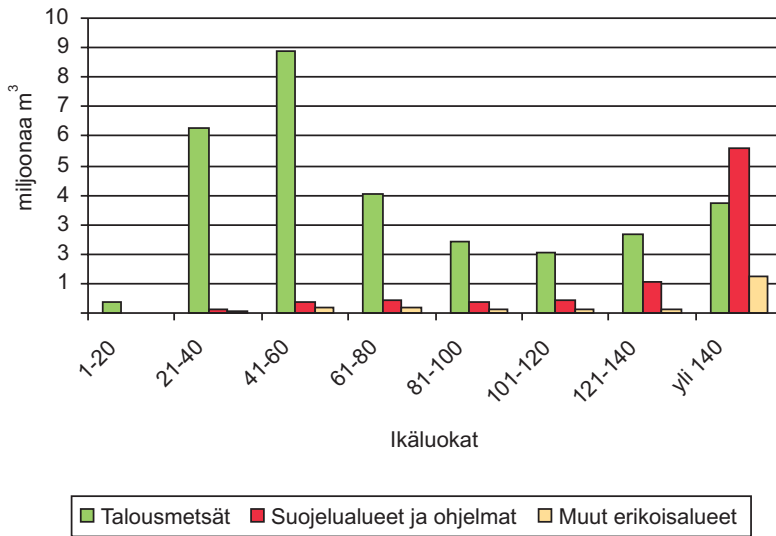

Kuva 7. Puuston kehitysluokkarakenne metsämaalla.

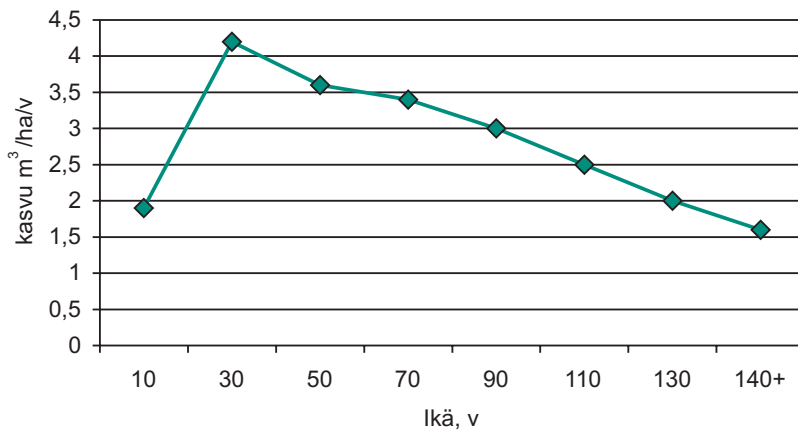
Kuva 8. Puuston kokonaistilavuus.

Talousmetsissä tilavuuden painopiste on nuorissa ikäluokissa ja suojelualueilla ja muilla erikoisalueilla yli 140-vuoden ikäluokassa (kuva 9).

Kuva 9. Puuston tilavuus ikäluokittain metsämaalla.

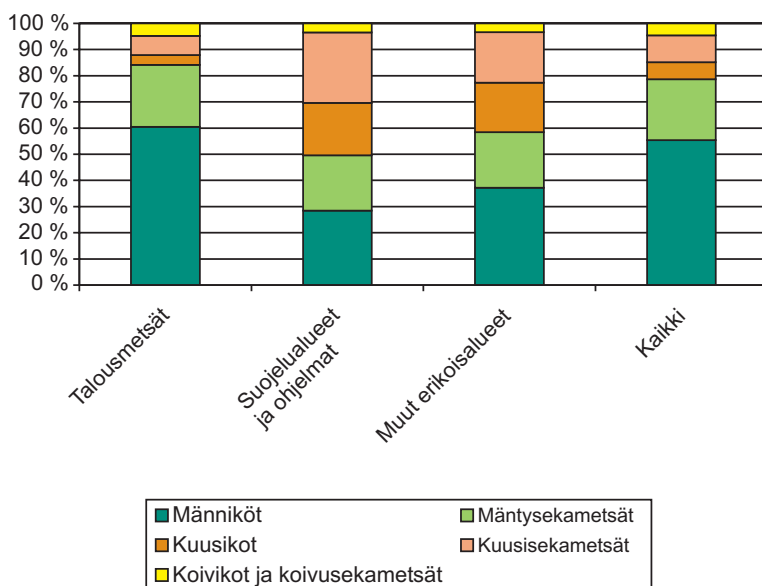
Metsäntutkimuslaitoksen MELA-ohjelman kasvumallien ja kuvioittaisten puustotietojen perusteella laskettu puuston kokonaiskasvu alueen metsämaalla seuraavalla kymmenvuotiskaudella on noin 1,65 milj. m³/v. Voimakkainta kasvu on 30-vuoden ikäluokassa 4,2 m³/ha/v (kuva 10). Puuston keskikasvu on 2,9 m³/ha/v.

Kuva 10. Puuston kasvu ikäluokittain alueen metsämailla, m³/ha/v

Puulajivaltaisuus

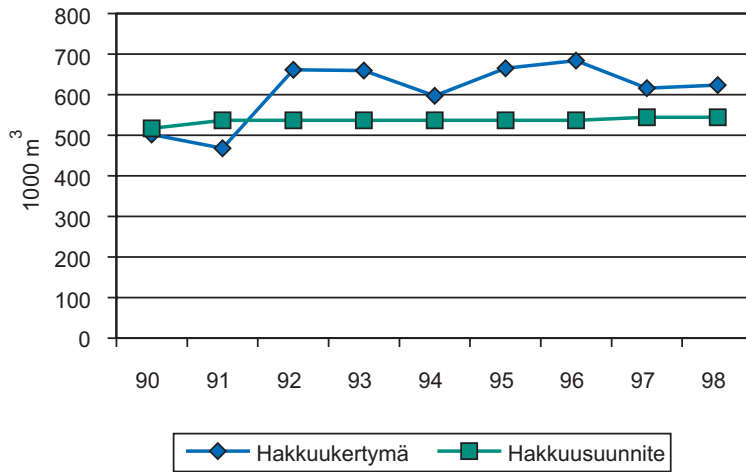
Pohjanmaan alueen metsät ovat mäntyvaltaisia. Puhtaita männiköitä on 55 %, mäntysekametsiä 23 %, kuusikoita 7 %, kuusisekametsiä 10 % ja koivikoita ja koivusekametsiä 5 % metsämaan pinta-alasta (kuva 11). Talousmetsissä männyn osuus vielä suurempi, yhteensä männiköitä ja mäntysekametsiä on näissä 84 %. Luonnonsuojelualueiden ja muiden erikoisalueiden metsämailla kuusikoiden ja kuusisekametsien osuus on suurempi kuin talousmetsissä. Suojelualueilla kuusikoita ja kuusisekametsiä on lähes puolet pinta-alasta. Kitumailla männiköitä on 90 %, kuusikoita 8 % ja koivikoita 2 % pinta-alasta.

Kuva 11. Puulajivaltaisuus metsämaalla.

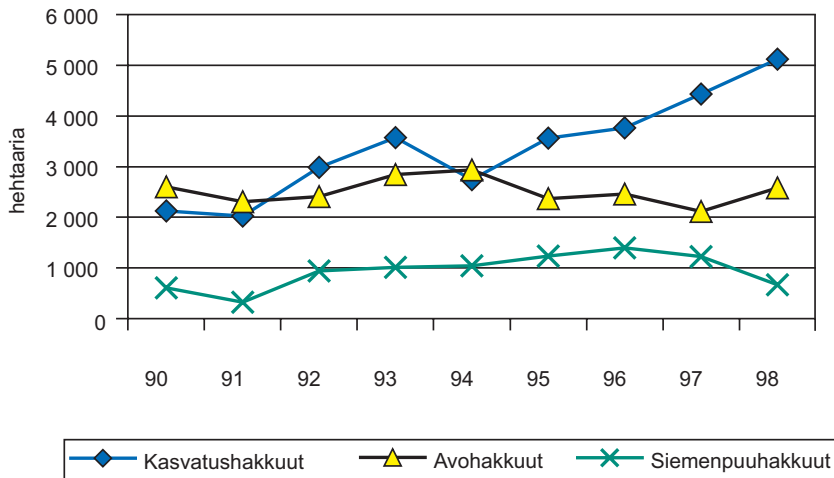
3.2.3 Hakuut

Pohjanmaan alueen hakkuusuunnite oli 1990 517 000 m³, vuosina 1991–1996 537 000 m³ ja vuosina 1997–1998 hakkuusuunnite on ollut 544 000 m³. Hakkuumäärissä näkyy 90-luvun alun heikko puutavaran menekkitilanne. Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelupäätös 1996 vähensi Koillismaalla hakkuumäärää, mutta samaan aikaan valmistuneet metsätalouden tarkastukset Haapajärvellä ja Puolangalla lisäsivät hakattavan puun määrää. Hakkuumäärien vuositaiseen vaihteluun vaikuttaa puutavaran markkinatilanne (kuva 12).

Kuva 12. Metsätalouden hakkuusuunnite ja hakkuukertymä vuosina 1990–1998, m³/vuosi.

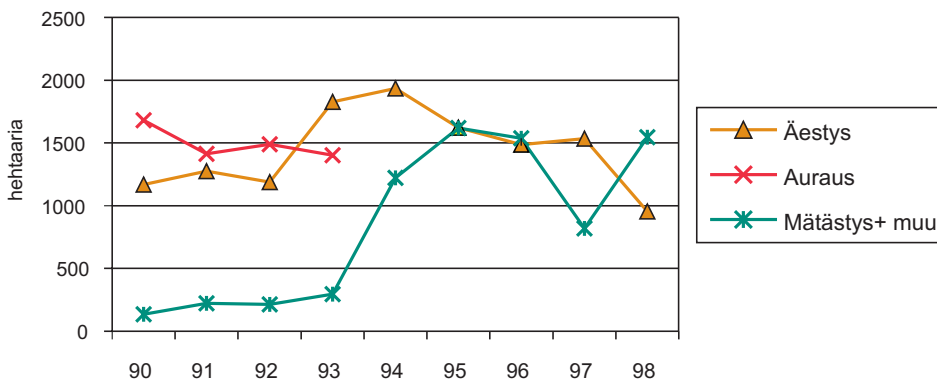
Kasvatshakkuiden pinta-ala on kasvanut (kuva 13). Vuosittaista vaihtelua aiheuttaa vain puutavaran markkinatilanne.

Kuva 13. Hakkuupinta-alat hakkuutavoittain 1990–1998, ha/v.

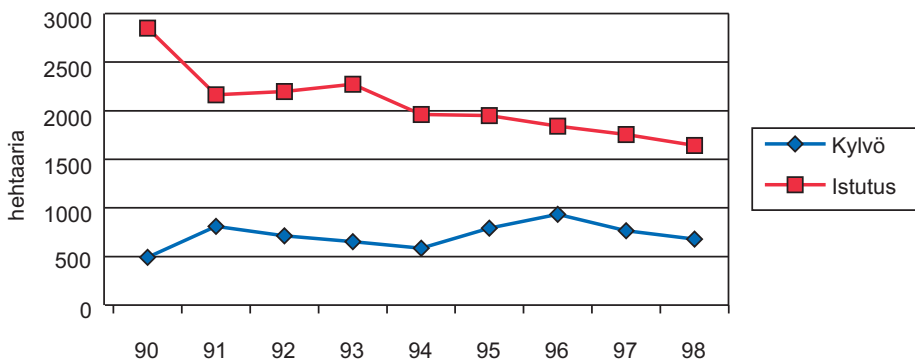
3.2.4 Metsänhoito

Metsämaan muokkaus auringalla loppui vuonna 1993 (kuva 14). Aurauksen korvasi kaivinkoneella tehtävä vaotusmätästys, johon liittyy uudistusalan vesitalouden järjestely alavilla mailla. Muokkausaloilla huolehditaan vesiensuojelutoimista käyttämällä laskeutusaltaita tai laskuojien veden pintavaluntaa.

Kuva 14. Maanpinnankäsittelyalat 1990–1998, ha/v.

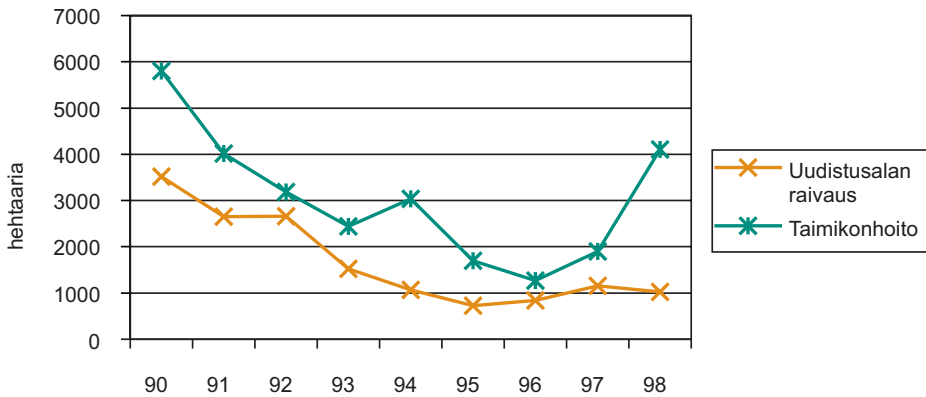
Viljelymäärät noudattelevat uudistamishakkuupinta-aloja. Uudistamistapa määräytyy taas kasvupaikan mukaan. Täydennysviljelyt ovat vähäisiä, koska luontaisilla lehtipuutaimilla saavutetaan riittävät tiheydet. Tästä syystä lehtipuun osuus puulajisuhteissa tulee kasvamaan. (Kuva 15).

Kuva 15. Metsänviljelytyöt 1990–1998, ha/v.

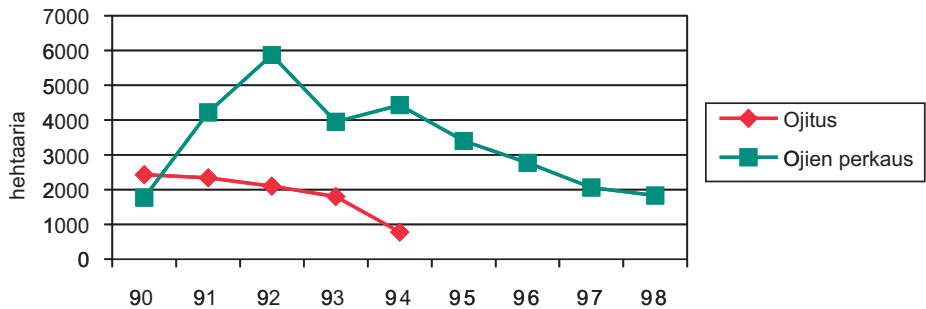
Taimikonhoidon toteutuneet työmäärät vähenivät vuosina 1994–1996 (kuva 16). Se johtuu osittain taimikonhoidon ohjeiden muuttumisesta niin, että tai-

mikot perataan ja harvennetaan entistä kookkaampina paremman puuston laadun saamiseksi. Taimikonhoidon pinta-alan voidaan olettaa vakiintuvan nykyistä pienemmäksi. Oikea-aikaiset taimikon harvennukset luovat edellytykset kannattaville nuoren metsän ensiharvennushakkuille. Uudistusalueiden raivaus on vähentynyt, koska uudistusaukoille jätetään säästöpuita ja suositaan useita puulajeja. Viljelytaimien kasvua haittaavaa puustoa poistetaan edelleenkin.

Kuva 16. Taimikonhoito ja uudistusalan raivaus 1990 – 1998, ha/v.

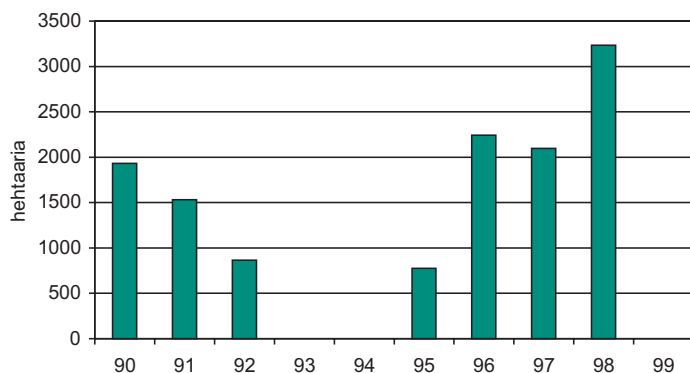
Ojien kunnossapitotyössä on kohdevalintaan kiinnitetty huomiota. Suunnitelmat sisältävät vesiensuojelusuunnitelman. Uudisojitus päättyi vuonna 1994 (kuva 17).

Kuva 17. Ojitus ja kunnostusojitus 1990 – 1998, ha/v.

Vuosina 1993, 1994 ja 1999 Pohjanmaan valtion mailla ei lannoitettu. Vuosittaiset lannoitusmäärät ovat vaihdelleet melko paljon (kuva 18). 1990-luvun puolivälissä lannoituksista pidättäytyttiin, koska puuntuottamisen panostukset suunnattiin toisiin työalajiin. Lannoitukseen on alettu liittää enenevässä määrin

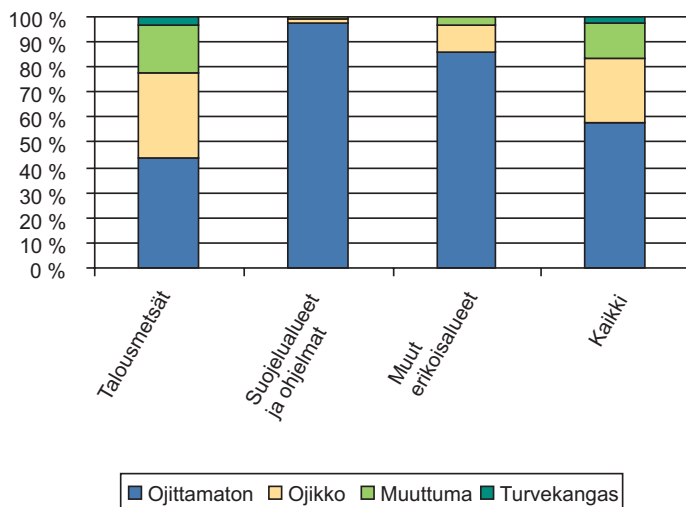
neulasnäyttein tehtävää ravinneanalyysiä, jonka perusteella lannoitelaji ja levitysmäärä määräytyvät.

Kuva 18. Lannoitukset 1990–1999, ha/v.

3.2.5 Suoluonto

Turvemaita Pohjanmaan alueella on 458 000 ha, joista on ojitettu 42 % (192 000 ha) (kuva 19). 58 % (266 000 ha) soista on ojittamattomia. Talousmetsissä ojitettua suota on 187 000 ha, suojelualueilla 3 000 ha ja muilla erikoisalueilla 2000 hehtaaria. Talousmetsissä ojikoita on 113 000 ha, muuttumia 64 000 ha ja turvekankaita 10 000 ha.

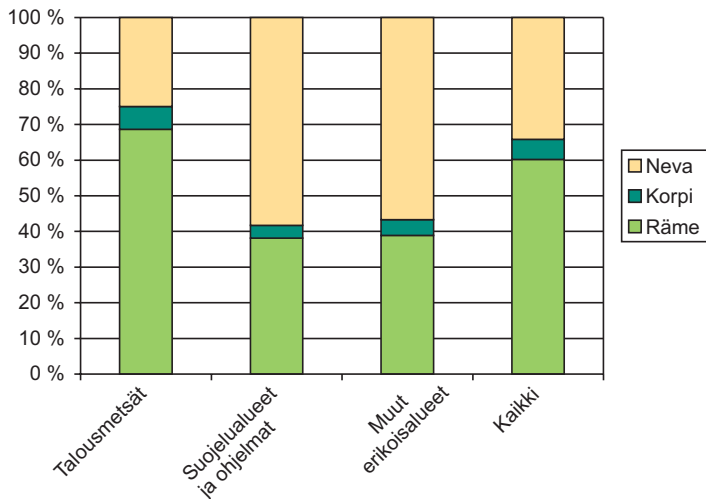

Kuva 19. Soiden ojitustilanne.

Soiden jakaantuminen suoryhmiin

Rämeiden osuus on suurin ja niitä on 60 % soiden kokonaispinta-alasta (kuva 20) ja niihin sisältyykin merkittävä osa turvemaiden puustopääomasta. Korpia on 6 % ja nevoja 34 %. Lettojen osuus on alle 0,5 %.

Soidensuojelualueiden osuus on suuri koska Pohjanmaalla on paljon karuja-nevoja.

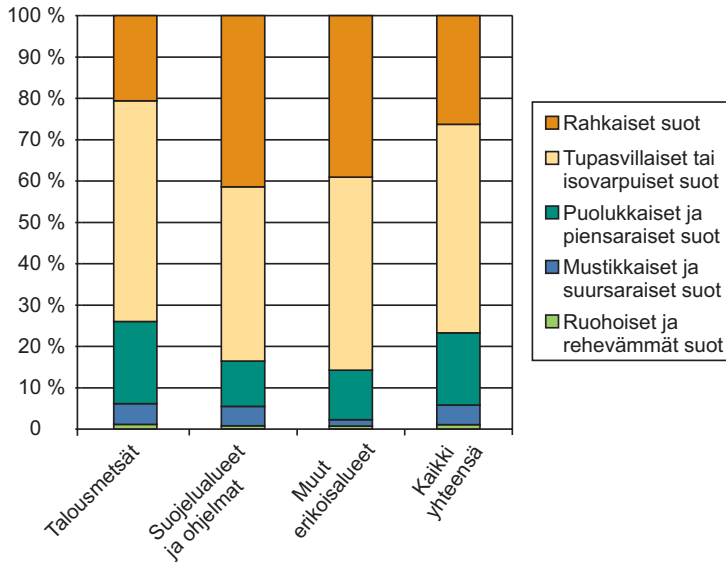
Kuva 20. Soiden jakaantuminen suoryhmiin (letot eivät ole mukana, niiden osuus on alle 0,5 %).

Soiden kasvillisuusluokat

Soiden kokonaispinta-alasta 50 % on kasvillisuusluokaltaan tupasvillaisia tai isovarpuisia soita (kuva 21). Rahkaisten soiden osuus on 26 %, puolukkaisten ja piensaraisten 18 %, mustikkaisten ja suursaraisten 5 %. Ruohoisia ja rehevämpiä soita on vain 1 % soiden kokonaismäärästä.

Taulukko 2. Soiden jakaantuminen kasvillisuusluokkiin, ha.

Kasvillisuusluokka	Taloustmetsät	Suojelualueet ja ohjelmat	Muut erikoisalueet	Yhteensä
Lehtomainen ja lettosuo	700	300		1 000
Ruohoinen suo	3 100	600	100	3 800
Mustikkainen ja suursarainen suo	16 500	5 200	200	21 900
Puolukkainen ja piensarainen suo	65 900	12 200	1 900	80 000
Tupasvillainen tai isovarpuinen suo	176 500	47 000	7 400	230 900
Rahkainen suo	68 200	46 100	6 200	120 500
Yhteensä	330 900	111 400	15 800	458 100

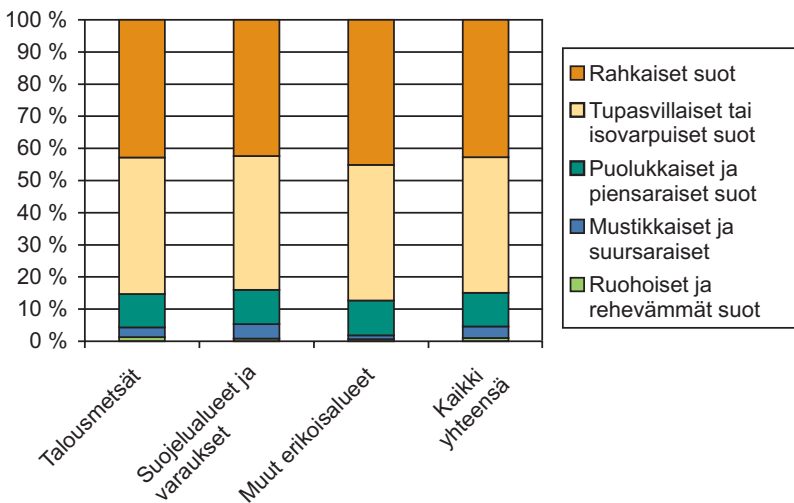

Kuva 21. Soiden jakaantuminen kasvillisuusluokkiin

Ojittamattomien soiden alasta rahkaisia soita on 43 % (kuva 22, taulukko 3), tupasvillaisia tai isovarpuisia 42 %, puolukkaisia ja piensaraisia 10 %, mustikkaisia ja suursaraisia 4 %. Ruohoisten ja rehevämpien soiden osuus ojittamattomissakin soissa on vain 1 %.

Taulukko 3. Ojittamattomien soiden jakaantuminen kasvillisuusluokkiin.

Kasvillisuusluokka	Talousmetsät	Suojelualueet ja ohjelmat	Muut erikoisalueet	Yhteensä
Lehtomainen ja lettosuo	400	300		700
Ruohoinen suo	1400	600	100	2100
Mustikkainen ja suursarainen suo	4300	4900	200	9400
Puolukkainen ja piensarainen suo	15000	11500	1500	28000
Tupasvillainen tai isovarpuinen suo	61100	45100	5700	111900
Rahkainen suo	61600	45900	6100	113600
Yhteensä	143800	108300	13600	265700

Kuva 22. Ojittamattomien soiden jakaantuminen kasvillisuusluokkiin.

3.2.6 Metsäluonnon monimuotoisuus

Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään kirjataan monipuolisesti erilaisia luontokohteita kuvaavia tietoja. Tietoja käytetään hankesuunnitelmia laadittaessa ja ne ohjaavat toimintaa merkittävästi. Tähän mennessä valmistuneissa alue-ekologisissa suunnitelmissa ekologiset yhteydet ja arvokkaiden pienvesien rantakuviot muodostavat valtaosan arvokkaiksi todetuista kohteista. Taulukon 4 tietojen keruun hetkellä oli 80 %:lle Pohjanmaan alueesta tehty alue-ekologinen tarkastelu ja talletettu luontokoodit arvokkaiksi todetuille kuvioille. Käyttörajoitukset ovat tässä tarkastelussa päällekkäisiä, eli samalla kuviolla on mahdollisesti useita käyttörajoituksia. Näin uhanalaiset kasvi- ja eläinlajien esiintymispaikat ovat taulukossa todellisuutta suuremmalla pinta-alalla.

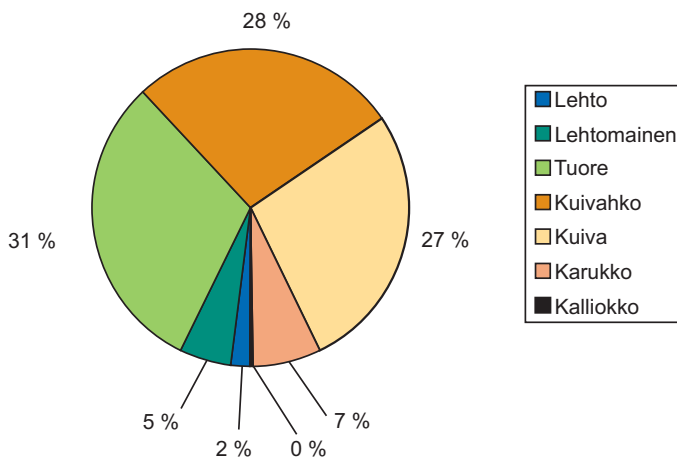
Taulukko 4. Luonto- ja kulttuurikohteet talousmetsissä kuviotiedoista.

Luonto- ja kulttuurikohteet talousmetsissä	kpl	pinta-ala
Ekologinen käytävä, askelkivi	1346	5808
Monimuotoisuuden lisäämisalue	314	621
Aarniometsät ja vanhat lehtimetsät	558	2228
Uhanalaisen eläinlajin esiintymisalue	392	4394
Uhanalaisen kasvi- tai sienilajin esiintymisalue	532	4922
Lehdot	335	1399
Rehevät suot	355	1936
Suojelun arvoiset pienvedet	371	483
Kalliot ja jyrkänteet	520	1832
Tuoreet metsäpalo- ja kulotusalueet	24	102
Luonnonmuistomerkit	17	110
Kiinteä muinaisjäännös	340	1557
Yhteensä	5104	25392

Alue-ekologisten suunnitelmien laadinnan yhteydessä on arvokkaiden elinympäristöjen kartoituksessa tehty kirjaukset löydöistä paikkatietojärjestelmään. Näin tieto on olemassa ennen alueelle tulevia metsänkäsittelyn toimenpiteitä. Luontotietoa sisältävät kuviot on eritelty toimenpidesuunnitelmien luontoliitteessä. Kuvioden mahdollinen käsittely määräytyy kohteen luonteen mukaan. Aina tarkistetaan onko kyseessä kohde, joka on listattu luonnonsuojelulaissa tai metsälaissa. Ekologisia käytäviä ja askelkiviä ei käsitellä uudistushakkuilla kuusi- ja lehtipuuvaltaisilla kuvioilla. Uhanalaisten lajien esiintymisalueilla säilytetään lajin kannalta oleellisen tärkeät biotoopin metsän rakenteelliset ominaispiirteet.

Joskus uhanalaisten lajien esiintymisalueet kaipaavat hoitotoimia, jotta olosuhteet säilyvät lajille otollisina. Metsänkäsittely ei välttämättä noudata kuvion rajaa vaan toimenpiteiden lopullinen suunnittelu tarkentaa rajauksia ja käsittelyratkaisuja.

Alue-ekologiset käytävät ovat valtaosin karuissa ja suhteellisen karuissa kasvillisuusluokissa johtuen metsämaan ominaispiirteistä Pohjanmaalla (kuva 23). Tuoreilla ja rehevillä kasvupaikoilla ekologiset käytävät sijoittuvat purojen ja vesistöjen varsille.

Kuva 23. Talousmetsien ekologiset yhteydet kasvillisuusluokittain.

Uhanalaiset lajit

Yhteensä 383 metsiköstä (4 338 ha) on havainto uhanalaisesta eläinlajista. Uhanalaisia kasveja ja sieniä on löytynyt 525 metsiköstä (4 899 ha). Luvuissa ovat mukana sekä valtakunnallisesti että alueellisesti uhanalaiset lajit. Putkilokasvien esiintymät ovat useimmiten rehevillä kasvupaikoilla, kun taas sienet ovat pääasiassa vanhojen metsien kääpiä.

Maakotkareviirejä tunnetaan Pohjanmaan alueelta tällä hetkellä 45, joista Metsähallituksen mailla on 38. Niistä on vuosittain asuttuna 60–070 %; poikasia tuottaa noin kolmannes reviereistä. Poikastuotto vaihtelee suuresti, mutta on keskimäärin 1,2 poikasta / onnistunut pesintä eli noin 18 poikasta vuodessa.

Pohjanmaalta on tiedossa kuusi merikotkan reviiriä, joista kolme on Metsähallituksen mailla. Pesintä on onnistunut vuosien kuluessa kolmella reviirillä. Laji on leviämässä Oulun lääniin.

Muuttohaukan pesäpaikkoja tunnetaan tällä hetkellä 61, joista noin 70 % on valtion maalla. Vuonna 1999 onnistuneita pesintöjä oli 25 ja poikasia pääsi lentoon 59.

3.2.7 Lakisääteiset suojelualueet

Lakisääteisistä luonnonsuojelualueista tärkeimpiin kuuluvat kansallispuistot, jotka ovat yleisiksi nähtävyyksiksi tarkoitettuja suojelualueita. Vilkkaastakin yleiskäytöstä huolimatta kansallispuistot ovat merkittäviä myös luonnonsuojelun kannalta, koska alueille laadittavassa hoidon ja käytön runkosuunnitelmassa kansallispuisto voidaan jakaa toiminnallisesti erilaisiin osa-alueisiin, esim. vilkkaaseen yleiskäyttöön tarkoitettuun nähtävyyksosaan, erämaisena säilytettävään syrjäosaan ja tiukasti suojeltuun rajoitusosaan, jossa yleisön liikkuminen voidaan suojelusyistä jopa kokonaan kieltää.

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman viimeistelyn aikaan alueella on ainoastaan yksi kansallispuisto, 27 222 ha:n laajuinen Oulangan kansallispuisto Kuusamossa ja Sallassa. Oulangan tärkeimpiä biotooppeja ovat vanhat luonnonmetsät, erilaiset suot ja jokivarsien erityyppiset elinympäristöt. Kuusamon lehto- ja lettokeskukseen kuuluvan Oulangan erikoisuuksia ovat poikkeuksellisen rehevät metsä- ja suotyyppit. Oulangan luonnon poikkeuksellisuutta kuvaa hyvin alueella tavattujen uhanalaisten lajien runsaus. Oulangalla vierailee nykyisin noin 150 000 kävijää vuosittain. Valtaosa vierailijoista käy Oulangan luontokeskuksessa ja Kiutakönkällä tai tutustuu alueeseen Juuman ympäristössä. Karhunkierros on alueen tärkein vaellusreitti.

Juuri luonnonvarasuunnitelman valmistumisen aikoihin on eduskunnan käsittelyssä lakiesitys Syötteen kansallispuiston perustamisesta. Tämä noin 29 000 ha:n laajuinen kansallispuisto sijoittuu Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman alueen kunnista Pudasjärvelle ja Taivalkoskelle. Noin 4 500 ha tulevasta kansallispuistosta on Posion kunnassa. Syötteen kansallispuisto tulee suojelemaan kuusikkoisten lakimetsien luonnehtimia vaaroja, joiden alarinteillä on hyvin luonnontilaisia aarniometsiä. Useammasta osa-alueesta koostuva kansallispuisto toteuttaakin omalta osaltaan Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmaa. Kansallispuistoon sisältyy 5 775 ha:n laajuinen Jaaskamonvaaran luonnon-

suojelualue, jonka olemassaolo omana suojelualueenaan lakkaa kansallispuiston perustamisen yhteydessä. Syötteen kansallispuistoon liitetään myös noin 3 500 ha:n suuruinen osa Iso-Syötteen retkeilyaluetta. Tällä alueella on suurin osa tulevan kansallispuiston palveluvarustuksesta. Syötteen tulevan kansallispuiston kävijämäärä on nykyisin noin 50 000 henkilöä vuodessa.

Luonnonpuistot ovat suomalaisista luonnonsuojelualueista tiukimmin suojeltuja. Suojelumääräykset kieltävät liikkumisen luonnonpuistoissa yleisökäyttöön tarkoitettujen polkujen ulkopuolella. Paikallisilla asukkailla on yleensä marjojen ja sienten poimintaan liittyviä erivapauksia. Myös poronhoitoon liittyvä liikkuminen on sallittua poronhoitoalueella sijaitsevilla luonnonpuistoissa.

Pohjanmaan luonnonpuistot ovat Kestilän ja Rantsilan kunnissa sijaisteva 1 813 ha:n laajuinen Pelso, Pudasjärvellä ja Utajärvellä sijaitseva 6 009 ha:n kokoinen Olvassuo, kuusamolainen 2 092 ha:n Sukerijärvi ja Puolangalla, osittain Hyrynsalmella eli siis Kainuussa sijaitseva yhteensä 2 955 ha:n laajuinen Paljakka. Pelso, Olvassuo ja Sukerijärvi ovat suovaltaisia luonnonpuistoja. Paljakka puolestaan suojelee Kainuun vaarajakson kuusikkoista vaaraluontoa.

Erityisiä luonnonsuojelualueita, nykyisin voimassa olevan luonnonsuojelulain mukaan pelkästään luonnonsuojelualueita ovat Syötteen kansallispuistoon liitettävän Jaaskamonvaaran lisäksi Puolangan 2 154 ha:n laajuinen Siikavaara, Kuusamossa Rukan matkailualueen tuntumassa sijaitseva 820 ha:n kokoinen Valtavaara - Pyhävaara, reilun hehtaarin kokoinen luoto nimeltä Jyry Raahessa sekä Etelä-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmaa toteuttavat 10 luonnonsuojelualuetta, joista yli 100 ha:n kokoisia ovat Linjalamminkangas (491 ha) Lestijärvellä, Etelä-Sydänmaa (399 ha) Reisjärvellä ja Kinkerisaarenneva (131 ha) Pyhännällä. Yhteispinta-alaa erityisillä luonnonsuojelualueilla (poislukien Jaaskamonvaaran luonnonsuojelualue) on 4 291 ha.

Pinta-alansa puolesta merkittävin luonnonsuojelualueryhmä on soidensuojelualueet, joita Pohjanmaalla on 37. Soidensuojelualueista suurimmat ovat paremmin Litokairan nimellä tunnettu Lapiosuo - Iso Äijönsuo Pudasjärvellä ja Ranualla (26 130 ha) ja Oravisuo - Näätäsuu - Sammakkosuo Pudasjärvellä (6 424 ha). Yli 3 000 ha:n kokoisia alueita ovat myös Hirvisuo Ylikiimingissä ja Pudasjärvellä (3 904 ha), Sarvisuo - Jerusaleminsuo Utajärvellä ja Vaalassa (3 627 ha), Säippäsuu - Kivisuo Utajärvellä (3 402 ha), Iso Tilansuo - Housusuo Puolangalla ja Utajärvellä (3 208 ha), Rumala - Kuvaja - Oudonrimmet Kestilässä ja Vaalassa (3 125 ha). Yli 1 000 ha:n kokoisia soidensuojelualueita on edellämäintytjen lisäksi 14.

Nimensä mukaisesti soidensuojelualueet suojelevat ennenkaikkea suoluontoa, mutta jotkut niistä ovat myös merkittäviä metsiensuojelualueita. Pohjanmaan soidensuojelualueista tärkeimpiä aarniometsien suojelualueita ovat aiemmin mainitut Lapiosuo - Iso Äijönsuo ja Oravisuo - Näätsuo - Sammakkosuo sekä Isosuo - Kivisuo Kuusamossa ja Kärsämäenjärvet Pyhäjärvellä. Palveluvarustusta soidensuojelualueilla ei juurikaan ole joten niiden yleisökäyttö on marjastusta ja muuta jokamieskäyttöä lukuunottamatta vähäistä.

Lakisääteisiin luonnonsuojelualueisiin kuuluvat vielä lehtojensuojelualueet, joita Pohjanmaalla on 6. Yhteispinta-alaa niillä on 119 ha. Suurin lehtojensuojelualue on 47 ha:n kokoinen Kuirivaara Puolangalla.

Jo perustettujen luonnonsuojelualueiden lisäksi Pohjanmaalla on lukuisia eri suojeluohjelmiin kuuluvia alueita. Ohjelmakohteiden pinta-ala lisääntyy koko ajan, koska alueiden ostaminen yksityisiltä maanomistajilta on luonnonvarasuunnitelman valmistumisen aikaan hyvin vilkasta. Alueiden hankinnasta vastaavat Metsähallitus sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun ympäristökeskukset. Kokonaispinta-alaltaan laajimmat ovat soidensuojelun perusohjelma ja Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelma. Soidensuojeluohjelmien kohteita Metsähallituksen hallinnassa on yhteensä reilut 30 000 ha.

Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmaan kuuluu Metsähallituksen alueita yhteensä runsaat 20 000 ha. Luku ei sisällä Syötteen kansallispuistoon sisältyviä osia ko. suojeluohjelmasta eikä Metsähallituksen hallintaan siirtyvää Kuusamon yhteismetsältä lunastettavaa noin 14 000 ha:n laajuista Etelä-Kuusamon vanhat metsät-nimistä suojelukohdetta. Suojeluohjelman kohteiden säädösvalmistelu on juuri meneillään Metsähallituksen johtamassa työryhmässä, jossa on mukana keskeisten sidosryhmien edustus. Säädösesitys saadaan ympäristöministeriön jatkokäsittelyyn vuoden 2 000 keväällä.

Rantojensuojeluohjelmaan kuuluvia lakisääteistä suojelua odottavia alueita on yhteensä reilut 6 000 ha. Etelä-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmaan kuuluvista Metsähallituksen hallitsemista alueista toistaiseksi suojelematta on vielä noin 700 ha. Lehtojensuojeluohjelman vielä suojelemattomia kohteita on Metsähallituksen hallinnassa yhteensä noin 350 ha ja lintuvesien suojeluohjelmaan kuuluvia alueita on yhteensä noin 130 ha.

Natura 2000 -ohjelma lisää jonkin verran suojeluohjelmiin sisältyvien luonnonsuojelulailta suojeltavien alueiden määrää ja pinta-alaa. Nykyisten ja erilai-

siin suojeluohjelmiin sisältyvien tulevien lakisääteisten luonnonsuojelualueiden lisäksi eräänlaisia suojelualueita ovat mm. harjijensuojeluohjelman kohteet ja Natura 2000 -ohjelmaan sisältyvät alueet, joiden suojelun toteuttamiskeinona on jokin muu kuin luonnonsuojelulaki. Näiden alueiden suojelu toteutetaan maa-aines-, rakennus-, metsä- tai vesilailalla. Esimerkiksi metsien käsittelyyn kyseisillä suojelupäätöksillä ei ole juurikaan vaikutusta, joten tällaisia alueita ei voidakaan pitää varsinaisina luonnonsuojelukohteina.

Lakisääteisten suojelualueiden ja luonnonsuojeluun varattujen alueiden pinta-ala tiedot Metsähallituksen paikkatietojärjestelmän mukaisina on esitetty taulukossa 5. Näissä pinta-aloissa on mukana vain Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman alueelle kuuluvat osat suojelualueista. Lukuja tarkasteltaessa on lisäksi huomattava, että suojeluohjelmien jatkuvasta toteutuksesta johtuen pinta-ala tilastosta puuttuvat tuoreimmat kauppatapahtumat.

Taulukko 5. Lakisääteiset suojelualueet kuviotiedoista, ha.

Lakisääteiset suojelumaat ja vastaavat:	Pinta-ala
Luonnonpuistot	12 312
Kansallispuistot	27 200
Eriyiset luonnonsuojelualueet	7 142
Soidensuojelualueet	44 987
Vanhon metsien suojelualueet	34 002
Rantojensuojelualueet	463
Lehtojen ja harjijensuojelualueet	1 089
Valtioneuvoston periaatepäätöksellä varatut alueet	56 260
Muut luonnonsuojeluun varatut alueet	4 760
Yhteensä	188 215

3.2.8 Riistakannat ja metsästys

Valtion maiden kuten yksityismaidenkin riistakantojen seurannasta vastaa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL) tekemällä vuosittain kantatarkastuksia ja kannan rakennetutkimuksia. Metsähallitus osallistuu mm. riistakolmiolaskentoihin, joilla seurataan sekä metsäkanalintujen että lumijalkia tekevien eläinten (kettu, minkki, näättä, hirvi jne.) kantojen runsautta ja niiden vaihteluita. Pohjanmaan alueella riistakolmiot on RKTL:n seurannassa hieman yli sata. Vuonna 1999 alueen eteläosissa metsäkanalintujen kannat olivat keskimääräistä korkeammat, mutta myös Koillismaalla ja Kainuussa edellisvuotta korkeammat.

Riistalajistoltaan Pohjanmaan alue on monipuolinen. Alueella esiintyy niin merellisiä (mm. merihanhi, hylje) kuin sisävesien lajeja (mm. sinisorsa, telkkä, tavi, haapana, isokoskelo, jouhisorsa) sekä peltoriistaa (mm. peltopyy, fasaani, rusakko), metsäriistaa (mm. metso, teeri, pyy, riekko, hirvi, metsäjänis), turkiseläimiä (mm. orava, kettu, supikoira, kärppä, lumikko, minkki, näätä, saukko, ilves) ja suurpetoja (mm. karhu, susi, ahma).

Hirvi on metsäkanalintujen ja jäniksen ohella tärkein riistaeläin. Hirvikannat ovat voimistuneet viime vuosina vaihdellen tällä hetkellä 3–5 hirveä/1 000 ha tasolla. Hirvikannan verotuksesta vastaa riistanhoitopiiri. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut alueelliset tavoitekannat, jotka Pohjanmaan alueella ovat luokkaa 2–5 hirveä/1000 ha hirvitalousalueesta riippuen. Hirviä ammutaan vuosittain noin 5 000 kpl, valtion mailta noin 1 000–1 500 vuosittain.

Metsähallituksen Villin Pohjolan pienriistan metsästyslupiin liittyy vapaaehtoinen saalisilmoitusvelvollisuus, jolla seurataan kestävän käytön toteutumista. Ulkokuntalaisten lupametsästäjien kanalintusaalis on ollut esimerkiksi vuonna 1998 ns. vapaan metsästyksen alueella (Metsästyslain 8 §:n alue, missä kuntalaisella on maksuton metsästysoikeus Metsähallituksen mailla ilman saalisrajoitusta) 0,6 yksilöä/km² ja vuonna 1997 0,9 yksilöä/km². Todettakoon, ettei paikallisen saaliista ole tietoja käytettävissä. Muilla alueilla Pohjanmaan länsi ja eteläosissa lupametsästäjien saalis on vaihdellut 0,8 ja 1,0 yksilöä/km² välillä. Lintukanta vaihtelee vuosittain suuresti ollen yleisimmin 18–28 yksilöä/km² välillä. Yleisesti voi sanoa, että Metsähallituksen lupametsästäjien saalisosuus jää alueittain keskimäärin noin 2–5 %:n kokonaiskannasta. Yksikkösaalis vaihtelee kantojen runsauden mukaan keskimäärin 0,5–1,0 lintua/käytetty metsästyspäivä.

Pohjanmaan alueella on paikallisia metsästäjiä noin 45 000 henkilöä, joista Kuusamon, Pudasjärven, Taivalkosken ja Puolangan alueella noin 9 000:lla on maksuton metsästysoikeus Metsähallituksen alueilla kotikunnassaan. Lupametsästäjien määrä vaihtelee vuosittain ja on noin viidesosa paikallisten metsästäjien määrästä. Villin Pohjolan strategisena linjauksena on säilyttää lupamäärät ja riistaverotus entisellä ja aina kestävän käytön tasolla, joten liiketoiminnan mahdollinen kasvu haetaan tuotteistamalla.

3.2.9 Kalakannat ja kalastus

Pohjanmaan alueen kalavedet ovat yleisesti laadultaan hyviä tai erinomaisia, joskin luonnontilaisia vesiä on uittotoiminnasta ja vesivoimarakentamisesta sekä hajakuormituksesta johtuen vähän. Kalalajit ovat tavanomaiset: tummemmissa vesissä hauki, ahven ja särkikalat ovat vallitsevia, kirkkaissa vesissä siika-, muikku- ja taimenkannat tyypillisiä. Jokivesien pääkalaston muodostavat hauki, ahven, särkikalat, harjus, siika ja taimen.

Erityisen arvokkaita paikallisia ja alkuperäisiä kalakantoja toki löytyy. Useissa Koillismaan ja Puolangan vaara-alueiden puroissa on elinvoimainen ja usein varsin tiheä taimenkanta (tammukka), mikä ruokkii osaltaan myös alapuolisten järvi- ja jokivesien kalastoa. Keskeisten purovesien inventointi on aloitettu, ja purovesien lähialueiden suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota vesiensuojelullisiin kysymyksiin. Erityisen arvokas, ilmeisesti viimeisiä puhtaita järvisiikakantoja maassamme, on Lestijärven Valkeisen järvisiikakanta, jolla mm. kalanviljelytoimin elvytetään Keski-Suomen järvisiikakantoja. Samoin Lestijoen meritaimenkanta on vaalimisen arvoinen. Merialueilla karikutuinen harjus muodostaa arvokkaan paikalliskalakannan mm. Kalajoen Rahjassa ja Iin Kruunien vesialueilla.

Venäjälle laskevien Oulanka- ja Kitkajokien järvitaimenkanta on Euroopankin mitassa merkittävä. Samoin jokien harjuskannat ilmeisesti edustavat arvokasta paikallista puhdasta kantaa, joskin ovat voimakkaan valikoivan kalastuksen kohteena.

Koko Iijoen vesistöissä esiintyvä harjuskanta on omaa jokikantaa. Myös istutushoito pohjautuu paikalliskantoihin. Merkittävää on myös, että Iijoen vesistö on toistaiseksi eräs harvoja suurvesistöjä, jonka kotoperäistä jokirapukantaa ei ole sekoitettu täplärapuistutuksiin.

Jokihelmisimpukkaa on tavattu useista vesistöistä alueella. Mm. Livojoen, Korvuanjoen ja Iijokeen laskevien usean puron kannat ovat erityisen suojelun arvoiset.

Kalastustoiminta suunnitellaan ja mitoitetaan vuosittain lupamyyntiohjeiden yhteydessä. Seisovien pyydysten käyttö on paikallisesti vähentynyt, joten kalastuskapasiteetin ylittämistä ei ole todettu eikä ole pelättävissäkään. Voimakas viehekalastus toisaalta erittäin valikoivana kalastusmuotona voi kohdistua paikallisesti liiaksi esimerkiksi harjuskantoihin. Näin on todettu tapahtuneen mm.

Oulankajoella. Erityisen haitallista vapakalastus, joka nykyisin on säädetty yleiskalastusoikeuksiksi (lännikohtaiset vieheluvat), voi olla tehtävälle kalavesien istutushoidolle. Mm. Iijoella on todettu vapakalastuksen poistavan erittäin paljon juuri istutettuja taimenia – ennen kuin ne ehtivät kasvaa normaaliin pyyntikokoonsa. Niinpä tällaisilla jatkuvan hoidon alueilla tulisi voida säädellä alueittain myös yleiskalastuksen harjoittamista esimerkiksi pilkintäkielloin tai aluerauhoituksin.

3.2.10 Matkailu ja luonnonkäyttö

Suomeen suuntautuvassa matkailussa ja myös kotimaanmatkailussa Suomen luonnolla on keskeinen rooli matkailuodotuksissa. Olipa kysymyksessä suuri kansainvälinen konferenssi tai yksittäisen yrityksen vieraat, on yhä enenevässä määrin kokousohjelmassa luontoon kohdistuva aktiviteetti ja virkistäytyminen.

Varsinaisen luontomatkailun rooli on myös jatkuvasti kasvava. Luontomatkailu koetaan eräänä maaseutujen keskeisenä työllistävänä elinkeinona tulevaisuudessa. Myös luontomatkailuun tehdyt investoinnit ovat merkittäviä suurten matkailukeskusten, kuten Ruka, Iso-Syöte, Rokua, läheisyydessä.

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman alue matkailualueena

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman alue on matkailullisesti tarkasteltuna monipuolinen mutta epäyhtenäinen kokonaisuus. Matkailija ei ensisijaisesti hae kohdeeseen Pohjanmaata tai Koillismaata, vaan pikemminkin matka suuntautuu johonkin alueen vetovoimaisista matkailukohteista, Kalajoelle, Rokualle, Kuusamon Rukalle, Iso-Syötteelle, Kylmäluomalle, Paljakkaan tai Ouluun.

Vanhat ja tunnetut matkailukohteet sekä Oulun asema pohjoisen Suomen liikenteellisenä solmukohtana ovat leimallisia Pohjanmaan alueen matkailutarjonnalle. Oulun ja myös Kuusamon saavutettavuus kaikilla liikennevälineillä on hyvä ja tätä seikkaa käytetään tulevaisuudessa hyväksi erityisesti ryhmämatkailun tuotekehityksessä. Pohjanmaan alueen matkailu on yksilömatkailu- ja kohdematkailupainotteista (mm. Metsäpeuranmaa, Maasydänjärvi, Iso-Syöte, Paljakka), lukuunottamatta Oulun kaupunkia, joka on pohjoiseen matkaavien bussiryhmien tärkeä yöpymisetappi. Lähinnä Kalajoelle ja Kuusamoon sijoittuva kohdelomailu on toistaiseksi ollut kotimaa- ja perhepainotteista mutta erityisesti Kuusamon kohdalla on tapahtumassa nopeaa kehitystä kansainvälistyvään suuntaan. Lukuisten ohjelmanpalveluyritysten kautta myös yrityksille suunnattu

aktiviteettimatkat on Kuusamossa ja koko Koillismaalla voimakkaassa kasvussa. Vastaava kasvu on alussa myös Iso-Syötteellä ja Oulun ympäristössä.

Pohjanmaan alueen matkailukuva painottuu nyt ja tulevaisuudessa vetovoimaisten matkailukeskusten ympärille. Nämä voivat käyttää hyväkseen vetovoimaisia luontokohteita ja ympäristönsä palveluita varsin laajasti ja näin säteillä menestystä keskusten ydinaluetta merkittävästi laajemmalle. Keskusajattelua tukee Oulun asema selvänä Pohjois-Suomen matkailuvirtojen porttina sekä kaupungin hyvät mahdollisuudet palvella liike- ja kokousmatkustusta. Kuusamo on merkittävä keskus Itä-Lapin, Koillismaan ja osin Kainuunkin matkailua ajatellen.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on valinnut strategiseksi matkailutavoitteekseen alueen matkailun kehittämisen entistä monipuolisemmaksi, korkeatasoisten matkailukeskusten muodostamaksi ympärivuotiseksi matkailualueeksi, jossa yhdistyvät moderni kaupunkikulttuuri ja elämyksiä tarjoavat luontokohteet.

Matkailualueet ja niiden erityispiirteet

Maakuntien kehittämisestä vastaavien maakuntien liittojen laatimat matkailustrategiat ohjaavat myös Metsähallituksen maiden matkailullisia maankäyttöraatkaisuja. Pohjois-Pohjanmaan liiton vuonna 1998 hyväksymässä Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategiassa vuosille 1998–2001 alue on jaettu kolmeen osaluueeseen, jotka ovat Kalajoki ja jokilaaksot, Oulu ympäristöineen ja Kuusamo/Koillismaa. Jako perustuu näiden alueiden keskinäiseen erilaisuuteen sekä vahvaan asemaan suhteessa koko maakunnan matkailuimagoon. Keski-Pohjanmaan liiton ja Kainuun liiton osalta matkailustrategiat ovat valmisteilla, mutta Vaasan läänin puoleiset osat Pohjanmaan aluetta (Lestijävi ym.) sopivat hyvin Kalajoen ja jokilaaksojen matkailustrategiaan ja Puolangan alue Koillismaan matkailustrategiseen kehykseen. Kuuluvathan ne vastaaviin EU:n tavoite I- ja II-alueisiin.

Matkailullisina painopistealueina kehittämisessä ovat Kalajoen ja jokilaaksojen alueella perhelomat ja maaseutumatkailu, Oulussa ja ympäristössä kokous-, kongressi- ja liikematkustus sekä Kuusamo/Koillismaa-alueella talviaktiviteetit sekä kesä/luontolomat sekä yritysasiakkaille suunnitellut palkkiomatkat. Metsähallituksen matkailun tulosityksikön Villin Pohjolan matkailustrategiat noudattavat vastaavia linjauksia.

Kalajoki-Lestijärvi-Sievi- ja Oulun eteläpuolisten jokilaaksojen-alueen erityispiirre ja suurin ongelma matkailun kehittämisen suhteen on sitoutuneisuus yhteen matkailukauteen, kesään. Matkailua leimaa voimakkaasti perhelomailu sekä voimakas kotimaakeskeisyys. Etenkin Kalajoen alue on voimakkaasti painottunut hiekkasärkkien myötä rantalomakohteeksi, mikä seikka tekee siitä myös erittäin riippuvaisen säästä. Mielenkiintoisen tavan yhdistää kaupunki- ja maaseutukulttuureita tarjoaa yhteistyö Raahen ja Kokkolan suuntaan sekä Sievin (Maasydänjärven alue) ja Suomenselän alueen (Metsäpeuranmaa) luontokohteisiin.

Oulu ja sen ympäristö on voimakkaasti kansainvälistyvä kasvukeskus, jota kuvaa hyvin kaupungin keskeinen asema lentoyhtiöiden voimistuvan kilpailun ja hotelliketjujen investointisuunnitelmien kohteena. Vapaa-ajan matkailun kannalta Oulun alue on kaupunkia merkittävästi laajempi, sillä kaupungin ympäristö ja siellä sijaitsevat luontokohteet, esimerkiksi kuten Liminganlahti, Hailuoto, Iin Röyttä ja Perämeren saaret, Rokua, Kiiminkijoki, Yli-Iin Kierikki ja Varjakan saari muodostavat mielenkiintoisen vastakohdan Oulun kaupungin varsin kaupunkimaiselle ilmeelle. Oulun alueen matkailu koostuu puoliksi asiamatkailusta ja puoliksi vapaa-ajanmatkailusta. Voimakas kansainvälistyminen näkyy ennenkaikkea yritys-elämässä. Erityisesti ohjelmopalveluiden monipuoliselle liiketoiminnalle on täten hyvät edellytykset.

Kuusamo ja Koillismaa on matkailun todellinen vahvuusalue. Kuusamon lisäksi alueella toimii Iso-Syötteen matkailukeskus ja useita pienempiä keskuksia kuten Kylmäluoma sekä Puolangalla Paljakka. Alueen vahvuus on ollut voimakkaasti talvimatkailussa mutta tuleva tavoite on selvästi tarjonnan muuttaminen ympärivuotiseksi, johon on paljon mahdollisuuksia Kuusamon voimakkaasti kehittyneen ohjelmopalvelutarjonnan sekä Metsähallituksen ja ympäristökeskusten mittavien luontomatkailun infrastruktuuripanostusten kautta. Kesämatkailun kehittämisen painopiste tulee olemaan aktiviteetti- ja kohdematkailussa perinteisen kiertomatkailun asemasta.

Kuusamon lentokentän voimakas kehittäminen mahdollistaa merkittävästi suuremman kapasiteetin sekä suorat charter-yhteydet ulkomailta. Tässä suhteessa tuotekehitystä onkin käynnissä.

Koillismaan lyhytloimatarrjonta tukeutuu erityisesti Oulun seudun asiakaskuntaan. Kohdematkailussa asiakkaat ovat pääasiallisesti pääkaupunkiseudulla sekä yhä kasvavassa määrin myös ulkomailla. Kuhunkin pääkeskukseen, Kuusamoon,

Rukalle, Iso-Syötteelle ja Paljakkaan on investoitu mittavasti ja alueiden vuodepaikkatarjonta on vuokramökit lukien useita tuhansia. Myös uusinvestointeja on syntymässä mm. majoituskapasiteetin laajentamiseen. Ympäristön pienemmät keskukset sekä laajat erämaiset alueet luovat hyvän pohjan ohjelmapalvelutarjonnalle, joka nykyään on yhtä monipuolista kuin Lapissa. Nopeaa kehitystä on tapahtunut kesäaktiiviteettien markkinoinnissa sekä koti- että ulkomaisessa yritysmatkailussa, erityisesti palkkiomatka-tuotteissa. Merkittävää kehitystä on tapahtunut myös Kuusamon kokousmatkailun suhteen uuden Kuusamo-talon käytön kautta. Alueen suuret hiihtokeskukset Ruka ja Iso-Syöte ovat menestyneet hyvin ja pystyneet kasvattamaan sekä volyymia että markkinaosuuksiaan. Selviä peruskorjaus- ja laajennusinvestointien tarvetta on Iso-Syöteen alueella.

Koillismaa on alueen ainoa seutukunta, jolla on EU:n ulkoraja. Korttesalmi/Suonperä rajaylityspaikan virallistamisen kautta venäläisen matkailukysynnän kasvua hyödynnettäisiin ja suomalaiset ohjelmapalveluyrittäjät pääsisivät entistä helpommin järjestämään mm. Paanajärven kansallispuistoon suuntautuvia retkiä ja matkoja.

Koko Pohjanmaan alue Puolangan ja Kuusamon kuntia lukuun ottamatta kuuluu matkailumarkkinoinnin suuralueeseen SuomenLänsi/ FinWest-organisaatioon, jossa tehdään maakunnallisesti yhteistyötä mm. tuotekehityksessä, kansainvälistymisessä, tutkimuksessa, koulutuksessa sekä markkinoinnissa.

Pohjois-Pohjanmaan liiton toimintaan matkailun alueorganisaationa liittyy yrittäjäistä ja matkailualan toimihenkilöistä koostuva asiantuntijaryhmä, matkailutoimikunta. Vastaavassa roolissa Kainuussa on yrittäjäistä koostuva Sininen Kainuu r.y. Näiden asiantuntijaelinten roolia kehitetään matkailun edunvalvonnan, kehityksen koordinoijan ja yhteismarkkinoinnin suunnittelun sekä lausunnonantajan suuntaan. Näin pyritään vaikuttamaan matkailua koskeviin julkisiin rahoituspäätöksiin siten, että ne tukevat alueen matkailustrategioiden toteutumista.

Matkailuinvestoinnit

Pohjanmaan alueella tärkeimmät matkailua koskevat investointihankkeet ovat mm. Ouluun suunnitteilla oleva kongressi- ja messukeskus, peruskorjaus- ja laajennusinvestoinnit Iso-Syöteen alueella, Rokuan kuntokeskuksen laajennus, Kalajoen vierasvenesatama ja golfkentän laajennus, matkailurakentamisen jatkuminen Kuusamo/Ruka-alueella, Ouluun suunnitellut hotellien laajennus ja uusinvestoinnit, Kiiminkijoen ja Koitelinkosken matkailurakentaminen,

ohjelmopalveluiden tarvitsemat reitistöjen jatkorakentaminen, Liminganlahden ympäristönhoito-ohjelman II-vaihe sekä Paljakan matkailurakentamisen investoinnit.

Matkailun tuotekehitys

Tärkeinä tuotekehityshankkeina vastaavasti ovat mm. Koillismaan kesätuotteiden tuotekehitysprojekti, matkailupalvelujen keskittäminen Oulussa torin varren ”matkailutavarataloon”, huipputeknologia-imagoon liittyvät kehittämissuunnitelmat, matkanjärjestämistoiminnan organisoiminen, Taivalkosken radan hyödyntäminen talvituotteiden markkinoinnissa, Perämerenkaari-ajatteluun liittyvät tuotekehityshankkeet, lintumatkailun kehittäminen maakunnan kärkituotteeksi, vammaismatkailun tuotekehitys koti- ja ulkomaanmarkkinoille.

Ympäristö ja matkailu

Suomen matkailun kansainvälinen vetovoima perustuu luontoon ja puhtaaseen ympäristöön. Näiden merkitys on kansainvälisillä markkinoilla selvässä kasvussa ja siksi ei yhtään matkailuhanketta Suomessa voi tarkastella ilman voimakasta ympäristönäkökulmaa. Ympäristöajattelun edistäminen ja selkeiden tavoitteiden asettaminen ympäristöhoidolle ja matkailualueiden maankäytölle tulee olla mukana kaikessa strategisessa suunnittelussa. Matkailun toteuttamisessa ympäristön ja kestävä kehityksen huomioiminen tulee olla näkyvää ja kansainvälisen arvostelun kaikin tavoin kestävä. Erityisesti matkailualueiden ja pistemäisten matkailukohteiden ympäristön- ja maisemanhoito, mm. metsien käsittely ja rakentaminen tulee vastata matkailijan odotuksia luonnontilaisuudesta, ”koskemattomasta” luonnosta.

Luontomatkat Metsähallituksen alueilla Pohjanmaalla

Pohjanmaan alueen matkailijamäärän arvioidaan olleen 1997 noin miljoona yöpymisvuorokautta eli noin 7 % koko maan matkailusta. On vaikea arvioida mikä osuus alueen matkailijoista on ns. luontomatkailijoita ja tätä kautta kohtaa Metsähallituksen tavalla tai toisella, vieraillessaan valtion mailla, kansallispuistoissa ja retkeilyalueilla tai osallistuessaan ohjelmopalveluihin, jotka käyttävät Metsähallituksen alueita toiminnassaan. Kuitenkin keskeisten matkailukohteiden kävijämääristä ja erilaisten lupien määristä voidaan kuitenkin päätellä Metsähallituksen mailla liikkuvan vähintäänkin puoli miljoonaa matkailuasiakasta vuosittain. Lisäksi tulee jokamiehenoikeudella liikkuvat sekä paikalliset että ulkokuntalaiset kävijät, jotka eivät varsinaisesti lukeudu turistin eikä palveluja ostavan asiakkaan ryhmään.

Luontomatkailu keskittyy pääosin vetovoimaisten matkailukeskusten ympäristöön. Tärkeimmät näistä ovat Ruka, Iso-Syöte, Paljakka, Rokua, Kalajoki ja Maasydänjärvi. Kuitenkin myös muilla alueilla mm. maatilamatkailun tai ohjelmapalveluiden pienialaisten kohteiden tarvitsemat palvelut korostuvat valtion maiden käytössä. Tällaisia tarpeita on mm. Lestijärvellä Metsäpeuranmaatuotteen ympärillä, Sievissä Maasydänjärven läheisyydessä, Pyhännällä Itämaen ja Lamujärven alueilla (Kairanmaa-tuote), Kiimingissa Koitelinkoskella, Iissä Röytän saarella, Pyhäjoella Palosaaren riistatalouden mallialueella, Puolangan Saarijärvellä, Taivalkosken Taivalvaaran, Ylimaen, Kivilammen ja Kylmäluoman alueella.

Metsähallituksen Villin Pohjolan luontomatkailu on osa valtion maiden matkailullisesta kokonaiskäytöstä. Villi Pohjola on segmentoinut tuotteensa ja asiakkaansa neljään strategiseen bisnesalueeseen: yksityisasiakkaiden vakioidut perustuotteet (economy class), yksityisasiakkaiden vakioidut palvelupaketit (business class), matkanjärjestäjien vakioidut volyymituotteet ja yritysasiakkaiden asiakaskohtaisesti räätälöidyt luontomatkailutuotteet.

Erilaisia yrittäjäsopimuksia, jotka kohdistuvat Metsähallituksen maiden käyttöön lupamyyntipaikkoina, huoltopalveluina, ohjelmapalveluina yms. on yli 100 kpl.

3.2.11 Maa-ainekset ja turvevarat

Laatumaan liiketoiminnan kannalta keskeisistä luonnonvaroista; hiekka-, sora-, moreeni- ja kalliomuodostumista, turvetuotantoon soveltuvista suoalueista sekä lomarakentamiseen soveltuvista ranta-alueista, on tehty alkuvuonna 1999 kolme erillisselvitystä. Selvitykset kattavat varantojen määrät, sijoittumisen ja käytökelpoisuuden.

Turveselvityksen on tehnyt konsulttityönä geologi Sakari Murtoniemi. Selvitys on koostettu hyödyntäen Metsähallitukselle alueelta aiemmin tehtyjä turveselvityksiä ja -aineistoja sekä Geologiselta tutkimuslaitokselta hankittuja suo- ja turverekisteritietoja.

Kiviainesselvityksen on toimittanut Geologian tutkimuskeskus (GTK). Selvitys perustuu vuosina 1971–78 tehtyyn valtakunnalliseen hiekka- ja soravarojen arviointityöhön, jota on osittain täydennetty suoritettujen maaperäkartoitus- ja

tutkimustöiden yhteydessä kertyneellä aineistolla. Maa-ainespaikoista ja niiden käyttötilanteesta on tarkempaa tietoa liitteessä 7.

Turvevarat

Pohjanmaan alueella kuntien kokonaismaapinta-alasta noin 30 % on soiden peittämää. Alueen kaikista soista on turvetuotantoon varattuna noin 47 000 ha, joista tuotannossa tai kuntoonpanossa on noin 19 000 ha. Runsaimmin suoalaa on Pudasjärven, Kuusamon ja Utajärven kunnissa. Eniten turvetuotantoa on Haapavedellä, Pudasjärvellä, Kuivaniemellä ja Yli-Iissä.

Turpeen käyttö Pohjanmaan alueella on voimakkainta Oulun kaupungissa, missä turvetta käyttäviä laitoksia ovat Oulun kaupungin voimalaitokset, Kemira Chemicals ja Stora Enso Oy. Kaikkiaan Oulussa käytetään turvetta noin 4 300 GWh/vuosi. Muita suuria turvetta käyttäviä paikkakuntia ovat Haapavesi (2 500 GWh/vuosi) ja Kajaani (1 650 GWh/vuosi). Lapin läänin puolella tärkeimpiä kulutuskeskuksia ovat Kemi (1 000 GWh/vuosi) ja Rovaniemi (600 GWh/vuosi). Suurimmat turvetuottajat Pohjanmaan alueella ovat Vapo Oy ja Turveruukki Oy, joilla on tuotannossa noin 81 % alueen turvetuotantoista.

Kokonaisuudessaan MH:n maille sijoittuva geologinen suoala Pohjanmaan alueella on noin 226 130 ha. Lukuun eivät sisälly suojele- ja muihin tarkoituksiin varatut alueet. Laskelma perustuu Geologian tutkimuskeskuksen aineistoon ja mukaan on otettu suot, joiden koko on yli 20 ha ja turpeen paksuus yli 30 cm. Rajauksen ulkopuolelle on jätetty ohutturpeiset, soistuvat mineraalimaat sekä rikkonaiset ja vaikeasti rajattavat suokuviot. Kaiken kaikkiaan turvemaata (biologinen suoala) MH:n Pohjanmaan alueella on noin 458 000 ha. Paikkatiedon mukaan soidensuojelualueita on alueen MH:n mailla noin 45 000 ha.

Tuotantokelpoista suoalaa MH:n Pohjanmaan alueella on arvioitu olevan noin 62 300 ha. Rajauksen ulkopuolelle on jätetty suojeleohjelmiin yms. käyttöön varatut alueet. Tuotantokelpoista turvetta soissa arvioidaan olevan noin 813 milj. suo-m³ ja energiaa 50 %:n kosteudessa kaikkiaan noin 349 milj. MWh. Turvevarat keskittyvät Pudasjärven, Taivalkosken ja Puolangan alueille, missä on noin 56 % MH:n Pohjanmaan alueen hyötykäyttöön soveltuvista turvevaroista.

Alueen MH:n soista on vuokrattu kaikkiaan noin 22 000 ha eri turvetuottajille. Eniten suoalaa ovat vuokranneet Vapo Oy ja Turveruukki Oy, joilla on vuokral-

la noin 80 % vuokra-alasta. MH:n soiden vuokraus on keskittynyt Pudasjärven, Kuivaniemen, Yli-Iin, Haapaveden, Pyhännän, Utajärven ja Rantsilan kuntiin. Vuokratuista soista on turvetuotannossa tai turvetuotantoon valmis- teilla noin 6 500 ha.

Mahdollisen turvetuotannon lisäämisen kannalta tärkeimmät kunnat ovat Pudasjärvi ja Utajärvi. Pudasjärvellä runsaimmat tuotantokelpoiset suoalueet löytyvät kunnan itä- ja pohjoisosista, jotka ovat osittain turvetuotannon ulottumattomissa. Molemmissa kunnissa tuotantokelpoiset alueet sijoittuvat osin Kiiminki-joen valuma-alueelle. Muita alueita, joissa on turvetuotannon lisäämismahdollisuuksia, ovat Kuivaniemi, Yli-Ii ja jossain määrin Ii sekä kaakkoisalueella Haapajärvi, Pyhäjärvi, Kestilä ja Kärsämäki.

Hiekka- ja soramuodostumat

Valtaosa maamme rakentamiseen tarvittavasta hiekasta ja sorasta sijaitsee jääkauden synnyttämissä jäätikköjokikerrostumissa. Pohjanmaan alueella esiintyvät jäätikköjokikerrostumat ovat yleensä harjuja tai niihin liittyviä deltamaisia harjun osia. Pudasjärven ja Taivalkosken alueilla on mannerjäätikön reunalle kerrostuneita lajittuneita reunamuodostumia sekä mannerjäätikön kielekkeiden väliin kerrostuneita saumamuodostumia. Varsinkin Pudasjärven, Taivalkosken ja Kalajokilaakson alueilla esiintyy moreenipeitteisiä lajittuneita muodostumia.

Alueen harjut ovat suuntautuneet pääasiassa luoteesta kaakkoon tai länsiluoteesta itäkaakkoon. Reunamuodostuma- ja saumamuodostumavyöhykkeet kulkevat lähes länsi-itä-suuntaisesti Pudasjärven ja Taivalkosken poikki.

GTK:n selvityksen mukaan Pohjanmaan alueen valtion mailla sijaitsevien hiekka- ja sorakerrostumien kokonaismassamäärä on noin 866 milj. m³. Tästä määrästä on hiekkavaltaista 69,7 %, soravaltaista 27,5 % ja murskauskelpoista ainesta 2,8 %.

Yli kaksi kolmasosaa valtionmailla sijaitsevista ainesmääristä sijoittuu Pudasjärven ja Taivalkosken kuntiin. Rannikolla ja alueen eteläosissa, missä valtion maita ei ole ollenkaan tai hyvin vähän, ovat myös ainesmäärät pieniä. Verrattaessa valtion mailla olevien hiekka- ja soravarojen suhdetta alueen kuntien kokonaismassamääriin havaitaan, että Taivalkoskella, Pyhäjärvellä ja Haapajärvellä yli puolet kokonaismassamääristä sijaitsee valtion mailla. Myös Puolangalla, Sievissä ja Pudasjärvellä kokonaismassamääristä sijaitsee hieman yli 40 % valtion mailla.

Soraa ja varsinkin murskauskelpoista ainesta on suhteellisesti eniten valtion mailla Utajärvellä, Sievissä, Pyhäjärvellä, Taivalkoskella ja Haapajärvellä (liite 8).

Oulun edustan merialueella on mm. Hailuodon pohjoispuolella merihiekka-esiintymiä. Näitä ei vielä toistaiseksi ole tutkittu maa-ainesten tuotannon kannalta tarkemmin.

Moreenimuodostumat

Alueilla, missä hiekasta ja sorasta on puutetta, etsitään korvaavana materiaalina routimattomia tai heikosti routivia moreeniaineksia, joissa hienoainesta on vähän. Parhaimmiksi moreeniesiintymiksi on todettu kumpumoreenialueet. Paikoin kumpumoreenit voivat sisältää runsaasti suhteellisen hyvin lajittunutta soraa ja hiekkaa, jota on välikerroksina moreeniaineksen keskellä. Jos kumpumoreenialueilla puusto on pääasiassa mäntyä, on kysymys joko karkearakeisesta ja kivisestä moreenista tai moreeniaineksen joukossa on runsaasti vettä läpäiseviä soraisia ja hiekkaisia välikerroksia. Pintalohkareisuuden perusteella puhutaan usein lohkarottomasta, lohkaraisesta ja runsaslohkaraisesta moreenista. Pintalohkareisuus ei kuitenkaan aina ilmaise syvemmällä olevan moreenin lohkaraisuutta, sillä lohkaraiset ja kivet ovat usein rikastuneet pintaosiin huuhtoutumisen ja routimisen seurauksena.

Iso-Syötteen moreenialue on syrjäisyytensä vuoksi huonosti hyödynnettävissä. Jaurakkajärven esiintymä on koekuoppien perusteella hyvin huuhtoutunutta ja sisältää hiekkaisia välikerroksia. Alueen eteläosan moreenimuodostumat ovat usein pinnaltaan runsaslohkaraisia Rogen-moreeneja.

Maa-ainesten käyttö

Pohjanmaan alueen valtion mailla on yhteensä 95 maa-ainesten tuotantoaluetta, joilla on voimassaoleva maa-ainesten ottolupa (liite 7). Näistä 70 on Metsähallituksen hallinnassa olevia lupia ja 25 muille yrityksille ja yhteisöille vuokrattuja maa-ainospaikkoja. Metsähallituksen sisällä suurin maa-ainesten käyttäjä on metsätalous, joka käyttää aineksia metsäautotiestön rakentamiseen ja ylläpitoon. Laatumaa jalostaa ja myy maa-aineksia etupäässä ulkopuolisille asiakkaille. Merkittävin maa-ainospaikkojen vuokraaja on ollut Tielaitos, mutta Tielaitoksen maa-ainoslupia ollaan siirtämässä Metsähallituksen hallintaan. Yhteensä luvissa on tuotannossa tai tuotantoon varattuna noin 10 milj. m³ maa-aineksia. Tuotantoalueiden yhteispinta-ala on noin 380 ha.

Suurimpia maa-ainesten käyttäjiä ovat Tielaitos, VR, rakennusteollisuus, betonteollisuus ja kunnat. Maa-ainesten tarve on suurin taajamien ympäristössä sekä erilaisten tie- tai ratahankkeiden yhteydessä. Merkittävintä käyttö on Oulun ympäristössä, missä rakentaminen on voimakasta ja missä sijaitsee useita maa-aineksia käyttäviä tuotantolaitoksia. Syrjäisillä alueilla valtion maiden maa-ainesten käyttö keskittyy etupäässä metsäautotiestön rakentamiseen ja kunnossapitoon sekä erilaisiin pienhankkeisiin.

3.2.12 Rantakaavoitus ja lomarakentaminen

Rannat ja lomarakentaminen

Rantaselvitys on tehty hyväksikäyttäen Metsähallituksen Pohjanmaan alueella tehtyä rantatilaselvitystä vuodelta 1995, Metsähallituksen kaavoituksen yleissuunnitelmia ja Laatumaan kaavahanketiedostoja.

Metsähallituksen hallinnassa on Pohjanmaan alueella kaikkiaan noin 1 600 km vesistöjen rantaviivaa. Näistä rannoista sisältyy erilaisiin suojelu- ja virkistysalueisiin tai niiden varauksiin (lakisääteiset suojelualueet ja -ohjelmat, ulkoilulain mukaiset retkeilyalueet, luonnonhoitometsät, ojitusrauhoitusalueet ja rajavyöhykkeet) noin 560 km.

Rajoituksista vapaista rannoista noin kaksi kolmasosaa on huonosti ja yksi kolmasosa tyydyttävästi tai hyvin lomarakentamiseen soveltuvia. Vuoden 1995 jälkeen rantarakentamisoikeuksia sisältäviä yleis- tai rantakaavoja valtion mailla on valmistunut seitsemän kappaletta, jotka sisältävät yhteensä 120 rantaan rajoittuvaa rakennuspaikkaa. Kaavoissa on valtion rantaa yhteensä noin 24 km. Kaavojen rakentamistehokkuus on noin 4–5 lomarakennusta/rantakilometri.

Valmiiden kaavojen ohella Pohjanmaan alueen valtion mailla on käynnissä 18 kaavahanketta, joista yksitoista on yleiskaava- ja kolme rantakaavaprosessissa (liite 9). Lisäksi neljä hanketta on vielä yleissuunnitelmavaiheessa. Kaikkiaan valmiilla oleviin kaavahankkeisiin sisältyy noin 370 rakennuspaikkaa.

Rantarakentamishankkeiden lisäksi valtion mailla on matkailukeskuksiin liittyviä kaavahankkeita mm. Pudasjärven Iso-Syötteellä, Kuusamon Rukalla, Puolangan Paljakassa, Kiimingin Koitelissa, Muhoksen Rokualla, Sievin Maasydänjärvellä ja Lestijärven Metsäpeuranmaassa.

Kaavoitusperiaatteet rantojen kaavoittamisessa

Metsähallituksen maiden kaavoituksessa suositaan kaavamuotona yleiskaavaa. Metsähallitus voi käyttää suunnitteluvälineenä ranta-alueilla myös (ranta-) asemakaavaa, mikäli yleiskaavoitukselle ei ole edellytyksiä. Metsähallituksen alullepanemissa kaavahankkeissa pyritään osallistavan suunnittelun keinoin hakemaan yhteinen näkemys eri intressitahojen kanssa. Kaavoituksen yhteydessä tehdään tarvittavassa laajuudessa ympäristövaikutusten arviointi. Tavoite on, että Metsähallituksen kaavahankkeet ovat esimerkillisiä.

Kaavoitettavien kohteiden tulee sijaita siten, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa maisemalle ja yleiselle luonnossa virkistäytymiselle, eivätkä hävitä alueella todettuja erityisiä luonnonsuojelullisia arvoja. Yhtenäiset rakentamattomat rantakohteet, kuten erämaajärvet jätetään edelleen rakentamatta. Suunnittelualueet rajataan siten, että ne muodostavat riittävän suuria kokonaisuuksia, jolloin mm. rakennusoikeuksien keskittämisen kautta haitalliset ympäristövaikutukset jäävät mahdollisimman pieneksi.

4 MAANKÄYTÖN TOIMINTAOHJELMA 2000–2009

4.1 Pohjanmaan alueen tulosalueiden yhteinen maankäytön toimintaohjelma 2000–2009

Tulosalueiden yhteisessä maankäytön toimintaohjelman kuvauksissa on otettu huomioon seuraavaa:

- Metsähallituksen toimintaa ohjaavat lait, säädökset ja tavoiteohjelmat
- Metsähallituksen omat tavoitteet ja tehtävät
- Osallistavan suunnittelun tulokset eli kansalaisten ja sidosryhmien antama palaute
- Oulun yliopiston kansalaismielipiteen selvitys
- Luonnonvarojen ja niiden käytön nykytila
- Luonnonvarasuunnitelman mittarit
- Luonnonvarasuunnittelun tavoitteita ovat kokonaisvaltaisuus, monitavoitteisuus ja kestävyys.

Tulosalueet laativat Pohjanmaan suunnittelualuetta koskevat strategiset tavoiteohjelmat. Strategisten tavoiteohjelmien valmistuttua niistä koottiin Pohjanmaan tulosalueiden yhteinen maankäytön toimintaohjelma 2000–2009.

Toimintaohjelma:

- *Maankäytön yleiset periaatteet*

Metsähallitus käyttää ja hoitaa hallinnassaan olevia valtion maita ja vesiä noudattaen taloudellisia, ekologisia ja sosiaalisia kestävyysperiaatteita. Toiminta tähtää luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja lisäämiseen. Metsähallitus on valinnut avoimen ja vuorovaikutteisen toimintatavan keskeiseksi arvokseen. Tavoitteena on toimia yhteistyössä kaikkien toiminnastamme kiinnostuneiden sidosryhmien kanssa. Metsähallitus kokoaa toimintansa pohjaksi kansalaisilta laajasti tietoa ja erilaisia näkemyksiä.

Metsähallituksen ja tulosalueiden strategiset linjaukset yhdessä alueellisten tarpeitten ja yhteiskunnan kehityksen kanssa ohjaavat Metsähallituksen maankäyttöpäätöksiä. Metsätalouden strategia kannattavasta kasvusta toteutuu toimintoja kehittämällä ja hankkimalla aktiivisesti metsätalousmaata. Luonnonsuojelu-

ohjelmat toteutetaan Metsähallitukselle annettujen tavoitteiden mukaisesti. Luontomatkailu otetaan korostetusti huomioon kaikessa maankäytön suunnittelussa.

Metsähallitus voi perustaa päätöksellään suojelumetsiä erityisiä luontoarvoja sisältäviin kohteisiin. Metsähallituksen hallinnassa olevan maan paikkatiedon laatuun kiinnitetään huomiota päivittämällä sitä tehtyjen toimenpiteiden ja maankäyttöpäätösten mukaiseksi. Metsähallituksen kaikki toiminta on ympäristöperiaatteiden mukaista.

- **Luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen**

Talousmetsien monimuotoisuuden säilyttäminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen varmistetaan käsittelemällä metsiä ympäristöoppaan mukaisesti ja toteuttamalla alue-ekologisten suunnitelmien päätöksiä. Tavoitteena on lisätä lahoppuun määrää ja lehtipuuston osuutta talousmetsissä. Metsänhoidollisen kulutuksen käyttöä lisätään siihen sopivilla kohteilla.

Suojelualueiden luonnontilaisuutta lisätään aktiivisella ennallistamisella ja tekemällä luonnonhoitotöitä. Tulosalueet kehittävät yhdessä taloudellisia ja ekologisesti tehokkaita luonnonhoidon työmenetelmiä.

Uhanalaisten lajien, varsinkin erityistä suojelua vaativien lajien kannat selvitetään ja tiedot tallennetaan paikkatietojärjestelmään, jotta ne on mahdollista ottaa huomioon toimenpidesuunnittelussa. Näiden lajien tarpeelliset hoitotoimet suunnitellaan ja toteuttaminen käynnistetään sekä uhanalaisten lajien kantojen seuranta aloitetaan. Erityistä suojelua vaativien lajien suojelutoimenpiteet suunnitellaan yhdessä ympäristökeskuksen kanssa.

Toimenpidesuunnittelu suojelualueiden lähellä toteutetaan tulosalueiden yhteistyönä. Tässä huomioidaan suunnitteluaiakataulut ja sovitaan joustavista eri tulostointimien toimintaa tukevista pelisäännöistä.

Monimuotoisuuden lisäämisalueiden sekä maisema-, riista- ym. erikoisalueiden metsien käsittelyä kehitetään tulosalueiden yhteistyönä. Luonnon monimuotoisuuden seurantaan panostetaan, mm. Natura-seurannat aloitetaan, luontolaadun seurannat talousmetsissä toteutetaan ja seurantamenetelmiä kehitetään.

- **Metsätalous**

Metsähallituksen tulosalueista metsätalous käyttää ja hoitaa metsätalousmaata valtiovallan määrittelemien vuotuisten tulostavoitteiden pohjalta. Kannattava toiminta työllistää sekä metsureita että urakoitsijoita kun metsien hakkuumahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti. Metsätalous huolehtii osaltaan puuta jalostavien yritysten raaka-aineen saannista Pohjanmaan alueella.

Pohjanmaan alueen vuotuinen hakkuusuunnite on kymmenvuotiskaudelle 740 000 kuutiometriä. Vuosittaiset hakkuumäärät vaihtelevat puutavaran markkinatilanteiden mukaan. Kasvatushakkuuta tehdään vähintään 5 000 ha vuodessa ja uudistamishakkuuta noin 3 500 hehtaaria vuosittain. Kartuttamalla puustopääomaa varmistetaan hakkuumahdollisuudet tulevaisuudessa ja lisätään metsien monimuotoisuutta. Tuloksellinen metsätalous varmistaa hyvän metsänhoidon tason sekä luo edellytykset sijoittaa liiketuloksen varoja luonnonsuojeluun.

Metsänhoidon panostus kasvaa hakkuiden lisääntyessä ja se kohdistetaan tuottavasti. Turvemaiden puustojen kasvu turvataan oikea-aikaisilla käsittelyillä ja vesitalouden sekä ravintetasapainon kunnostustoimin. Kunnostusojitusmäärä tulee olemaan Metsähallituksen Pohjanmaan alueella 4 000 hehtaaria vuodessa. Metsätalousmaata lisätään maanostoin noin 8 000 hehtaaria vuodessa, mikä lisää osaltaan hakkuumahdollisuuksia.

Metsähallituksen kunnostusojituksen suunnitelmiin sisältyvät aina vesiensuojelusuunnitelmat ja niistä tiedotetaan ympäristöviranomaisille sovitulla tavalla. Ojien kunnostamisessa ja maanmuokkauksessa tarkastetaan vesiensuojelutoimien onnistumista säännöllisesti otantatarkastuksin luontolaadun seurantajärjestelmän mukaisesti. Seurantatietoa hankitaan valuma-alueiden veden laadusta yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa. Joitakin pienvesiä palautetaan aktiivisesti luonnontilaan.

- **Yleisö- ja virkistyskäyttö**

Yleisö- ja virkistyskäytön edellytykset otetaan huomioon kaikessa maankäytössä ja toimenpidesuunnittelussa. Suojelu-, retkeily- ja virkistysalueiden sekä talousmetsien roolijakoa kehitetään. Maankäytön periaatteita tarkistetaan näiden aluetyyppien välillä. Monikäyttöalueiden osalta määritellään runsaan ja vähäisen yleiskäytön alueet, alueiden vyöhykkeisyys ja toiminnan kehittäminen. Valtion maiden hyödyntäminen on eri tulosalueiden toimintojen rinnakkais- ja päällekkä-

käiskäyttöä. Luonnonvarasuunnittelu on tulevaisuudessa näiden toimintojen kokonaissuunnittelua.

Suojelualueille laaditaan hoidon ja käytön yleissuunnitelmat Natura-ohjelman edellyttämällä tavalla. Tärkeimmille alueille, kuten kansallispuistoille, laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat osallistavan suunnittelun periaatteita noudattaen. Näihin suunnitelmiin sisällytetään alueiden matkailustrategiat, jotka laaditaan tulosalueiden yhteistyönä.

Retkeilyalueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat uusitaan ja pidetään ajantasalla. Palveluvarustusta keskitetään yleisökäytön kannalta painopistealueisiin, erityisesti tukemaan luontomatkailua. Hajapaikkojen palveluvarustusta voidaan karsia tai niiden hoito annetaan paikallisten toimijoiden vastuulle. Alueiden huollossa laajennetaan yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa. Valtion maiden viitoitusta ja opastusta lisätään merkittäväillä yleisön paljon käyttämillä kohteilla. Kansalaisia opastetaan tutustumaan luonnonsuojelualueisiin.

Reitistöjen eri käyttömuotoja varten kehitetään matkailun painopistekohteita. Maakunnallisia verkostoja voidaan perustaa tarvittaessa yhdysreiteillä. Merialueen virkistyskäyttöä kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Luonto- ja opastuskeskusten toimintaa kehitetään ottamalla toimintaan mukaan luontokasvatustoiminta yhteistyönä mm. koulujen ja nuorisokeskusten kanssa. Luontokeskusten näyttelyiden uudistamisessa panostetaan monipuolisen tiedon jakamiseen. Luonnon monimuotoisuuden ohella kerrotaan metsien käsittelystä, riistanhoidosta ym. ihmisen ja luonnon välisestä suhteesta. Alueiden käyttöä tukevaa materiaalia kehitetään yhteistyökumppaneiden kanssa. Erityisesti panostetaan sähköiseen viestintään.

- **Luontomatkailu**

Luontomatkailua kehitetään yhdessä paikallisten matkailuyrittäjien kanssa tavoitteena monipuoliset palvelukokonaisuudet. Luonnonsuojelualueiden osalta panostetaan tulosalueiden yhteistyönä tapahtuvaan tuotekehittelyyn, jonka tavoitteena on kehittää suojelualueille sopivia luontomatkailutuotteita. Suojelualueiden matkailustrategiat toteutetaan osallistavaa suunnittelua käyttäen.

Retkeilyalueiden ja virkistysmetsien toimintoja suunnataan tukemaan luontomatkailua. Tavoitteena on saada luontokasvatus osaksi luontomatkailupaketteja ja matkailuyrittäjien palvelua.

Kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon luontomatkailun tarpeet. Maa- ja vesialueista varataan alueita, joihin rakennetaan palveluvarustusta (mm. luontomatkailun tukikohtia ja safarireittejä ohjattuja luontoretkeä varten) pelkäästään luontomatkailun käyttöön. Toimintaa keskitetään kohteisiin, joissa on riittävä asiakasvolyyymi ja mahdollisuus ympärivuotiseen liiketoimintaan. Luontomatkailun kehittämisen alueita tällä hetkellä ovat Syöte Pudasjärvellä, Ylimaa-Taivalvaara (Taivalkoski), Ruka-Oulanka (Kuusamo), Paljakka (Puolanka), Palosaari (Pyhäjoki), Rahja (Kalajoki), Kylmäluoma (Taivalkoski), Röyttä (Ii), Koiteli (Kiiminki), Rokua (Utajärvi), Maansydänjärvi (Sievi), Kairanmaa (Pyhäntä) ja Metsäpeuranmaa (Lestijärvi).

Yksityisasiakkaille tarjottavien tuotteiden (metsästys-, kalastus-, maastoliikenne- luvat ja vuokrakämpät) tarjonta sekä laadullisesti että määrällisesti säilytetään.

Luonnonsuojelualueiden osalta panostetaan tuotekehittelyyn, jonka tavoitteena on kehittää erityisesti luonnonsuojelualueille sopivia luontomatkailutuotteita. Liiketoiminnallista luontomatkailua toteutetaan luonnonsuojelualueilla, joiden luonteeseen se sopii.

Riistakantojen kestävyys rajoissa Villi Pohjola tarjoaa metsästysmahdollisuuden mahdollisimman monelle metsästäjälle. Metsästyksen järjestelyt suojelualueilla hoidetaan tulosalueiden yhteistyönä.

- **Riista- ja kalatalous**

Metsäriistaekologiset elinympäristöt otetaan laaja-alaisina huomioon alue-ekologisessa suunnittelussa. Yksittäiset riistakohteet otetaan huomioon toimenpidesuunnittelussa.

Riistan elinympäristöjen käsittelyä kehitetään edelleen. Metsien käsittelyn ja riistatalouden yhteensovittamista esitellään Palosaaren alueella.

Kalavesien luontaisia arvokalakantoja hoidetaan kestävä käytön periaatteiden mukaan. Niitä turvataan ja elvytetään monin eri tavoin.

- **Keräilytuotteet**

Valtion maiden luonnontilaiset suot säilyvät hillasoina, koska uudisojitusta ei tehdä. Luonnontuotteiden talteenottoa tuetaan tiedottamisessa ja kansalais-

kasvatuksessa. Hyvästä metsäautotieverkosta on hyötyä marjojen, sienien ja jäkälän kuljetuksessa.

- **Porotalous**

Paliskuntien kanssa tehdään yhteistyötä metsien käsittelyssä, suojelualueiden säädösvalmistelussa, hoidon ja käytön suunnittelussa, matkailutoiminnan kehittämässä ja muissa porotalouteen vaikuttavissa asioissa.

- **Maa-ainestuotanto**

Vesiensuojeluun ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen kiinnitetään erityisesti huomiota turpeen käyttöoikeuksia luovutettaessa sekä tuotantolupien hakuprosessin yhteydessä. Alueiden jälkikäytössä pyritään yhteensovittamaan erilaiset osapuolten näkemykset aluekohtaisesti. Turvetuotannon loputtua mahdollisimman suuri osa näistä alueista pyritään palauttamaan lähemmäksi luonnontilaa.

Maa-ainesten ottotoimintaa pyritään keskittämään nykyistä harvemmillä otto-
paikoille.

- **Metsäteiden käyttö**

Metsätiestöä täydennetään ja sitä pidetään kunnossa metsätalouden tarpeiden mukaisesti. Korjuussa käytetään talviteitä aina kun olosuhteet ovat sopivat. Luontopalvelujen toimesta voidaan sulkea ja palauttaa luonnontilaan joitakin huonokuntoisia suojelualueilla olevia alueiden hoidon kannalta tarpeettomia teitä.

- **Luonnonsuojelualueiden hankinta**

Luonnonsuojelualueiden hankintaa jatketaan valtiovallan tavoitteen ja yhteisesti sovitun hankintastrategian mukaisesti yhteistyössä alueen ympäristökeskusten kanssa. Hankinta-aikataulu on laadittu ulottumaan vuoteen 2007.

- **Kaavoitustoiminta**

Kaavoitustoimintaa jatketaan luonnonsuojelualueiden hankinnan rahoittamiseksi ja maan tuottoarvon kohottamiseksi. Eri osapuolten näkemysten huomioimiseksi kaavoitus toteutetaan laajaa osallistamista käyttäen. Kaavoituksessa noudatetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön kanssa sovittuja periaatteita sekä Metsähallituksen omaisuudenhoidon periaatteita.

4.2 Maankäytön taustaa

Perusteet

Pohjanmaan alueella maankäyttö on muotoutunut usean eri luonnonsuojeluohjelman tuloksena. Kansallispuistokomitean mietintö (1979), soidensuojeluohjelmat, Etelä-Suomen aarniometsäkartoitus, rantojensuojeluohjelma (1991) sekä Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelu (1993–1998). Viimeisin merkittävä tapahtuma on Kuusamon yhteismetsän vanhojen metsien suojelualueen hankkiminen valtion hallintaan.

Metsähallitus on saanut yli miljardin markan veloitteen toteuttaa suojeluohjelmia hankkimalla alueita vuoteen 2004 asti. Se on vaikuttanut maankäytön ratkaisuihin monella tavalla, mm. kaavoitukseen. Metsätalouden liike-tulosta on käytetty vuosittain metsätaloukseen ostoinvestointeihin.

Luonnonvarasuunnitelmatyön aikana tuotiin esille se, että merkittävät maankäytön ratkaisut on Pohjanmaan metsätalouden hallinnollisella alueella jo tehty. Kansallinen metsäohjelma 2010 KMO (1999) sisältää esityksen työryhmän perustamisesta selvittämään Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin lounaisosan suojelutarvetta. Työryhmä aloitti työnsä elokuussa 1999. Koska tämä työ on vasta alkuvaiheessa, ei projektissa voitu arvioida tämän mahdollisia vaikutuksia.

4.3 Maankäytön näkymät

Tulosalueiden maankäytön esityksiin liittyy tarkastelu, jossa pyritään hahmottamaan maankäytön kehityssuuntia. Tavoiteajankohdaksi valittiin luonnonvarasuunnitelman takarajana oleva vuosi 2009 (taulukko 6).

Taulukko 6. Maankäyttö vuonna 2009.

	Nykytila	2009
Taloustmetsät	710 000	800 000
Suojelualueet	106 000	260 000
Suojelualuevaraukset ja suojelumetsät	87 000	10 000
Matkailun kehittämiskohteet	13	14
Virkistysmetsät	2 000	5 000
Ulkoilulla perustetut retkeilyalueet	12 000	8 500
Ennallistamiskohteet, taloustmetsien avainbiot., ekologiset yhteydet, maisema-alueet ym.	25 400	50 000
Rantarakentaminen tontteja kpl	120	500
Maa-aineslupia kpl	95	50
Turvetuotantoalueita ha (tuotannossa olevat)	5 700	5 000

Taloustmetsien pinta-alan kehittyminen johtuu metsätaloukseen ostosta ja mahdollisista hallinnansiirroista. Myös suojelualueiden vuoden 2009 pinta-alassa on mukaan laskettu muiden toimesta hankittujen luonnonsuojeluohjelmissa olevia alueita, jotka tulevat Metsähallituksen hoitoon. Suojelumetsiä oletetaan perustettavan tulevaisuudessa jonkin verran. Matkailun kehittämiskohteisiin Villi Pohjola tulee keskittämään luontomatkailun toimintojaan. Näistä toiminnoista odotetaan syntyvän myös tarvetta perustaa uusia virkistysmetsiä. Niiden maankäyttö määritellään tarvittaessa hoito- ja käyttösuunnitelmalla. Ennallistamiskohteet ja maisema-alueet sisältävä ryhmä on metsäluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi muodostettavia alueita. Valtion maiden rantojen käyttö perustuu tämän hetken tilanteeseen, joka voi muuttua vuosien varrella. Maa-aineslupia pyritään keskittämään merkittäville maa-aineksen varantoalueille.

4.4 Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman maankäyttöpäätökset

Ojitusrauhitusalueet lakkautettiin koska kyseinen maankäytön luokka on käynyt tarpeettomaksi uudisojitusten loputtua. Taulukko lakkautetuista kohteista on liitteessä 11.

Alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä inventoiduista arvokkaista biotoopeista esitetään suojeltavaksi Metsähallituksen päätöksellä taulukon 7 mukaisesti.

Taulukko 7. Suojelumetsäesitykset alue-ekologisissa suunnitelmissa 1998 Pohjanmaalla.

Alue-ekologisissa suunnitelmissa vuonna 1998 tehdyt suojelumetsäesitykset Pohjanmaalla		
Aluejohtoryhmässä	Suojelumetsäesitys	Pinta-ala ha
4.5.1998	Paljakka	120
4.5.1998	Saarilampi	96
8.6.1998	Hepoköngäs	142
8.6.1998	Kurikkavaara	103
8.6.1998	Pirunkirkko	71
1.12.1998	Puntarivaara	164
	Yhteensä	696

Yllä olevien suojelumetsien perustamisen perusteluna on Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelutyöryhmän esitys. Syötteen Saarilammella on inventoinnissa löydetty vanhaa metsää ja uhanalaisia eliölajeja.

Oijusluoman tutkimussopimusmetsä Kuusamossa säilytetään vanhojen metsien suojelualueen ulkopuolisilta osin. Oijusluoman tutkimussopimusmetsään laaditaan käyttö- ja hoitosuunnitelma yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen kanssa. Isokivenmaa Pudasjärven alueella on metsätalousmaata, jonka käyttö perustuu alue-ekologiseen suunnitelmaan ja käyttörajoituksiin.

Lisäksi perustetaan Syötteen virkistysmetsä pinta-alaltaan 1 400 hehtaaria. Virkistysmetsässä huomioidaan erityisesti luontomatkailun tarpeet. Alueella harjoitetaan matkailun liiketoimintaa, retkeilyä, matkailun rakentamista sekä metsätaloutta. Syötteen virkistysmetsän käytöstä ja hoidosta päätetään yhteisesti tulosalueiden kesken. Se selkeyttää Syötteen seudun toimintojen yhtensovittamista. Iso-Syötteen valtion maalle jää vielä matkailurakentamisen aluetta, jossa toiminnot tulee ohjata kaavoituksen keinoin (taulukko 8).

Edelleen päätettiin perustaa Iin Röyttään 35 hehtaarin suojelumetsä, jossa perinteiset käyttömuodot voivat säilyä. Röytässä tulee turvata Villin Pohjolan liiketoiminnot kuten luontomatkailutoiminta sekä metsästyks ja kalastus. Röytässä on maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheen metsää sekä lukuisia, suhteellisen luotettavia havaintoja valkoselkätikasta. Röytästä on löytynyt melko harvinainen pajunkääpä.

Utajärven Rokuan valtionmaasta päätettiin, että rantojensuojeluohjelmaan kuuluvat alueet ovat maankäyttöluokaltaan SL-ohj (luonnonsuojelualueohjelmien alue). Rokualle perustetaan entisestä luonnonhoitometsästä jäljelle jäävästä osasta VR maankäyttöluokaltaan virkistysmetsä. Muut Rokuan alueen valtion maat ovat maankäyttöluokaltaan MU-merkinnällä (metsätalousalue, ulkoiluarvoja). Monille eri tahoille ja osapuolille annetaan näin mahdollisuus kehittää Rokuan aluetta. Tällä maankäyttömuotojen ratkaisulla tulee toimintojen yhteensovittamiselle monipuolisemmat ja paremmat mahdollisuudet onnistua

Lisäksi päätettiin perustaa Taivalkosken Kylmäluoman VR-vme alueesta (virkistysmetsä) ja tilasta Valtio-Kataja 34:5 virkistysmetsä liitettäväksi myöhemmin valtion retkeilyalueeseen. Samoin Loukusanharjuun päätettiin perustaa virkistysmetsä pinta-alaltaan 114 hehtaaria maa- aluetta ja 180 hehtaaria vesi- aluetta. Se on seutukaavassa SR-1 aluetta eli on rakennuslain nojalla suojeltu alue. Loukusanharjun virkistysmetsän maankäytössä tärkeää on kylämaiseman suojeleminen. Metsätaloustoimenpiteitä voidaan tehdä alueen pohjoisosalla Porokankaan alueella. Alueelle ei rakenneta virkistyskäyttörakenteita toistaiseksi.

Taivalkosken Taivalvaaralle perustettiin virkistysalueen lähialue ja muu osa aluetta on metsätalousmaata, jonka käytössä otetaan huomioon ulkoilun tarpeet. Taivalkosken Lauttasuo perustettiin suojelumetsäksi sen jälkeen kun tulosalueet olivat sopineet sen rajausesityksestä.

Taulukko 8. Luonnonvarasuunnitelman maankäyttöpäätöksiä.

Luonnonvarasuunnitteluprojektissa perustetut erikoismetsät		
Syötteen virkistysmetsä	Pudasjärvi	1 400 ha
Loukusanharjun virkistysmetsä	Taivalkoski	294 ha
Kylmäluoman VR-vme ja Valtio-Kataja virkistysmetsä	Taivalkoski	247 ha
Rokuan virkistysmetsä	Utajärvi	36 ha
Röytän suojelumetsä	Ii	35 ha
Lauttasuon suojelumetsä	Taivalkoski	760 ha

4.5 Hakkuusuunnite

4.5.1 Laskentamenetelmä

Metsähallituksen pitkän tähtäyksen suunnittelun keskeisiä tavoitteita ovat tulevaisuuden hakkuumahdollisuuksien selvittäminen ja toiminnan mitoitus oikealle tasolle. Ratkaisujen hakemisessa on yleensä käytetty useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin laadittuja hakkuulaskelmia. Laskelmat on perinteisesti laadittu lähes puhtaasti puuntuotannollisista lähtökohdista. Nykyään on kuitenkin välttämätöntä ottaa hakkuulaskelmissa huomioon myös ekologiset tekijät. Nykyaikaiset laskentamenetelmät antavat tähän onneksi myös mahdollisuuden.

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmassa hakkuumahdollisuuksien selvittämisessä käytettiin Metsäntutkimuslaitoksessa kehitettyä MELA-laskentajärjestelmää. Se on nimeltään tarkoitettu suuralueiden pitkänajan hakkuumahdollisuuksien kartoittamiseen. MELAssa metsien kehitys on mallitettu ja sitä kuvataan luonnonprosesseina ja metsänkäsittelytoimenpiteinä. MELAn käyttöönoton myötä hakkuulaskelmiin on voitu liittää hehtaarien ja kuutiometriä lisäksi myös markat.

MELAssa kullekin kuviolle tuotetaan vaihtoehtoisia käsittelypolkuja. Lineaarilla optimoinnilla käsittelypoluista valitaan kunkin kuvion käsittelypoluksi vaihtoehto, joka yhdessä muille kuviolle valittujen polkujen kanssa parhaiten toteuttaa päätöksentekijän asettamat tavoitteet. Päätöksentekijä voi myös asettaa laskelmalle erilaisia rajoitteita esimerkiksi metsätalouden kestävyuden turvaamiseksi. Tarvittaessa rajoitteet voidaan antaa siten, että ne koskevat vain osaa alueesta tai vain tiettyntyyppisiä metsiä.

Lainsäädäntö, metsänhoito-ohjeet ja Metsähallituksen ympäristöperiaatteet edellyttävät, että metsiä käsitellään eri alueilla eri tavoin. Käsittelyn voimakkuuden kannalta ääripäitä ovat lakisääteiset suojelualueet, joissa ei hakata lainkaan, ja normaalit talousmetsät. Näiden välissä on paljon metsiä, joiden käyttö on ainakin jossakin määrin rajoitettua niihin liittyvien luonto- tai maisema-arvojen takia. Jotta MELA pystyisi ennustamaan näiden metsien kehittymistä mahdollisimman hyvin, nämä on tarpeen jakaa sallittujen käsittelytoimenpiteiden perusteella yhtenäisiin ryhmiin, käsittelyluokkiin. MELA-järjestelmälle syötetään ohjeet siitä, miten kutakin käsittelyluokkaa saa käsitellä.

4.5.2 Hakkuulaskelmat

Laskenta-aineistona oli Pohjanmaan alueen kaikki metsämaan kuviot, joita oli n. 107 000 kpl. Ennen laskelmien tekemistä varmistettiin, että tiedot ovat tehtyjien hakkuiden ja maakauppojen osalta riittävän hyvin ajan tasalla. Myös MELAn tarvitsemat laskentaparametrit, jotka ovat tarpeen kuviokohtaisten käsittelypolkujen luomisessa, tarkistettiin kattamaan koko alueen.

Itse laskenta oli prosessi, jossa luonnonvarasuunnitelman johtoryhmä muotoili alun perin kaksi vaihtoehtoista laskelmaa. Tulosten perusteella johtoryhmä muodosti kokouksissaan uusia laskentatoiveita, jotka sitten toteutettiin. Näin jatkettiin, kunnes päädyttiin laskelmaan, jossa kaikki osatekijät olivat kaikkien tulosalueiden hyväksymällä tasolla ja jonka projektin johtoryhmä hyväksyi toteutettavaksi vaihtoehdoksi.

Kussakin laskelmassa etsittiin sellaista metsienkäsittelyohjelmaa, joka maksimoisi 4 %:n korkokannalla lasketun tuottoarvon. Laskelmat tehtiin 30 vuodeksi eli kolmelle 10-vuotisjaksolle. Erot laskelmien välille luotiin pääasiassa asettamalla eri laskelmille erilaisia rajoitteita. Tiimikohtainen tasaisen kertymän vaatimus tai koko aluetta koskeva uudistushakkuupinta-alan yläraja ovat esimerkkejä rajoitteista, jotka joihinkin laskelmiin asetettiin ja toisiin laskelmiin ei.

Laskentaprosessin kuluessa selvitettiin myös havukuitupuun hinnan alenemisen, kasvun tason muutoksen ja metsiköiden uudistamiskriteerien muuttamisen vaikutusta lopputuloksiin.

4.5.3 Toteutettava vaihtoehto

Toteutettavaksi valitussa vaihtoehdon rajoitteet olivat seuraavat:

A. Koko aluetta koskevat rajoitteet

- hakkuukertymä ei saa pienentyä
- nettotulot eivät saa pienentyä
- talousmetsien tilavuuden pitää olla laskennan lopussa suurempi kuin alussa
- talousmetsien tienvarsiarvon (puutavaran arvo hakkuun ja maastokuljetuksen jälkeen) pitää olla laskennan lopussa suurempi kuin alussa
- talousmetsien tuottoarvon pitää olla laskennan lopussa suurempi kuin alussa

- jatketun kiertoajan käsittelyluokkaa saa uudistaa korkeintaan 0,7 % luokan pinta-alasta vuodessa
- ylipitkän kiertoajan käsittelyluokkaa saa uudistaa korkeintaan 0,5 % luokan pinta-alasta vuodessa
- uudistushakkuuta tehdään korkeintaan 3 600 hehtaaria ensimmäisellä 10-vuotiskaudella
- kasvatushakkuuta tehdään vähintään 4 000 ha vuodessa ensimmäisellä 10-vuotiskaudella

B. Metsätiimikohtaiset rajoitteet

- hakkuukertymä ei saa pienentyä millään tiimillä
- Taivalkosken tiimin alueella maksimiuudistusala 10-vuotiskausittain oli 1 100 / 925 / 750 ha/v
- Pudasjärven tiimin alueella uudistetaan ensimmäisellä 10-vuotiskaudella korkeintaan 800 ha/v
- Puolangan tiimin alueella uudistetaan ensimmäisellä 10-vuotiskaudella korkeintaan 800 ha/v

Puuntuotannollista kestävyyttä turvaavia rajoitteita ovat kertymään ja puuston määrään kohdistuvat rajoitteet. Puuston arvoon ja nettotuloihin kohdistuvat rajoitteet puolestaan turvaavat ensisijaisesti taloudellista kestävyyttä. Uudistamis-pinta-alaa koskevien rajoitteiden avulla vaikutetaan ensisijaisesti ekologiseen kestävyYTEEN. Tiimeittäisillä kertymärajoitteilla pyritään jakamaan hakkuita tasaisemmin eri osiin Pohjanmaan aluetta ja estämään voimakkaat hakkuumäärien ja sitä kautta työpaikkojen määrän vaihtelut. Näin vastataan myös sosiaalisen kestävyYDEN vaateisiin.

Laskelmien pohjalta päädyttiin hakkuusuunnitteeseen 740 000 m³/v, johon sisältyy arvio metsätalousalueiden pinta-alan lisääntymisen aiheuttamasta suunnitevaikutuksesta. Metsätalouskäyttöön ostettavissa metsissä (keskimäärin 8000 ha/v, josta metsämaata arviolta 80 %) on runsaasti nuoria ikäluokkia, minkä vuoksi pääosa näiltä alueilta syntyvästä kertymästä saadaan kasvatushakkuista. Ostettavilta mailta saatavaksi kertymäksi arvioitiin tulevalle 10-vuotisjaksolle keskimäärin noin 30 000 m³/v. Hakkuusuunnitetta nostettiin tästä syystä 20 000 m³/v.

Metsien ja hakkuiden kehittyminen kolmenkymmenen vuoden ajanjaksolla selviää yksityiskohtaisista laskentaraporteista sekä liitteistä 12 ja 13.

4.5.4 Toteutettavan vaihtoehdon arviointia

Hakkuusuunnitteesta merkittävä osa (70 000 m³/v) hakataan jatkettun kiertoajan käsittelyluokkaan kuuluvista metsistä. Näitä ovat mm. maisemametsät, metson soidinpaikat ja valtion retkeilyalueet. Tässä luokassa metsiköiden uudistamisikä on 1,5-kertainen normaaliin talousmetsään verrattuna ja luokan vuotuinen uudistamisala on rajoitettu 0,7 %:iin luokan alasta. Normaalin uudistamisiän saavuttaneissa metsissä voidaan tehdä uudistamisen sijasta väljennyshakkuita.

Jatkettun kiertoajan periaattein käsiteltäviä metsiä uudistetaan seuraavien 10 vuoden aikana keskimäärin 240 hehtaaria ja harvennetaan 700 hehtaaria vuodessa. Luvut merkitsevät käytännössä sitä, että joka vuosi jossakin päin Pohjanmaan aluetta hakataan myös erikoiskohteita. Keinoja näistä hakkuista selviämiseksi ovat yhteistyö ja yksityiskohtaisempi metsäsuunnittelu. Tulosalueiden välisen yhteistyön lisäksi tarvitaan yhteistyötä myös talon ulkopuolisten sidosryhmien kanssa. Kuvioiden jakaminen pienempiin osiin antaa tarkempaa tietoa suunnittelun pohjaksi. Hakkuiden hajauttaminen ja normaalia pienemmät uudistusalat lieventävät maisemallisia haittoja.

MELA-hakkuulaskelma käyttää metsien kasvun ennustamisessa Metsäntutkimuslaitoksen VMI-koealamittauksiin perustuvia kasvumalleja. Kasvumallit on jokin aika sitten uusittu ja havaittiin, että ne antavat suurempia kasvulukuja kuin vanhat mallit. Hakkuulaskelman laatimisen yhteydessä arvioitiin kasvun mahdollisen yliarvion vaikutusta suunnitteeseen. Todettiin, että yliarviolla on selvä vaikutus, joskaan suunnite ei pienene samassa suhteessa yliarvioon (esim. 20 % yliarvio aiheutti noin 13 %:n suunnitevaikutuksen). Kasvumallien luotettavuudesta saataneen lähivuosina lisää tietoa, jolloin laskelmia on syytä tarvittaessa tarkastella uudelleen.

5 TOTEUTUKSEN SEURANTA

5.1 Yleistä

Luonnonvarasuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain ja suunnitelma-kauden puolivälissä tehdään perusteellisempi tarkastelu. Tällöin voidaan tutkia tarkemmin, kuinka suunnitelmaa on noudatettu, ovatko suunnitelman toteutumisen edellytykset vielä olemassa ja millaisia muutoksia suunnitelmaan tulisi tehdä, esim. alue-ekologisesta suunnittelusta saatujen uusien tietojen pohjalta.

5.2 Mittarit

Luonnonvarasuunnitelman toteutuksen seuranta ja luonnonvarojen kestävä käytön arviointia varten määriteltiin joukko mittareita. Mittarien määrittely tehtiin yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja työryhmissä saatiinkin runsaasti ehdotuksia. Osa ehdotuksista jouduttiin karsimaan koska tietojen saanti arvioitiin vaikeaksi. Suunnitelman valmistumisvaiheessa mittariarvot liittyvät lähtötilanteen kuvaukseen. Tulevaisuudessa voidaan uusia tarpeellisia mittareita ottaa käyttöön tai osa mittareista muuttuu tarpeettomiksi toimintaympäristön muuttuessa.

Seuraavassa tarkastellaan mittariarvojen lähteitä ja vaikutuksia. Mittarien yksityiskohtaiset tiedot löytyvät liitteestä 10.

Mittarit on ryhmitelty kuvaamaan luonnonvarojen kestävä käyttöä kuuden kriteerin mukaisesti. Kriteerit ovat metsävarat, luonnon tuhot, metsien tuotannolliset toiminnot, luonnon monimuotoisuus, metsätalouden vesistövaikutukset sekä muut sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset toiminnot. Seuranta varten valittiin 50 mittaria (taulukko 9). Näitä tullaan seuraamaan säännöllisesti.

Taulukko 9. Seurannan mittarit.

Kriteeri 1: Metsävarat: talousmetsät / erikoismaat / yhteensä

Aluejaolla: Länsiosa = Haapajärven-, Oulun- ja Ylivieskan paikallisuusalueet

Itäosa = Koillismaan- ja Puolangan paikallisuusalueet

Mittari	Lähde	Seuranta
1. Metsämaan pinta-ala, ha	PATI	Vuosittain
2. Puuston kokonaistilavuus puulajeittain, m ³	PATI	Vuosittain
3. Kasvu, m ³ /v	MELA	Vuosittain
4. Ikäluokkajakauma, ha	PATI	Vuosittain
5. Maankäyttöjakauma, ha	PATI	Vuosittain

PATI = paikkatietojärjestelmä, MELA = metsälaskelmaohjelma

Kriteeri 2: Luonnon tuhot

1. Tuhojen määrä, ha	Metsätiimit	Vuosittain
----------------------	-------------	------------

Kriteeri 3: Metsien tuotannolliset toiminnot

1. Metsätase talousmetsissä:		
1.1. Kasvun ja poistuman suhde, m ³	PATI ja tilastot	Vuosittain
1.2. Tukki- ja kuitupuusuhde kok.puustosta ja poistumasta, m ³	PATI ja tilastot	Vuosittain
2. Hakkuupinta-ala, ha (kasvatus-, uudistushakkuut,yhteensä)	Hakk.tapatil.	Vuosittain
3. Metsänhoitotyöt, ha	Budj.tot.til.	Vuosittain
4. Porotalous:		
4.1. Porotiheys, kpl/km ²	Palisk.yhd.	Vuosittain
4.2. Porolaidunten määrä ja laatu, ha ja biomassa	RKTL	5–10 v. välein
4.3. Tuotto, kg / lukuporo	Palisk.yhd.	Vuosittain
5. Riista- ja kalatalous:		
5.1. Riistakannat, yks./km ²	RKTL	Vuosittain
5.2. Metsäkanalintujen saalismäärät, yks./km ²	Villi Pohjola	Vuosittain
5.3. Metson soidinpaikat: pinta-ala, ha	PATI	3 v. välein
5.4. Metson soidinpaikkojen laatu: kehitysluokkarakenne	PATI	3 v. välein
5.5. Muut riistaympäristöt: pinta-ala, ha	PATI	3 v. välein
5.6. Ammattikalastajien saalis sisävesiltä, kg	Villi Pohjola	Vuosittain

6. Muut metsän tuotteet:		
6.1. Marjat: sato, hyödyntämistäaste ja tuotto, kg / % / mk	Oulun yliopisto	5 v. välein
6.2. Sienet: sato, hyödyntämistäaste ja tuotto, kg /%/mk	Oulun yliopisto	5 v. välein
6.3. Koristejäkälät: keräysmäärät, laatikkoa / kg	Metsätiimit	Vuosittain
7. Turve ja maa- ja kiviaines:		
7.1. Turpeen ja maa- ja kiviaineksen vuosikäyttö, m ³ / tonnia	Laatumaa	Vuosittain
7.2. Turvetuotannossa oleva ala, ha	Laatumaa	Vuosittain
7.3. Turvetuotannosta poistunut ala, ha	Laatumaa	Vuosittain
8. Rannat:		
8.1. Rakentamatonta rantaa / ranta-viivan pituus, km /km	Laatumaa	5 v. välein

Kriteeri 4: Luonnon monimuotoisuus:

- aluejako

1. Talousmetsien ekologiset kohteet, ha	PATI	Vuosittain
2. Uhanalais- ja indikaattorilajien esiintymät, kuv. kpl ja ha	PATI	3 v. välein
3. Kuolleen puuston määrä hakkuualoilla, kpl/ha ja m ³ /ha	Luontol.seur.	Vuosittain
4. Säästöpuuston määrä hakkuualoilla, m ³ /ha	Luontol.seur.	Vuosittain
5. Lehtipuuvältaisten metsien määrä, ha	PATI	5 v. välein
6. Vanhojen metsien määrä puulajeittain ja ikäluokittain, ha	PATI	5 v. välein
7. Arvokkaiden luontokohteiden ennallistaminen, ha/vuosi	Luontopalvelut	Vuosittain
8. Kulotuksen määrä, ha	Budj.toteut.	Vuosittain
9. Lintulaskenta	Luontopalvelut	Vuosittain

Kriteeri 5: Metsätalouden vesistövaikutukset

1. Vesistöjen luonnontilan palauttaminen	Vesien suoj.seur.	5 v. välein
2. Vesien suojelun onnistuminen	Vesien suoj.seur.	Vuosittain

Kriteeri 6: Muut sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset toiminnot

1. Tulosalueiden yhteenlaskettu liikevaihto, milj.mk	Tulosalueet	Vuosittain
2. Metsähallituksen tarjoamat työpaikat, htv/tulosalue	Tulosalueet	Vuosittain
3. Metsähallituksen ostamat urakointipalvelut, mk/tulosal.	Tulosalueet	Vuosittain
4. Luontomatkailun arvo ja työllistävyys, mk ja htv	Villi Pohjola	5 v. välein
5. Kävijämäärät kansallispuistoissa ja valtion retkeilyalueilla, henkilöä/v	Luontopalv.	Vuosittain
6. Virkistysrakenteiden rakentamiseen ja kunnossapitoon käytetyt varat, mk/vuosi	Luontopalv.	Vuosittain
7. Kävijämäärät opastus- ja luontokeskuksissa, henkilöä/v	Luontopalv.	Vuosittain
8. Kaavoitetut kohteet, kpl	Laatumaa	Vuosittain
9. Kaavoituksen tuottamat tontit, kpl / RA-k-m ²	Laatumaa	Vuosittain
10. Osallistamistilaisuudet ja henkilömäärät hankesuunnittelussa, kpl / henkilö	Tulosalueet	Vuosittain
11. Kiinteät muinaisjännökset ja muut kulttuurihistorialliset kohteet, pinta-ala ja kuvioiden lukumäärä	PATI	5 v. välein
12. Arvokkaat maisemakohteet, pinta-ala ja kuvioiden lukumäärä	PATI	5 v. välein
13. Ympäristönäkökohtien sovittamisesta johtuvat konfliktit sidosryhmien kanssa, kpl	Ympäristö-päällikkö	Vuosittain

6 YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on tavoitteena edistää ympäristönäkökohtien huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten ja yhteisöjen mahdollisuuksia osallistua suunnitteluun (Ympäristöministeriö 1998).

Luonnonvarasuunnitelman lähtökohta on sovittaa yhteen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä luonnonvarojen hoidossa ja käytössä. Luonnonvarasuunnitelmasta ei ole tehty varsinaista ympäristövaikutusten hankearviointia koska se on suunnitelmahanke, jossa on tarpeen tehdä ympäristövaikutusten selvitystä riittävässä määrin (468/1994 § 24). Mahdolliset ympäristövaikutusten arviointia edellyttävät hankkeet esim. turvetuotannossa tehdään tapauskohtaisina aina silloin, kun tarvetta ilmenee. Suunnitelman avulla ennakoidaan tulevaa ja tavoitellaan toiminnasta mahdollisesti aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisyä tai minimoimista. Se sisältää myös merkittäviä toimenpidekokonaisuuksia, jotka toteutuessaan parantavat ympäristön tilaa (Sandström ym. 1999).

Luonnonvarasuunnitelman osallistamisella pystytään sovittamaan ennalta ristiriitoja ja sovittamaan yhteen erilaisia tavoitteita jo suunnitelman valmisteluvaiheessa. (luku 2, Osallistaminen).

Luonnonvarasuunnitelmaan kuuluva maankäytön toimintaohjelma pitää sisällään maankäyttömuutoksia seuraavan 10-vuotiskauden aikana. Muutokset eivät ole niin suuria, että niillä olisi merkittäviä ympäristövaikutuksia. Suurimmat muutokset liittyvät eri suojeleohjelmien toteuttamiseen ja virkistys- ja suojelemetsien perustamiseen.

Alue-ekologisissa suunnitelmissa pyritään yhdistämään metsän eri käyttömuodot ja niissä tehtävillä ratkaisulla vaikutetaan puulajisuhteisiin ja luonnon monimuotoisuuden säilymiseen. Metsien uudistamisessa ja kasvattamisessa suositetaan monipuolista puulajivalikoimaa. Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaan lehtipuuston osuutta pyritään mahdollisuuksien mukaan lisäämään metsien eri kehitysvaiheissa. Alue-ekologiset suunnitelmat määrittelevät myös tavoitteet vanhojen metsien osuudelle ja kulotuslalle. Lahopuun määrä tulee lisääntymään. Suunnitelmat valmistuvat Pohjanmaan alueelta vuoden 2000 loppuun mennessä.

LÄHTEET

- Eeronheimo O., Ahti A., & Sahlberg S. 1997. Suomen kestävän metsätalouden kriteerit ja indikaattorit metsätalouden tilan kuvaajina. Maa- ja metsätalousministeriö. ISBN 951-53-1341-4.
- Eskola T., Määttä P., Ojala T. 1998. Syötteen alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallitus. 75 s. ISBN 952-446-071-8.
- Heinonen P. 1998. Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu. Prosessikuvaus. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 17. 42 s. ISBN 952-446-079-3.
- Hokajärvi A., Inkeröinen, J., Väyrynen T. & Kerälä T. 1998. Olhava-Oijjärvi alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallitus. 61 s. ISBN 952-446-085-8.
- Hokajärvi T. 1999. Toimenpiteet ja tavoitetasot metsänhoidon tehostamiseksi sekä arvio kustannuksista. Muistio 2 s. Metsätalouden ympäristötiimi 17.3.1999.
- Hokajärvi T. Toteutus- ja kustannustietoja vuosilta 1990-98. Kalvosarja.
- Hytönen M. 1999 Pohjanmaan alueen rantaselvitys . Metsähallitus. Oulu. 9 s. + 1 kartta.
- Hytönen M. 1999 Pohjanmaan alueen kiviainnesselvitys. Metsähallitus, Oulu. 12 s. + 3 karttaa.
- Hyvärinen M. 1997. Ympäristövaikutusten arvioinnin kehittäminen metsätalouteen liittyvässä suunnittelussa – esimerkkisuunnitelmien tarkastelu. Suomen Ympäristö 159. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus Oulu . ISBN 952-11-0193-8.
- Keränen E., Teeriaho J., Hamunen P. & Sutinen V. 1998. Paljakan alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallitus. 71 s. ISBN 952-446-083-1.
- Keränen E., Eskola T., Hartikainen E., Kaukonen M., Laitinen T., Louhisalmi K., Sarajärvi K. & Tyni A. 1999. Loukusa-Kosto alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallitus. 63 s. ISBN 952-446-120-X.
- Kinnunen M., Parikka M., Hirvonen R., Ollila H. & Saarinen J. 1998. Lestijärvi-Reisjärvi alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallitus. 65 s. ISBN 952-446-078-5.

- Kukko T. 1994. Luonnonvarojen seuranta kestävän metsätalouden kuvaajana. Esitutkimus Metsähallituksesta. Helsingin yliopisto Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta Metsävarojen käytön laitos. Pro gradu-tutkielma
- Kumpula J., Colpaert A., Nieminen M. & Kumpula T. 1997. Suomen poronhoitoalueen talvilaidunvarat. RKTL, Kala- ja riistaraportteja nro 93. ISBN 951-776-117-1.
- Kumpula J., Colpaert A. & Nieminen M. 1999. Suomen poronhoitoalueen kesälaidunvarat. RKTL, Kala- ja riistaraportteja nro 152. ISBN 951-776-218-6.
- Loikkanen T. 1997. Kainuun metsäkysely 1996. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 6. 46 s. ISBN 951-53-1274-4.
- Loikkanen T., Simojoki T. & Wallenius P. 1997. Osallistavan suunnittelun opas. Metsähallitus. 96 s. ISBN 952-446-021-1.
- Maa- ja metsätalousministeriö 1999. Kansallinen metsäohjelma 2010. MMM:n julkaisuja 2/1999 ISBN 951-19332-3.
- Metsähallitus 1997. Metsätalouden ympäristöopas. 130 s. ISBN 951-53-1048-9.
- Murtoniemi S. 1999. Pohjanmaan alueen turvevaraselvitys. Metsähallitus. 27 s. + 3 karttaa
- Peltola I., Hokajärvi A., Inkeröinen J., Kaukonen M., Rinne L. & Viikinen A. 1999. Puhoksen alue-ekologinen suunnitelma. ISBN 952-446-086-6.
- Pohjois-Pohjanmaan Liitto: Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia 1998–2001. Oulu 1998.
- Rissanen K. 1998. Luonnonhoidon seuranta 1998 ja vertailu vuosien 1994–1997 tuloksiin. Metsähallitus Vantaa. Moniste 29 s.
- Vanhon metsien suojelutyöryhmä 1992. Vanhoidon metsien suojelu valtion mailla, Vanhoidon metsien suojelutyöryhmän osamietintö, Työryhmän mietintö 70/1992 Ympäristöministeriö. ISBN 951-47-5198-1.
- Virkkula O. 1999. Kansalaismielipiteen selvitys. Pohjanmaan alueen asukkaiden näkemyksiä ja toiveita Metsähallituksen toiminnasta kevättalvella 1999. Oulun yliopisto kasvatustieteiden tiedekunta käyttäytymistieteiden laitos. 39 s.

Ympäristöministeriö 1998. Ohjeet suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. 37 s.

METSÄHALLITUKSEN LUONNONVARASUUNNITELMARAPORTIT:

Heinonen P., Hallila H., Koivurinne J., Oikarinen A., Saarikoski P., Salmi O., Soinne H. & Tanninen T. 1997. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 12. 111 s + liitekartta. ISBN 952-446-037-8.

Hiltunen V. (toim.), Kytövuori T., Siira J., Jorri E-L., Leskinen A., Leskinen J., Meriruoko A., Santala E., Tolonen A., Tolonen J. 1997. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 8. 76 s + liitekartta ISBN 951-53-1489-5.

Kinnunen O., Kokkonen S., Kokkonen T., Korpivuoma J., Murtoniemi S., Sandström O., Soinne H. 1998. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 16. 161 s. + liitekartta. ISBN 952-446-074-2.

Sandström O., Vaara I., Kamula P., Karvonen L., Keränen M., Kokkonen S., Murtoniemi S., Partanen T., Salmi J., Tormilainen M. & Vaara M. 1999. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 22. 220 s. + 2 liitekarttaa ISBN 952-446-135-8.

PROJEKTIORGANISAATIO

Johtoryhmä:

Juha Ojala, puheenjohtaja	Omaisuuspalvelut
Pertti Tuomi	Metsätalous
Arto Ahokumpu	Luontopalvelut
Tarja Puurunen	Villi Pohjola
Pertti Oikarinen	Laatumaa
Risto Laamanen	Omaisuuspalvelut
Matti Parikka, sihteeri	Metsätalous

Villin Pohjolan aluejohtaja Olavi Joensuu osallistui johtoryhmän työhön 15.11.1999 alkaen.

Projektin vetäjä: Matti Parikka

Projektisihteeri: Hannu Karila

Projektiryhmä:

Matti Parikka, projektipäällikkö	Metsätalous
Hannu Karila, projektisihteeri	Metsätalous
Juhani Karjalainen	Metsätalous
Ari Rajasärkkä	Luontopalvelut
Reijo Hirvonen	Villi Pohjola
Jouni Karjalainen	Omaisuuspalvelut
Tapio Kytövuori	Laatumaa

Osallistavan suunnittelun ja viestinnän ryhmä:

Matti Parikka, ryhmän vetäjä	Metsätalous
Airi Railo, sihteeri	Omaisuuspalvelut
Hannu Karila (projektiryhmä)	Metsätalous
Maarit Kaukonen	Metsätalous
Pauli Määttä	Luontopalvelut

Maankäytön ryhmä:

Tapio Kytövuori, ryhmän vetäjä	Laatumaa
Jouko Inkeröinen	Luontopalvelut
Kari Louhisalmi	Metsätalous
Reijo Hirvonen	Villi Pohjola
Erkki Turtinen	Omaisuuspalvelut

Liite 1. 2(2)

Tiimiesimien tukiryhmät:

Koillismaa:

Kari Louhisalmi, ryhmän vetäjä	Metsätalous
Timo Eskola (projektiryhmä)	Luontopalvelut
Airi Railo	Omaisuuspalvelut
Aimo Viikinen	Omaisuuspalvelut
Kari Sarajärvi	Villi Pohjola

Oulun seutu:

Jorma Kouva, ryhmän vetäjä	Metsätalous
Juhani Karjalainen (projektiryhmä)	Metsätalous
Jouni Kosonen	Luontopalvelut
Sirpa Holappa	Omaisuuspalvelut
Reijo Hirvonen (projektiryhmä)	Villi Pohjola

Puolanka:

Arvi Yli-Suvanto, ryhmän vetäjä	Metsätalous
Marja-Liisa Huovinen	Metsätalous
Matti Parikka (projektiryhmä)	Metsätalous
Pentti Hamunen	Luontopalvelut
Risto Jäntti	Villi Pohjola

Ylivieska:

Matti Parikka, ryhmän vetäjä (projektiryhmä)	Metsätalous
Heikki Ollila	Luontopalvelut
Reijo Hirvonen (projektiryhmä)	Villi Pohjola
Olli Väihkönen	Metsätalous

Haapajärvi:

Vesa Härkönen, ryhmän vetäjä	Metsätalous
Hannu Karila (projektiryhmä)	Metsätalous
Heikki Ollila	Luontopalvelut
Reijo Hirvonen (projektiryhmä)	Villi Pohjola

**POHJANMAAN LUONNONVARASUUNNITELMAN
SIDOSTYÖRYHMISSÄ MUKANA OLLEET HENKILÖT
JA SIDOSRYHMÄT:**

Maakunnallinen työryhmä

Nimi	Paikkakunta	Sidosryhmä
Pasi Lehmuspelto	Rovaniemi	Geologian tutkimuskeskus
Olli Breilin	Kuopio	”
Jari Rantamaula	Oulu	Kemiallinen metsäteollisuus
Matti Virranniemi	Kuusamo	Mekaaninen metsäteollisuus
Kristiina Havas	Oulu	P-P liitto / matkailu
Timo Turunen 19.4.saakka	Oulu	Pohjois-Pohjanmaan liitto
Olli Eskelinen 19.4.alkaen	Oulu	”
Seppo Pohjola	Muhos	Metsäntutkimuslaitos
Jyrki Kangas	Kannus	”
Jukka Tikkanen	Oulu	Metsäopetus
Risto Hanhineva	Haapajärvi	Oulun riistanhoitopiiri
Seppo Korva	Haukipudas	”
Mikko Liukkonen	Roi mlk	Kalastus
Markku Ojala	Oulu	”
Seppo Huuskonen	Oulu	”
Pertti Kalsi	Kuusamo	Retkeily
Ismo Karhu	Oulu	Oulun tiepiiri
Esteri Ohenoja	Oulu	Oulun yliopisto
Henry Väre	Oulu	”
Timo Karjalainen	Oulu	”
Niilo Hoikkala	Pudasjärvi	Paliskuntain yhdistys
Håkan Knip	Vaasa	Pohjanlahden Merenkulkupiiri
Markku Rautiola	Oulu	”
Merja Ylönen	Oulu	P-P luonnonsuojelupiiri
Juha Pyykkönen	Oulu	P-P metsäkeskus
Irmeli Ruokanen	Oulu	”
Ensio Kropsu	Oulu	”
Eero Kaakinen	Oulu	P-P ympäristökeskus
Tuukka Pahtamaa	Oulu	”
Tupuna Kovanen	Oulu	”
Markku Törmänen	Rovaniemi	Koneyrittäjien liitto
Harri Häkkinen	Oulu	Puu- ja erityisalojen liitto
Harry Uosukainen	Oulu	Turveteollisuus

Oulun työryhmä

Nimi	Paikkakunta	Sidosryhmä
Martti Lähtevänoja	Utajärvi	Kylätoimikunnat
Risto Pekkanen	Muhos	”
Marja-Liisa Junes	Kuivaniemi	”
Tuomas Miettunen	Kuivaniemi	”
Mauri Huhtala	Kuivaniemi	Luonnonsuojelu
Salme Taavetti	Haukipudas	”
Jari Peltomäki	Liminka	Matkailu
Ulla Peltomäki	Liminka	”
Anne Mikkola	Oulu	”
Kalle Komulainen	Oulu	”
Pasi Haapakangas	Haukipudas	Osuuskunta Pomoharava
Timo Jämsä	Haukipudas	”
Veikko Yrjölä	Oulunsalo	Retkeily
Pasi Viuhkola	Oulu	”
Veli Puolakka	Oulu	Kaupungit / Kunnat
Raimo Miettunen	Kempele	”
Raimo Suomela	Ii	”
Kyösti Juujärvi	Utajärvi	”
Risto Koistinen	Ii	P-P metsäkeskus
Toivo Pelkonen	Ylikiiminki	”
Pekka Hynninen	Oulu	P-P ympäristökeskus
Jari Määttä	Oulu	”
Jari Juntunen	Oulu	Metsäteollisuus
Matti Salonen	Oulu	”
Markku Rimpeläinen	Oulu	Metsästys / Kalastus
Mauri Nurro	Oulu	”

Liite 3. 3(6)

Koillismaan paikallistyöryhmä

Nimi	Paikkakunta	Sidosryhmä
Juha Virkkunen	Taivalkoski	Paliskunnat
Reijo Kenttälä	Pudasjärvi	”
Jouko Kämäräinen	Kuusamo	Matkailu
Helena Karppinen	Taivalkoski	”
Juha Kuukasjärvi	Pudasjärvi	”
Timo Jokela	Taivalkoski	”
Kai Harju	Kuusamo	Kunnat
Pauli Harju	Taivalkoski	”
Markku Mattinen	Pudasjärvi	”
Ilpo Koponen	Pudasjärvi	”
Keijo Siltovuori	Taivalkoski	Luonnonsuojelu
Seija Pekkala	Taivalkoski	”
Mikko Torssonen	Kuusamo	Kalastus
Teuvo Lohilahti	Taivalkoski	”
Kalevi Hirvonen	Taivalkoski	Metsästys
Teuvo Määttä	Kuusamo	”
Jalo Poijula	Pudasjärvi	Puunjalostus
Pekka Tuovinen	Kuusamo	”
Sampo Puurunen	Pudasjärvi	Metsäsektorin yrittäjät
Eero Komulainen	Pudasjärvi	”
Pekka Kylmänen	Oulu	P-P metsäkeskus
Eero Vierimaa	Pudasjärvi	”
Kristiina Laatikainen	Taivalkoski	Kylätoimikunnat
Vesa Simonen	Pudasjärvi	”
Pasi Karinkangas	Kuusamo	”
Eeva Oikarinen	Taivalkoski	Retkeily
Pertti Kalsi	Kuusamo	”
Seppo Hotti	Taivalkoski	Metsäopetus
Alpo Kaisto	Taivalkoski	”

Puolangan paikallistyöryhmä

Nimi	Paikkakunta	Sidosryhmä
Jukka Puoskari	Puolanka	Kunta
Jouko Määttä	Puolanka	”
Eija Tolonen-Manninen	Puolanka	Kylätoimikunnat
Pekka Keränen	Puolanka	”
Antero Oikarinen	Puolanka	Metsäteollisuus
Yrjö Keränen	Puolanka	”
Kyösti Virrankari	Puolanka	Matkailu
Matti Heikkinen	Puolanka	”
Seppo Pohjola	Muhos	Metsäntutkimuslaitos
Matti Väyrynen	Puolanka	Kalastus
Esko Heikkinen	Puolanka	”
Erkki Sutinen	Puolanka	Metsästys
Sakari Väätti	Puolanka	”
Marja Väyrynen	Puolanka	Retkeily
Jarmo Huovinen	Puolanka	”
Seppo Seppänen	Puolanka	Paliskunnat
Risto Seppänen	Puolanka	”
Anneli Tiihonen	Puolanka	Työvoimahallinto
Heli Moilanen	Puolanka	”
Heikki Mustonen	Puolanka	Yrittäjät
Kauko Holappa	Puolanka	”

Ylivieskan paikallistyöryhmä

Nimi	Paikkakunta	Sidosryhmä
Erkki Tikkanen	Vihanti	Kunnat
Paavo Kokko	Pattijoki	Kylätoimikunnat
Jaakko Jukkola	Vihanti	”
Kari Halonen	Kalajoki	Matkailu
Urho Korttalo	Raahe	Metsästys / Kalastus
Kari Ojala	Oulainen	”
Heikki Junnikkala	Kalajoki	Metsäteollisuus
Petri Ahokangas	Ylivieska	”
Pelle Leskinen	Oulainen	Retkeily
Riku Rantala	Oulainen	Luonnonsuojelu
Kari Keskitalo	Merijärvi	”
Ari Savukoski	Merijärvi	Yrittäjät
Aarre Vuolteenaho	Sievi	Työvoimahallinto
Juha Niemi	Pyhäjoki	P-P metsäkeskus

Liite 3. 5(6)

Ylivieskan paikallistyöryhmä jatkuu

Tapio Lehtovirta	Oulainen	”
Eero Laukkanen	Kokkola	L-S ympäristökeskus
Reino Jortikka	Nivala	P-P ympäristökeskus

Haapajärven paikallistyöryhmä

Nimi	Paikkakunta	Sidosryhmä
Riitta Pääkkö	Kärsämäki	Kunnat
Juha Koskela	Pyhäsalmi	”
Anita Niemi	Haapavesi	Kylätoimikunnat
Outi Levä	Kärsämäki	”
Sakari Muuttola	Reisjärvi	Matkailu
Esa Kiiskilä	Lestijärvi	”
Alpo Aho	Haapajärvi	Metsästys
Veikko Luttinen	Piippola	”
Eero Hakala	Toholampi	Kalastus
Mauri Konola	Pyhäntä	”
Reijo Piippo	Pyhäntä	Metsäteollisuus
Jouni Ahlholm	Haapajärvi	”
Pertti Pekkala	Haapavesi	Retkeily
Tapani Antikainen	Pyhäjärvi	Retkeily
Pentti Pesonen	Kärsämäki	Luonnonsuojelu
Antero Autio	Leskelä	”
Kalevi Lehtomäki	Pyhäsalmi	Yrittäjät
Pekka Peräaho	Nivala	”
Jouko Piippo	Kestilä	P-P metsäkeskus
Lauri Ylikangas	Pyhäsalmi	”
Reino Jortikka	Nivala	P-P ympäristökeskus
Eero Laukkanen	Kokkola	”

Yhteensä 145 henkilöä

Metsähallituksesta Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmassa johtoryhmässä (jr), projektiryhmässä (pr), osallistavan suunnittelun ja viestinnän ryhmässä (osvr), maankäytön ryhmässä (mkr) ja tiimiesimiesten tukiryhmissä (ttr) mukana olleet henkilöt:

Nimi	Ryhmä
Viljo Kaartinen	jr
Asko Saatsi	"
Pentti Roiko-Jokela	"
Juha Ojala	"
Pertti Tuomi	"
Arto Ahokumpu	"
Pertti Oikarinen	"
Tarja Puurunen	"
Risto Laamanen	"
Tuomo Pikkarainen	"
Jussi Kumpula	"
Jyrki Tolonen	"
Jorma Siira	"
Erkki Turtinen	jr / mkr
Pauli Määttä	jr / osvr
Timo Kemppainen	jr / pr
Matti Parikka	jr / pr / osvr / ttr
Tapio Kytövuori	jr / pr / mkr
Hirvonen Reijo	jr / pr / mkr / ttr
Juhani Karjalainen	pr / ttr
Timo Eskola	"
Hannu Karila	pr / osvr / ttr
Jouni Karjalainen	pr
Ari Rajasärkkä	"
Airi Railo	osvr / ttr
Maarit Kaukonen	osvr
Jouko Inkeröinen	mkr
Kari Louhisalmi	mkr / ttr
Aimo Viikinen	ttr
Kari Sarajärvi	"
Jorma Kouva	"
Jouni Kosonen	"
Sirpa Holappa	"
Arvi Yli-Suvanto	"
Marja-Liisa Huovinen	"
Pentti Hamunen	"
Risto Jäntti	"
Aino Väisänen	"
Heikki Ollila	"
Vesa Härkönen	"

Yhteensä 40 henkilöä

YHTEENVETO SIDOSTYÖRYHMIEN JÄSENTEN ODOTUKSISTA JA SWOT- ANALYYSISTÄ

Koska Pohjanmaan luonnonvarasuunnittelun tavoitteissa korostui osallistamisen osuus, on seuraavaan kirjattu sidosryhmiltä kirjallisena pyydetty odotukset ja tavoitteet Metsähallituksen valtion maiden käytöstä. Nämä kommentit yleisötilaisuuksista saadun palautteen kanssa ovat vaikuttaneet tulosalueiden strategisten tavoiteohjelmien muotoiluun.

Mielikuva Metsähallituksen luonnonvarojen nykyisestä hoidosta on positiivinen. Metsähallituksen odotetaan jatkossakin hoitavan metsäomaisuuttaan esimerkillisellä tavalla, noudattavan metsälain periaatteita ja harjoittavan kestävä metsätaloutta. Metsähallituksen toivotaan myös huomioivan vastuunsa maaseudun asuttuna pitämiseen tarjoamalla työtä ja toimintamahdollisuuksia paikallisille ihmisille. Puuraaka-aineen hankkijana Metsähallitus voisi ottaa vielä paremmin huomioon paikalliset puunjalostuslaitokset ja sahat sekä niiden erikoispuun tarpeen raaka-aineeksi. Yhteistyötä voitaisiin lisätä eri metsäorganisaatioiden kanssa hankittaessa ilma- ja satelliittikuvia.

Metsäteollisuuden edustajien mielestä Metsähallituksen toivotaan edelleenkin keskittyvän hallitsemiensa metsä- ja muidenkin alueittensa luonnonvarojen hoitoon hyvän ja kestävä metsänhoitotavan mukaisesti eikä ryhtyvän itse harjoittamaan puun eikä muidenkaan hallitsemiensa raaka-aineiden jalostukseen liittyvää teollisuutta ja näin heikentävän nykyisten teollisuudenharjoittajien kilpailukykyä. Tietojärjestelmiä tulisi kehittää niin, että sahatukkien ostajien erikoistoivomukset voidaan entistä helpommin toteuttaa. Kertyneitä sahapuuvaroja markkinoidaan taasisesti teollisuudelle huomioiden jalostettujen tuotteiden kulloinenkin hintataso. Hyvän metsäautotieverkoston ansiosta Metsähallitukselta odotetaan keskimääräistä suurempaa osallistumista erityisesti kesä- ja kelirikkoajan puuhoitoon.

Raaka-aineen hankinnan tulee tapahtua ympäristönäkökohdat ja metsäluonnon monimuotoisuus huomioon ottaen. Metsähallitukselle kohdistuu myös odotuksia, että se pystyy toimimaan edelläkävijänä ympäristöasioiden huomioimisessa kaikessa toiminnassaan.

Koneyrittäjien Liiton edustajan mielestä metsätaloudessa on edelleenkin panostettava metsänparannukseen ja metsänhoitotoimenpiteisiin sekä käytettävä riittävää maanmuokkausta metsänuudistamisen turvaamiseksi. Maastossa liikkumista on ohjattava reiteille valistuksen avulla.

Eräs osallistuja sanoi, että erilaisia rauhoitusalueita ja rajoituksia on jo nyt niin paljon Pohjois-Suomessa, että niillä on selvää vaikutusta työllisyyteen ja paikallis-

ten ihmisten toimeentuloon. Rauhoituspäätöksiä tehtäessä voitaisiin ottaa uudelleentarkasteluun jo olemassa olevat rauhoitusalueet uusien kohteiden lisäksi. Metsässä työskentelevien koulutusta tulisi lisätä arvokkaiden luontokohteiden ajoissa löytämiseksi toimittaessa maa-ainesten otto- ja pohjavesialueilla.

Metsäntutkimuslaitos haluaa turvata voimassa olevien kenttäkohteiden jatkuvuuden. Lähiaikoina tulisi harkita, voidaanko ja onko tarpeellista suunnitella lähiajan tutkimustarpeita ja varata kohteita tutkimukselle varattuna reservinä Metsähallituksen ja Metlan tarpeiden mukaan.

Metsäkeskuksen edustaja toivoi, että he saisivat tietoa Metsähallituksen mailla sijaitsevista metsälain mukaisista kohteista, joita he voisivat käyttää soveltuvin osin vaikkapa koulutuskohteinakin yksityisille maanomistajille. Tienrakennus- ja kunnostusohjelmahankkeissa tiedonkulkua voisi tehostaa puolin ja toisin niin, että yhteistyön mahdollisuus selvitetäisiin hyvissä ajoin.

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiirin edustajan mielestä suojelualueille ja niiden läheisyyteen rakennettuja teitä tulee metsittää sekä lopettaa uusien teiden rakentaminen ainakin tietöminä säilyneille ja luonnonarvoja omaaville alueille.

Kaikille luonnonvaroille on määriteltävä pohjoispohjalainen kestävän käytön mitta. Uusiutuville ja uusiutumattomille luonnonvaroille on laadittava omat kriteerinsä. Uusiutumattomien luonnonvarojen käytölle on lisäksi laadittava käyttösuunnitelma. Ympäristönsuojelussa on otettava huomioon kuormituksen vähentäminen ja vaikutus vastaanottavassa ympäristössä, kuten vesistöissä. Kunnostusohjelmat on mitoitettava ympäristön sietokyvyn mukaan eikä yksin metsätalouden tarpeiden mukaan. Luonnontilaisten soiden luonnonarvoja on hyödynnettävä niin, että suon luonnontila ei häiriinny. Suojelualueiden rajausten tarkistaminen on tarpeen, koska soidensuojelualueiden luonne on vaarassa muuttua ajan myötä. Uhanalaisten lajien suojelua varten kartoitusten ja maastotiedon tulee olla ajan tasalla ja kenttäväen tiedossa.

Kalaston hoito ja kalastusmatkailu perustetaan luonnonkalaston varaan. Kalojen istutukset tehdään luonnonvaraisilla lajeilla ja kannoilla, taimenten istutukset vaelluspoikaskokoisilla kaloilla. Vesistöjä hoidetaan siten, että luonnonkalasto säilyy elinkelpoisena ja kalastettavana.

Paliskuntain yhdistyksen edustajan mielestä porotalouden avainalueilla tulisi huomioida paliskuntien tarpeet, mm. erotusaitojen läheisyys. Metsien ja maanpinnan käsittely tulisi tehdä niin, ettei se haittaa paliskunnan toimintaa. Mökkikyliä ei perusteta avainalueille ja erilaisten reittien (kelkka, koira) perustamisessa on huomioitava porotalouden tarpeet. Myöskään metsästyslupia ei myydä mielellään avainalueille.

Liite 4. 3(15)

Turvetuotantoon otettavissa suoalueissa tulisi neuvotella paliskuntien kanssa, jotta vältetään liian suurista yhtäaikaisista tiettyyn paliskuntaan keskittyvistä haitoista. Turvetuotannosta palautuvissa soissa porojen kannalta paras vaihtoehto on soistaminen, jolloin menetetyt laitumet palautuvat ajan myötä käyttöön.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen edustajien mielestä luonnonvarasuunnitelmassa tulisi olla jossain määrin myös alueellisia erityispiirteitä huomiioon ottavaa tavoitteenasettelua, koska alue voidaan jakaa luonnonoloiltaan ja käyttöpaineiltaan erilaisiin osiin. Ympäristövaikutusten arviointi tulisi olla osana suunnittelua; suunnittelun lähtötilanne eriteltävä ja luonnon virkistyskäytölle riittävää painotusta. Maiden vuokraukselle tulisi asettaa pelisäännöt; mikäli hanke on ympäristövaikutuksiltaan arveluttava, vuokrausta ei sallita.

Tavoitteena on turvata erityistä suojelua vaativien vesistöjen sekä luonnontilaisen ja kalataloudellisesti tai muuten luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaan pienvesiluonnon säilyminen ja elpyminen.

Riistanhoitopiirin edustajan mielestä metsänkäsittelyn tulisi perustua alueelle laadittuun alue-ekologiseen suunnitelmaan, jossa on huomioitu metsäriistalle tärkeiden elinympäristöjen kehittäminen ja säilyttäminen. Myös riistan elinmahdollisuuksien kehittäminen ja säilyttäminen tulisi näkyä kaikissa metsätaloustoimenpiteissä. Riistavarojen verotuksen suunnittelussa hän näkee tärkeänä alueiden säilyttämisen metsästyskäytössä sekä kestävän käytön periaatteen toteutumisen varmistamisen. Suojelualueilla metsästys tulee säilyttää yhtenä alueen käyttömuotona, ellei sillä vaaranneta suojelualan perustamistarkoitusta. Kestävän käytön varmistamiseksi tärkeää on myös tiedot myytyjen metsästyslupien määristä ja lupametsästäjien saalismääristä sekä kohtuulliset hinnat luvissa.

Luonnonsuojelujärjestöjen edustajan mielestä metsän eläimille on suotava lisääntymisrauha alkukesällä parhaimpaan pesimäaikaan toukokuusta elokuulle, jolloin hakkuista on pääsääntöisesti pidättäydyttävä. Laajamittaiset (yli 0,5 ha) avohakkuut on lopetettava niin, että tulevaisuudessa jokaisella metsähehtaarilla olisi vähintään 50 kuutiometriä elävää puuta. Metsämaan voimaperäisestä muokkauksesta, ojien kaivamisesta, uusien metsäautoteiden rakentamisesta ja kemiallisten torjunta-aineiden käytöstä on kokonaan luovuttava.

Metsästäjien edustajan mielestä hirvenmetsästys maita vuokrattaessa tulee etusija antaa sille seuralle, jonka alueeseen luontevasti liittyy Metsähallituksen alue. Seurojen jäsenet hoitavat metsästyksen valvontaa ja alueella kulkua. Selvä jako alueitten kesken on tarpeen, ettei tule vaaratilanteita lähinnä hirven metsästyksessä. Hän odottaa, että Metsähallitus ohjaisi alueittensa käyttöä kertomalla seuroille mitä metsätaloussuunnitelmia, ojituksia tai muuta käyttöä suunnitellaan, koska seuroista voisi löytyä monenlaista apua ja vinkkejä.

Kalastuksen tavoitteena hän toivoo Metsähallituksen tukevan roskakalan tehopyyntiä välineiden hankinnan, opastuksen ja ohjauksen avulla. Hän toivoo myös, että kuivattuja järviä vesitettäisiin uudelleen, turvetuotantoalueet lopuksi lintujärviksi.

Myös esitettiin, että tavoitteet lintuharrastuksessa koskevat mahdollisuuksien edistämistä mm. lintutornien ja niiden oheisvarusteiden sekä luontopolkujen muodossa. Lintujen ja muun luonnon häirintä olisi saatava kohtuulliseksi retkeilyn paineessa ja pidettävä mahdollisuuksien mukaan minimissään.

Soiden monikäyttöarvot, myös taloudelliset, ovat poikkeuksellisen suuret ja liittyvät kiinteästi maakunnan perinteeseen. Luonnontilaisten tai "luonnontilaisten kaltaisten" soiden käyttö turvetuotantoon tulisi nopeasti kokonaan lopettaa. Uusiutumattomista luonnonvaroista ainakin maa-ainesten ja pohjavesien käytölle tulisi laatia tällä alueella pitkän aikavälin kestävän käytön suunnitelmat.

Kalastajia edustanut työryhmän jäsen sanoi, että valtion vesien hallinnan siirryttyä Villin Pohjolan kontolle, tilanne käytön ja hoidon osalta on tullut ongelmalliseksi. Valtion vesien tulee edelleenkin säilyä Metsähallituksen hallinnassa eikä vuokrauksiin ole tarvetta lähteä. 80 -luvulla organisoitu kalatalousasiantuntemus on romuttumassa. Hallintoa valtion vesien osalta tulee selkeyttää. Kalaistutukset tulee tehdä mahdollisuuksien mukaan paikallisilla kannoilla. Virkistyskalastusalueilla voidaan istuttaa myös muita kantoja silloin, kun niiden sekoittumisesta ei ole pelkoa tai kannat ovat jo sekoittuneet. Arvokkaiden tammukkakantojen ja muiden lajien kartoitusta tulee jatkaa ja hoitotoimia suunnata siten, että kannat kestävät jonkin asteisen kalastuksen.

Kaikille kansalaisille turvataan jatkossakin mahdollisuus käyttää Metsähallituksen hallinnassa olevia vesiä niin virkistys- kuin ammattikalastukseenkin. Tulisi myös kehittää eri metsätalouden tahojen yhteistyötä, ettei niiden yhteisvaikutuksesta kuormitus yhden vesistöalueen äärellä muodostu kohtuuttomaksi. Myös mahdollisesti kannattamattomiksi havaittujen, ojitusten yms. toimien jäljet tulisi korjata mahdollisimman nopeasti em. havainnon jälkeen. Eli jos ei ole riittävää hyötyä niin ei saisi olla haittaakaan.

Kalastuksen harrastajan mielestä niillä vesialueilla, joilla on sekä Metsähallituksen vesiä että yksityisten (kalastuskuntien) omistamia vesiä, ei tule enempää perustaa Metsähallituksen "poolikalastuskohteita", vaan on päinvastoin pyrittävä entistä kattavampiin yhteislupa-alueisiin. Metsähallituksen verkkokalastuslupien palauttaminen vesistökohtaisiksi olisi järkevää erityisesti niissä vesissä, joissa on myös muiden omistajien vesialueita. Luonnonvesiä ei pidä keinotekoisesti "mestaroida" virkistyskalastuskohteiksi esim. kirjolohi-istutuksin.

Liite 4. 5(15)

Mikäli Metsähallituksella on oma vesipalsta ja se myy siitä kohdalta rantatontteja, niin vesialuetta ei tule myydä yksityisomistukseen, vaan se tulee joko liittää kalastuskunnan yhteiseen vesialueeseen tai jättää valtion omistukseen. Metsälannoituksissa on oltava aikaisempaa varovaisempi niiden toteuttamisessa. Kymmenien vuosien takaisista lannoituksista lienee vieläkin havaittavissa sinilevähaittoja. Monilla vesillä ei ole isojakotoimituksissa perustettu yhteisiä rantautumispaikkoja yhteisen vesialueen osakkaille. Mikäli Metsähallituksella on rantaa tällaisen vesialueen yhteydessä, niin yhteiskunnallisen vastuun nimissä tulisi rantautumispaikka järjestää valtion maalle.

Metsänhakkuita ei tule ulottaa pienvesien rantaviivaan asti, koska niillä on vaikutusta vesien lämpötilaan ja ravintoon. Maanmuokkauksessa mätästys-äestys-aurausta ei ulotettaisi vesistöön asti, vaan väliin jätettäisiin riittävät suojakaistat ja saostusaltaat. Uusiin ojaverkostoihin riittävän syvät saostusaltaat tulvarajan yläpuolelle ja vanhojen ojaverkostojen kunnostuksessa huomioitava saostusaltaat ja tukittava suora yhteys vesistöön. Vesistöille tulee tehdä hoitosuunnitelmat.

Retkeilyasioiden edustaja odottaa, että retkeilyn peruspalvelut kuuluisivat jatkosakin jokamiesoikeuksiin, mutta kaikkea ei toki vaadita ilmaiseksi. Toimintoja yhteensovitetaan muiden sidosryhmien kanssa (esim. kunta, ympäristöpiiri, metsästysseurat ym.). Luontokohteista tulisi olla saatavilla karttoja, opastusta ja kohdeselostuksia ja niitä myös kehitetään. Samoin reitistöt pidetään kunnossa ja merkitään sillat ym. Autio- ja varaustupatoimintaa kehitetään alueella. Suojelukäytössä olevia alueita hyödynnetään hallitusti. Kelkkailuun suhtaudutaan jatkosakin asiallisen kriittisesti. Vesistöreittejä kehitetään ja entisiä kunnostetaan melontareiteiksi.

Edelleen retkeilyn edustajien mielestä Metsähallituksen metsät tarjoavat usein hyvät, vähintäänkin tyydyttävät puitteet retkeilylle. Alueille, joille retkeläisten liikkuminen ja muu virkistyskäyttö keskittyy, voitaisiin rakentaa luontopolkujen tapaisia esittelykohteita, joiden opastaulut havainnollistaisivat eri toimenpiteiden tarkoitusta ja suoritustapaa (vasta hakatut leimikot, uudistusalat yms).

Pohjoisen Merenkulkupiirin edustajan mielestä Metsähallituksen omistamalla merialueen saarilla olevat suojasatamat tulee säilyttää, ylläpitää ja kehittää niitä. Käyttöoikeus taattava ammattivenelijoille ja kaikille merialueella liikkuville veneilijöille. Tuloväylät on ylläpidettävä liikennöitävässä kunnossa. Mikäli uusia suojasatamahankkeita ilmenee, Pohjanlahden merenkulkupiiri on valmis ulkopuolisen rahoituksen turvin suunnittelemaan, rakentamaan ja hoitamaan vuosittaisen ylläpidon.

Oulun tiepiirin edustajan mielestä luonnonvarojen käytön ja sen kehittämisen tulisi tukeutua mahdollisimman hyvin nykyiseen tiestöön, jotta yllättäviltä tie-

investointitarpeilta välttyttäisiin. Mökkitontteja ei tulisi kaavoittaa liikennemelu-alueille. Kelirikkoaikana tulisi pidättäytyä raskailta kuljetuksilta heikolla tiestöllä.

Luonnonsuojelualueet eivät saisi estää tiestön ylläpitoa. Liikenneturvallisuuden kannalta luonnon virkistyskäyttö tulee kanavoitaa palvelualueiden tai yksityisteiden kautta. Uusien liittymien rakentaminen, varsinkin päätiestölle, tulisi minimoida, puutavaran käsittely ja välivarastointi tulisi suunnitella metsätiestön varteen. Tienrakennusmateriaalia tulisi saada kohtuulliseen hintaan ja saatavilla tulisi olla myös erilaisia luonnonmukaisia pintaverhoilumateriaaleja.

Geologian tutkimuskeskuksen edustajan mielestä valtakunnan alue pitäisi tutkia ja kaikki luonnonvarat kartoittaa samalla tarkkuudella. Näin tiedettäisiin kansallinen tase jokaisen luonnonvaran osalta ja erilaisten suojeluvaihtoehtojen todellinen vaikutus ja hinta. Luonnonvarasuunnittelussa suojelualueiden geologiset luonnonvarat on jätetty suunnittelun ulkopuolelle.

Pohjois-Pohjanmaan Liiton edustaja odottaa luonnonvarojen käytön lähtökohtana otettavan huomion Pohjois-Pohjanmaan liiton kehittämisohjelma ja sen mukainen maakunnallinen kehittämistahto. Tärkeää on myös luontomatkailun ja virkistyskäytön maakunnallisen ja alueellisten verkostojen luominen, reitistön kehittäminen, ympäristöä säästävä matkailu ja muutenkin alueen kehittäminen matkailualueena myös vesistöjen osalta.

Oulun yliopiston edustajan mielestä tarvitaan kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen eritelty perustieto valtion maista ja vesistä, jota voidaan käyttää suunnittelun pohjalta. Toimintojen toteuttaminen eri alueilla kestävästi vaatii hyvän suunnittelun, jonka on oltava pitkäjänteistä. Valtion mailla tulee turvata luonnon monimuotoisuus. Kansallispuistoihin on jätettävä täysin luonnontilaisia ydinalueita eliöstön säilymisen vuoksi ja tutkimus- ja opetustarpeisiin. Jokamiehen oikeudet on säilytettävä mahdollisimman laajasti.

Matkailuyrittäjät toivovat lisääntyvää yhteistyötä, yhteisesitteitä, matkailupaketteja ja tiedottamista Metsähallituksen kanssa. Ekologinen monimuotoisuus tulee pyrkiä säilyttämään ja laajat maa- ja vesialueet tulee säilyttää vapaana rakentamisesta.

Matkailua edistävät toimenpiteet kuten kaavoitus, rakentaminen ja reitistöt tulisi ottaa huomioon luonnonvarojen käyttöä suunniteltaessa.

Matkailun sidosryhmän edustaja toivoo myös kehitettävän toiminnallisen verkoston, jossa Metsähallituksen matkailullinen rooli määritellään yhdessä.

Ulkoilu-, retkeily- ja moottorikelkkareitistöjen suunnittelussa olisi hyvä ottaa huomioon matkailukeskusten sijainti reitistöön nähden, paikoitus, jätteiden hoito ja

Liite 4. 7(15)

kattava polkuverkosto, joka ei laajemmalti tuhoa ympäristöä. Hän toivoo myös ympäristövastuullista yritystoimintaa.

Kuntien ja kaupunkien edustajat toivovat, että vanhojen metsien suunnitteluohjelman ulkopuolelle jäävät vanhat aarnialueet tulisi jättää edelleen aarnialueiksi. Maa-ainesten ottaminen tulisi keskittää pohjavesialueiden ulkopuolelle ja alueiden suunnittelussa tulisi kiinnittää suurta huomiota siihen, etteivät alueet näy kauas maastossa eivätkä ne erotu pääteille.

Sellaisilla Metsähallituksen maa- ja vesialueilla, joita eivät erityissäännökset koske, tulisi Metsähallituksen asettamia sääntöjä ja lupamääräyksiä kehittää niin, että metsästyksen ja kalastukseen perustuvien tai liittyvien elinkeinojen kehittymismahdollisuudet turvataan. Metsähallituksen omistama metsäautotieverkosto tulisi pitää myöskin henkilöautolla liikennöitävässä kunnossa ja kansalaisten vapaassa käytössä. Liikennettä tiestöllä ei ilman perusteltua syytä tulisi rajoittaa.

Luonnonvarasuunnitelma voi ja sen tulee vahvistaa ja markkinoida Oulun seutua ja koko Pohjois-Pohjanmaata luonnonläheisenä ja luontoystävällisenä seutukuntana ja maakuntana.

Eräällä kuntien edustajalla on tavoitteena suoluonnon säilyttäminen mahdollisemman luonnontilaisena, vaikka soita käytetään metsä- ja energiatuotantoon. Hän odottaa, että tulevaisuudessa turpeelle on parempi käyttömuoto mm. kemianteollisuudessa. Myös tuulivoiman hyväksikäyttöä tulee lisätä ja tuulimyllypuistojen sijoittelussa huomioida asutus-, melu- ja maisema-asiat. Eri malmeja käytettävä säästeliäästi, jotta ne riittäisivät mahdollisimman kauan.

Kylätoimikuntien edustaja pitää tärkeänä, että myös vanhojen metsien eliöstö ja sen antamat mahdollisuudet tutkitaan, koska suomalaisessa luonnossa on aineksia lääketieteellisuuden käyttöön.

YHTEENVETO TYÖRYHMIEN SWOT- ANALYYSISTÄ

Luonnonvarasuunnitelman työryhmät arvioivat marras-joulukuussa 1998 ryhmätöinä Metsähallituksen Pohjanmaan alueen valtion maiden käytön nykytilan vahvuuksia ja heikkouksia sekä tulevaisuuden uhkia ja mahdollisuuksia. Sidosryhmien edustajista kootut 18 ryhmää teki näitä ryhmätöitä. Suluissa oleva numero osoittaa kuinka useasti sama asia on esitetty.

1. Nykytilan vahvuudet

ORGANISAATIO JA TEHTÄVÄT

- (10) ammattitaitoinen henkilöstö / ammattitaito - osaaminen / vahva ammattitaito, monipuoliset resurssit / monitaitoinen henkilökunta / pätevä henkilökunta / metsäosaaminen / asiantuntemus niin valtakunnall. kuin paikall / paikkatietao henkilökunnan korvien välissä / metsäosaamisen hyvä ammattitaito ja pitkä perinne / osaaminen
- (6) uusi organisaatio / vahva organisaatio / voimakas organisaatio / hyvin organisoitunut toiminta / selkeä tehtäväjako / hyvä palveluverkosto
- (5) edelläkävijä / uusiutumiskyky / muutos - mahdollisuudet / moderni imagon rakentaminen / innovoivuus
- (4) mittava osallistaminen / sidosryhmien tarpeiden huomioiminen / kuuntelutaito / avoimuus ja osallistaminen
- (3) pitkät perinteet luonnonhoidosta / historiallinen tausta (olemassa oleva yrityskulttuuri, organisaatio) / perinteet
- (2) iso yhteiskunnallinen vaikuttaja (maanomistus, työllisyys) / yksi paikkakunnan merkittävimmistä toimijoista
- suunnitelmallisuus
- helppo asioida
- hyvä tunnettavuus
- nykyaikaiset suunnittelujärjestelmät
- sertifikaatti myönnetty
- organisaatio toimii taloudellisesti kannattavasti
- koulutuksen tehokas hyväksikäyttö
- määrälliset henkilöresurssit
- raaka-aineen kuljetusmahdollisuus
- tuottaa monipuolisia palveluja
- vakaa talous

Liite 4. 9(15)

LUONNONVARAT

- (12) johtava maanomistaja / isot alueet / laajat maa- ja vesialueet / yhtenäiset maa-alueet / suurehkot yhtenäiset alueet / suuret resurssit (pinta-alat, henkilöstö) / runsaat vesistöt / laajoja suunniteltavia alueita / laajat alueet ja monipuolinen tehtäväkenttä / suuri, hyvin hoidettu maaomaisuus / arvokas maaomaisuus käytettävissä / monipuoliset aineelliset resurssit
- (6) luonnon monimuotoisuus / luonnon suuri vaihtelevuus / monipuolinen luonto / monimuotoisuus / monimuotoinen luontoalue / alueiden monimuotoisuus
- runsas puusto
- Metsähallituksen maiden sijoittuminen
- arvokkaat virkistyskäyttöalueet

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

- (2) metsäteollisuuden rakenne monipuolinen / jalostuslaitokset alueella
- (2) matkailumaakunta / matkailu
- marjamaakunta
- hyvin toimivat puukaupan asiakassuhteet
- laajat yhteistyöverkostot
- paraneva imago
- Oulu hyvä aluekeskus
- väestöpohja ei vähene

2. Nykytilan heikkoudet

ORGANISAATIO JA TEHTÄVÄT

- (6) perinteen painolasti byrokratiassa ja yksittäisissä asenteissa/ "virkamiesmäisyys" / valtion "leima" / määräävä asenne / byrokratia / oma organisaatio päättää
- (6) epämääräinen organisaatio / epäselvä organisaatio / organisaation hajanaisuus / metsähallituksen organisaatio on sekava / raskas organisaatio / eri tulosalueilla eri rajat
- (5) nopeat organisaatiomuutokset / organisaation jatkuvat muutokset / organisaation heiluvuus / nopeat organisaatiomuutokset / organisaation kehityksessä liian kova vauhti
- (4) roolien muutos työtehtävissä / organisaationmuutoksen jälkeinen tilanne, tehtävät eivät vielä selkiintyneet / toimenkuva ja kilpailumahdollisuudet eräiltä osin selkeytymättömiä / vastuualueiden jako
- (6) rahastaminen / raaka raha ratkaisee / kallis / virkistyspalveluiden korkeat

- hinnat / virkistyspuolella rahastuksen maku / liikelaitostuminen
- (5) työpaikkojen menetykset / toiminnan rationalisointi / koneellistaminen / huono työllistäjä / työttömät
 - (4) palvelujen heikkeneminen / toimistopalveluiden heikkeneminen / toimistoressurssien niukkuus / henkilöstön tavoitettavuus
 - (3) tuottovaatimusten keskusjohtoinen määrittely / Helsinki vaatii liikaa rahallista tulosta vastaan paikallinen työllisyys / päätösvaltaa ei juuri toiminta-alueella
 - (3) ristiriitaiset toiminnan tavoitteet / eri tavoitteet ristiriitaisia, taloudellisuus / luonnonsuojelu / epävarma talouskäyttö/luonnonsuojelu.
 - (2) paikallisia asukkaita ei kuunnella / sidosryhmien ja asiakkaiden suunnittelu-yhteys puuttuu
 - (2) kirjava osaamistaso / yksipuolinen koulutustausta
 - (2) tunnettavuus / tunnettavuus kärsinyt
 - (2) ennakkoluulot / epäluulot kasvavat
 - (2) liikaa ojitusta ja liian isot ojat / suo-ojitukset
 - metsien käsittelytason heikkeneminen, liikaa koneellistettu
 - metsäteiden kunnostus puutavara-ajojen jälkeen
 - tienvarsihakkuut jätettävä pois
 - soidinpaikoille ei vietäisi koneita, vaan metsurit suorittaisivat lievää harvennusta
 - metsästysluvut ja saalismäärät riistanhoitoyhdistyksille tietoon
 - vartiointi riistanhoitoyhdistysten kanssa
 - Metsähallituksen tulostavoitteiden toteuttaminen muun elinkeinotoiminnan kustannuksella
 - yhteistyö intressiryhmien välillä ei toimi
 - retkeily- ja virkistyspalveluiden hajanaisuus ja verkoston puuttuminen

LUONNONVARAT

- vähän tuottavaa talousmetsää
- metsämaiden heikko kasvukyky
- metsien ikäjakautuma vääristynyt 50-luvun (60-?) viljelyharhailu
- kestävä metsätus suhteessa todelliseen riistamäärään
- talousvesien käyttö

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

- (2) metsä- ja maaomaisuus hajallaan / pienet irralliset alueet
- alueellinen eriarvoisuus

3. Mahdollisuudet tulevaa toimintaa ajatellen

ORGANISAATIO JA TEHTÄVÄT

- (9) yhteistyö matkailun saralla / matkailun kehittäminen / matkailumahdollisuuksia vara lisätä / matkailu, sosiaalinen käyttö näille alueille / luontomatkailu / yhteistyön kehittäminen Paljakka - Ukkohallan alueen kanssa / Vaara - Kainuun luonto- ja opastuskeskus / suojelualueet matkailu-käyttöön / yrittäjille metsästys-/kalastusmahdollisuuksia
- (9) osallistava suunnittelu / osallistaminen ja avoimuus / yhteistyö sidosryhmien kanssa / lisääntyvä yhteistyö eri sidosryhmien kanssa / yhteistyö / yhteistyön lisääminen / yhteistyö yksityisen liiketoiminnan kanssa / yhteensovittamiselle hyvät edellytykset / tiedon lisääminen kaikilta osin
- (3) organisaation toimintojen järjestelyt / uusi imago / muutos! mahdollisuudet!
- (2) virheistä opitaan koko ajan / vanhoista virheistä on opittu tai opitaan
- (2) metsien talouskäyttö / puu oikein otettuna
- (2) virkistyskäyttö / vapaa-aika
- toiminnan kehittäminen oman rahoituksen ja suunnittelun varassa
- voimavarojen oikea suuntaaminen Lapista ja Itä-Suomesta Pohjanmaalle
- Metsähallituksen omaisuuden monipuolinen käyttö
- vesialueet vajaakäytössä
- otetaan huomioon yhteiskunnan ym. kehitys
- uudistumisherkkyys ajan virtauksille
- sama omistaja

LUONNONVARAT

- (5) suuret yhtenäiset alueet / suuri maa- ja metsäomaisuus / mahdollisuuksia kestävänsä metsätalouden harjoittamiseen / mahdollisuus pitkäjänteiseen toimintaan laajoilla alueilla niin vesistöjen kuin metsien kannalta / toiminnan laajalaisuus (monta mahdollisuutta tehdä rahaa)
- kaikkien toimintojen kehittämismahdollisuus; puuntuotanto, luonnonsuojelu, virkistys
- hyviä taimikoita nousemassa
- erityispuun / laatupuun käyttö
- luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- keskeisen sijainnin ja kauniin erämaaluonnon hyödyntäminen
- pirstoutuvien metsätilojen osto

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

- (2) tulevaisuuden toimiala / toimii tulevaisuuden alalla
- (2) itäyhteistyö / hyvä yhteistyö Venäjälle päin
- hyvät kysyntänäkymät
- paikallisen väestön ja yritysten tuki
- alueen veturi ja vaikuttaja (turvata alueen elinmahdollisuudet ja väestön kehitys)
- Pohjois-Pohjanmaalla erityisen hyvät ja monipuoliset toimintamahdollisuudet
- yleisen tietoisuuden lisääntyminen

4. Uhat tulevaa toimintaa ajatellen

ORGANISAATIO JA TEHTÄVÄT

- (6) liiketalouden liiallinen korostuminen / tulostavoitteiden kiristyminen / tuototvaatimukset voivat kasvaa, toiminnan monipuolisuus kärsii / liian nopeat tulotosodotukset - ahneus / rahastaminen / luontopalvelut - talouskehitys
- (4) valtiovallan liian pitkälle menevä säätely / päätösvalta muualla kuin alueella / päätöksentekijät kaukana - paikalliset lähtökohdat / organisaatiouudistukset varastavat paikallista päätäntää ja sotkevat muutenkin asioita, ei tunneta nimikkeitä
- (2) on niin "hyvä" että jää paikalleen / paikalleen jähmettymisen uhka
- (2) yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa (yhteistyön puute) / asenne (jos ei tarvitse muita)
- (2) jokamiehen oikeuksien kaventaminen / paine jokamiehen oikeuksia kohtaan
- vapaa metsästysoikeus paikallisilta uhattuna
- monopoli
- kaksi ministeriötä isäntänä
- organisaation sisäinen yhteistyö
- organisaatio ohenee, palvelut häviävät
- näköalattomuus ja palveluiden siirtäminen kasvukeskuksiin
- ei yliohjautumista entisestä hulluudesta toiseen
- ihmistyövoiman käytön väheneminen metsätaloudessa (metsien hoito)

LUONNONVARAT

- (4) metsäomaisuuden mahdollinen myynti / valtion metsien yksityistäminen / omaisuuden myyntiuhat / valtion vesialueiden myynti yksityisille muun kaupan ohella
- (2) luonnon kuluminen / liian kuluttava matkailu
- (2) raaka-aineen laadun heikkeneminen / puuraaka-aineen laadun heikkeneminen

Liite 4. 13(15)

- puuston yksipuolinen rakenne
- puuston vajaakäyttö - pienpuun heikko kysyntä
- luonnon monimuotoisuuden väheneminen
- vesistöjen pilaantuminen
- riista- ja kalakannan kestävyys

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

- (9) yhteiskunnan ristiriitaiset paineet / ristiriitaisten ulkopuolisten paineiden kasvu / epävarmuus talouskäyttö-suojelu / hakkuumahdollisuudet vastaan muut tarpeet / suojelupaineet - puuntuotanto / lisäsuojelun uhka puuntuotannolle / paineet valtion maiden suojeluun lisääntyvät / ympäristön suojelu / suojelupaineet
- (3) maaseudun autioituminen / paikallisen väestön väheneminen / maaltapakometsuripula
- (2) ilmaston muutokset / ympäristömuutokset
- EU:n määräämät laatuvaatimukset
- näköalattomuus: Metsähallituskin kärsii metsäpolitiikan puuttumisesta
- kansalaismielipide

TULOKSIA NELIKENTTÄANALYYSISTÄ

Vahvuuksina organisaatio, osaava henkilöstö, laajat maa- ja vesialueet

Metsähallituksen uusi organisaatorakenne nähdään vahvuutena. Hyvin organisoitunut toiminta selkeän tehtäväjaon ja hyvän palveluverkoston ansiosta nousee voimakkaasti esille. Vahvuuksia ovat myös luonnonhoidon pitkät perinteet. Metsähallitus nähdään uudistumiskykyisenä edelläkävijänä, joka mittavalla osallistamisella ottaa huomioon sidosryhmien tarpeet.

Henkilöstön vahva ammattitaito, asiantuntemus niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti sekä metsäosaamisen pitkä perinne, nousevat voimakkaasti esille. Koulutusta käytetään tehokkaasti hyväksi. Työllistämisen ja maanomistuksen ansiosta Metsähallitus on merkittävä toimija paikkakunnalla ja iso yhteiskunnallinen vaikuttaja. Metsähallituksella on hyvä tunnettavuus, asioiminen on helppoa, palvelut ovat monipuolisia ja organisaatio toimii taloudellisesti kannattavasti.

Johtavana maanomistajana Metsähallituksella on käytössään laajat, yhtenäiset maa-alueet ja runsaat vesistöt, joten myös tehtäväkenttä on monipuolinen. Alueen vaihteleva, monimuotoinen luonto, arvokkaat virkistyskäyttöalueet ja runsas puusto

kuuluvat myös vahvuuksiin. Metsäteollisuuden rakenne on monipuolinen, alueella on jalostuslaitoksia ja puukaupan asiakassuhteet toimivat hyvin. Oulu on hyvä aluekeskus, jonka väestöpohja ei vähene ja alue koetaan myös matkailumaakuntana.

Heikkouksina organisaatio, korkeat tavoitteet

Vaikka uusi organisaatorakenne nähdään vahvuutena, se koetaan myös heikkoutena. Organisaatiota pidetään epäselvänä, hajanaisena, raskaana ja sillä on vielä perinteen painolasti byrokratiassa ja yksittäisissä asenteissa sekä valtion "leima". Organisaation kehityksessä on liian kova vauhti ja muutokset ovat jatkuvia ja nopeita. Organisaatiomuutoksen vuoksi työtehtävien roolit ovat muuttuneet eivätkä tehtäväjaot ja vastuualueet ole kaikilta osin vielä selkiintyneet. Toiminnan tavoitteet ovat ristiriitaisia, koulutustausta yksipuolinen ja osaamistaso on kirjava. Liikelaitostumisen myötä virkistyspalveluiden hinnat ovat kallistuneet ja siihen on tullut rahastamisen maku. Toimintaa on rationalisoitu ja koneellistettu ja sen myötä menetetty työpaikkoja. Myös palvelujen saatavuus ja henkilöiden tavoitettavuus ovat heikentyneet. Päätösvaltaa ei ole juurikaan toiminta-alueella, vaan Helsinki vaatii liikaa rahallista tulosta paikallisen työllisyyden kustannuksella. Paikallisia asukkaita ei kuunnella, sidosryhmien ja asiakkaiden väliltä puuttuu suunnittelu-yhteys. Retkeily- ja virkistyspalvelut ovat hajallaan ja verkosto puuttuu.

Heikkoutena nähdään myös metsien käsittelytason heikkeneminen ja liika koneellistaminen. Ojituksia on tehty liikaa ja ojat sekä suo-ojitukset ovat liian isoja. Soidinpaikoilla metsurit voisivat tehdä lievää harvennusta ilman koneita. Metsästysluvat ja saalismäärät pitäisi saada riistanhoitoyhdistyksille tietoon. Tuottavaa talousmetsää on vähän ja metsämaiden kasvukyky on heikko, metsien ikäjakautuma vääristynyt. Alueellinen eriarvoisuus koetaan myös heikkoutena, metsä- ja maaomaisuus on hajallaan ja pieninä, irrallisina alueina.

Mahdollisuuksia avoimuus, luonnonvarat, matkailu

Tulevan toiminnan mahdollisuuksia parannetaan avoimuudella ja osallistavalla suunnittelulla, yhteistyöllä eri sidosryhmien ja yksityisen liiketoiminnan kanssa sekä lisäämällä tietoa kaikilta osin. Myös organisaation toimintojen järjestelyä ja uutta imagoa toivotaan.

Matkailun kehittäminen ja yhteistyö matkailun saralla nousee vahvasti esille: Vaara - Kainuun luonto- ja opastuskeskus, Paljakka - Ukkohallan alue, suojelualueiden matkailukäyttö, luontomatkailu, yrittäjien metsästys- ja kalastusmahdollisuudet.

Yhtenäiset, laajat alueet sekä suuri maa- ja metsäomaisuus ovat hyvä lähtökohta tulevaisuuden toiminnalle. Metsähallituksella on hyvät mahdollisuudet kestävän

Liite 4. 15(15)

metsätalouden harjoittamiseen ja pitkäjänteiseen toimintaan laajoilla alueilla niin vesistöjen kuin metsien kannalta. Toiminta on laaja-alaista ja niin puuntuotannon, luonnonsuojelun kuin virkistyksenkin toimintoja voidaan kehittää. Hyvä yhteistyö Venäjälle nähdään vahvuutena.

Uhkana kovat tulosvaatimukset

Liiketalouden liika korostuminen ja tulostavoitteiden kiristyminen koetaan uhkana. Tuottovaatimusten kasvaessa toiminnan monipuolisuus kärsii. Liian nopeat tulosvaatimukset lisäävät ahneutta ja palvelujen rahastamista. Kun päätösvalta on muualla kuin alueella, paikallisia lähtökohtia ei oteta huomioon. Palvelut vähenevät tai niitä siirretään kasvukeskuksiin. Jokamiehen oikeuksien kaventaminen ja yhteistyön puute kansalaisjärjestöjen kanssa koetaan uhkana. On olemassa myös paikalleen jähmettymisen uhka.

Metsäomaisuuden ja vesialueiden mahdollinen myynti ja valtion maiden yksityistäminen koetaan uhkana. Lisääntynyt matkailu kuluttaa luontoa, vesistöt pilaantuvat ja puuraaka-aineen laatu heikkenee.

Maaseutu autioituu, paikallinen väestö vähenee ja maaltapako aiheuttaa metsuripulaa. Lisääntyneet paineet ympäristön ja valtion maiden suojeluun, ilmaston muutokset ja EU:n määräämät laatuvaatimukset nähdään uhkana.

GALLUPIN JOHTOPÄÄTÖKSET

Outi Virkkulan laatiman raportin Kansalaismielipiteen selvitys Pohjanmaan alueen asukkaiden näkemyksiä ja toiveita Metsähallituksen toiminnasta kevättalvella 1999, luku 6:

“Johtopäätöksiä:

Pohjanmaan kansalaismielipiteen selvitys tavoitti satunnaisotannallaan hyvin erilaisia ihmisiä vajaalta viideltäkymmeneltä paikkakunnalta. Tässä mielessä tuloksia voidaan pitää eräänlaisena läpileikkauksena alueen asukkaiden monenlaisista näkemyksistä ja toiveista Metsähallituksen toiminnan suhteen. Vastaajien heterogeenisuus kumoaaakin sen käsityksen, että valtion metsien ja vesien käytöstä ja hoidosta olisivat kiinnostuneet pääasiassa miespuoliset metsänomistajat. Kyselyyn vastanneistahan suurin osa ei omistanut metsää ja vajaa puolet oli naisia.

Vastaajat olivat yleisesti sitä mieltä, että Metsähallitus hoitaa työnsä hyvin. Toisaalta kun aiheena olivat luonnonsuojelulliset kysymykset tai ympäristöystävällisyys, hajontaa esiintyi useassa kohdassa erityisesti naisten ja nuorten vastaajien osalta. Taloudellisia ja aluekehitykseen liittyviä kohtia taas vastaajat pitivät vaikeana kommentoida. Tosin asiaa tarkennettaessa kävi ilmi, että työllisyys virkistyskäytön rinnalla oli kuitenkin yksi tärkeimmistä kehittämistä vaativista asioista Metsähallituksessa. Kaiken kaikkiaan vastaajien toimintakohteet ja toiveet valtion mailla ja vesillä liittyivät lähinnä jokamiehen oikeuksien mukaiseen liikkumiseen ja niiden parhaaseen mahdolliseen hyödyntämiseen sekä osittain myös kalastukseen ja metsästykseen.

Numeroarviointia edellyttävissä kohdissa ilmeni joidenkin vastaajien osalta tiettyä sekaannusta, viitseliäisyyden tai ymmärryksen puutetta. Joko annetut ohjeet olivat riittämättömät tai sitten kaikki kysymykset eivät vain innostaneet vastaamaan. Ne asiat, jotka eivät olleet oman mielenkiinnon kohteena, saatettiin ylittää kokonaan tai niihin vastattiin puolihuolimattomasti. Niinpä osassa numeroarviointia lopullinen merkintä jäi tutkijan oman tulkinnan varaan. Toisaalta monessa kysymyksessä kolme suosituinta vaihtoehtoa oli suhteellisen helppo ja selkeä havaita.

Kuten jo aiemmin mainittiin, oli vastaajilla mahdollisuus antaa lisäkommentteja avoimen kysymyksen osiossa. Avoimissa vastauksissa asioita käsitellään yleensä yksityis- ja henkilökohtaisemmin kuin suljetuissa, mikä usein rikastuttaa lopullista raporttia. Tässä kyselyssä avovastaukset tukivat yhdessä yleisötilaisuuksista saadun palautteen kanssa suljettujen kysymysten suuntaa antavia tuloksia. Hienoinen yllätys lienee kuitenkin se, että avoimen vastauksen teemat muodostuivat melko yhtäläiseksi yleisöpalautteen kanssa.

Liite 5. 2(2)

Virkistysmahdollisuuksien tarjoajana Metsähallituksen asema on kiistaton. Vaikka vastaajat toivoivatkin lisää eri palveluvarustuksia ja käyttömahdollisuuksia, pidettiin valtion maita ja vesiä yleisesti ottaen tärkeinä virkistykseen kannalta. Keskusteluissa kyseenalaistettiin lähinnä reitittämisen tarvetta moottorikelkkailussa sekä nykyistä hintapolitiikkaa muun muassa lupa- ja vuokramaksuissa.

Useissa vastauksissa peräänkuulutettiin johdonmukaisuutta ja loogisuutta esimerkiksi metsästyksestä ja kalastuksesta johtuviin kustannuksiin.

Metsien käyttöön ja hoitoon liittyvissä kannanotoissa tuomittiin uudet avohakkuut, joita ei oltu vastaajien mielestä toteutettu riittävän luonnonmukaisesti ja metsien maisemointia huomioiden. Metsiä toivottiin vastaisuudessa hoidettavan ympäristöystävällisen hyötykäytön mukaisesti. Siinä missä avovastauksissa puututtiin myös Metsähallituksen taloudellisen maksimoinnin tavoitteisiin, kiinnitettiin yleisöpalautteessa erityistä huomiota metsäautoteihin. Yleisötilaisuuksissa palautetta antaneista liki neljäsosa vastusti uusia metsäautoteitä.

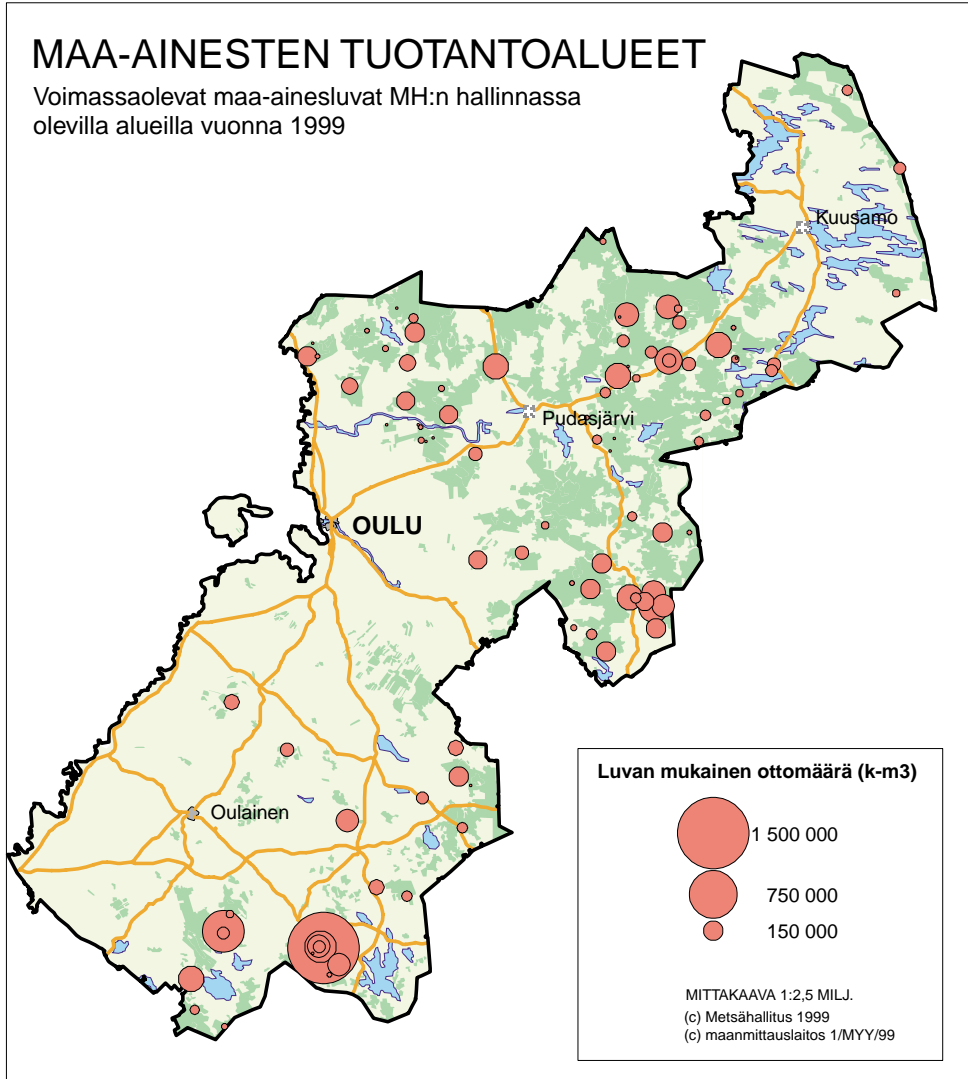
Luonnonsuojelukysymykset saivat aikaan monenlaista mielipidettä. Usealle vastaajista luonnon suojeleminen ja sen hyvinvoinnista huolehtiminen merkitsi kuitenkin paljon. Tulos on sinänsä yllättävä, sillä suljetuissa kysymyksissä luonnonsuojelun asema muihin asioihin verrattuna ei ollut mitenkään ylivertainen. Joka tapauksessa valtion maiden ja vesien suojelua perusteltiin tulevilla sukupolvilla, joilla tulisi olla yhtäläiset oikeudet nauttia luonnosta, sekä kansallisomaisuuteen vetoamalla. Osa, tosin vähemmistö vastaajista, piti suojelutoimintaa kaiken kaikkiaan liioiteltuna. Metsän ollessa uusiutuva luonnonvara, ei korostunut suojelua eikä kohtuuttomia suojelualueita tarvita.

Edellä mainittujen teemojen lisäksi Metsähallituksen tulisi vastausten ja palautteiden perusteella kiinnittää vastaisuudessa entistä enemmän huomiota tiedottamiseen sekä opasteiden ja karttojen kehittämiseen.

Eräät epäilivätkin, etteivät läheskään kaikki valtion mailla ja vesillä liikkuvat tiedä käyttävänsä Metsähallituksen palveluja saati tunne niihin liittyviä mahdollisuuksia ja/tai oikeuksia. Lopuksi on vielä korostettava vastausten paikallisuusnäkökannan suosiota. Yleisesti ottaenhan Metsähallituksen ja paikallisen väestön välille toivottiin entistä tehokkaampaa ja toimivampaa yhteistyötä. Paikkakuntien asukkaita, metsänomistajia ja kyläyhdistyksiä kuulemalla ja näiden kanssa yhteisymmärrykseen pyrkimällä Metsähallituksen uskottiin saavuttavan nykyistä paremman luotamuksen metsäasioiden hoidossa.”

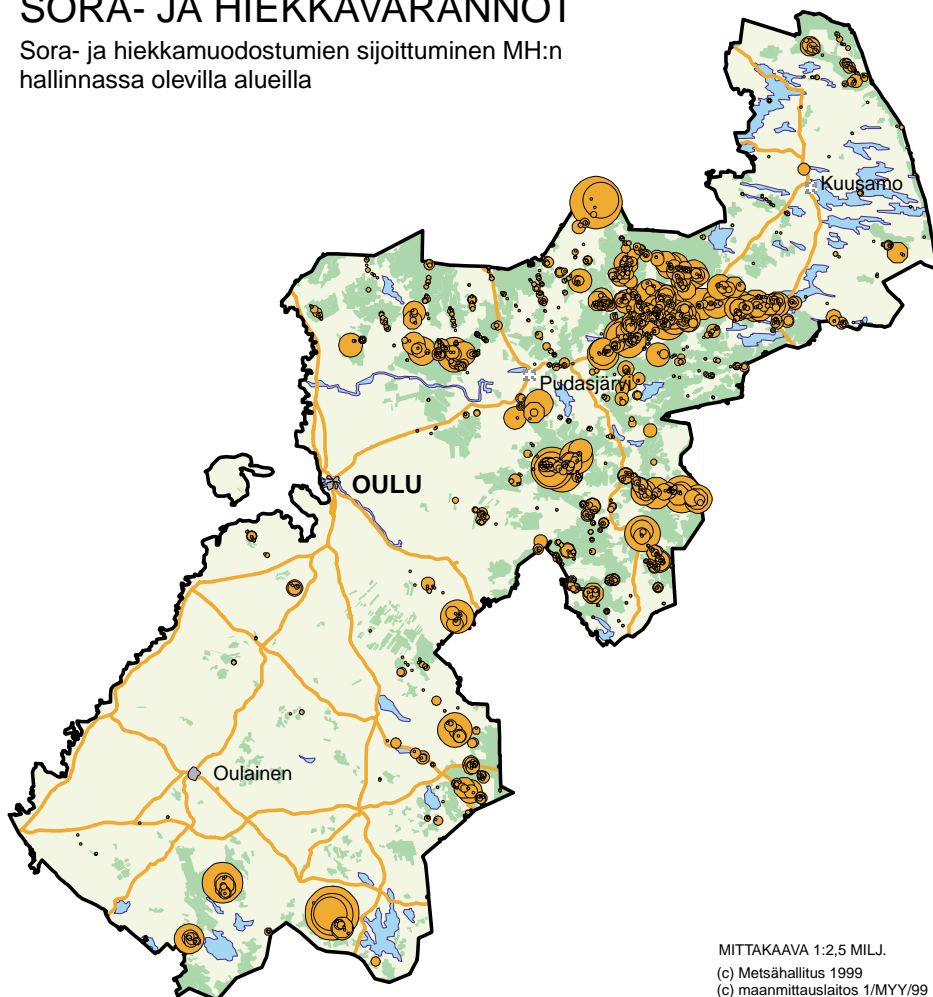
POHJANMAAN ALUEEN VALTIONMAAN PINTA-ALAT KUNNITTAIN

Kunta	Patista/Kostista P-ala	Vesialue ha	Yleinen vesialue
Alavieska	27		
Haapajärvi	10 600	5	
Haapavesi	7 448	61	
Hailuoto		72 005	71 790
Haukipudas		52 091	52 090
Himanka	26	32 177	32 177
Ii	7 558	106 945	105 380
Kalajoki	4 270	95 200	91 630
Kannus	422	0	
Kempele			
Kestilä	11 156	38	
Kiiminki			
Kuivaniemi	45 282	29 258	28 160
Kuusamo	63 615	4 191	
Kälviä	1 143	15 793	15 793
Kärsämäki	6 835	23	
Lestijärvi	26 836	2 314	
Liminka	7 159	0	
Lohtaja	178	45 220	45 220
Lumijoki	6 132	2 760	2 760
Merijärvi	282		
Muhos	1 364	1	
Nivala	612	4	
Oulainen	3 857	43	
Oulunsalo	932	4 550	4 550
Pattijoki	1 201	24 710	24 710
Piippola	1 760		
Pudasjärvi	257 402	3 873	
Pulkkila	547		
Puolanka	124 231	3 737	
Pyhäjoki	2 865	73 996	73 980
Pyhäjärvi	24 853	124	
Pyhäntä	41 307	2 111	
Raahe		63 210	63 210
Rantsila	2 407	73	
Reisjärvi	6 711	413	
Ruukki	3 036		
Salla	6 340	285	
Sievi	22 903	795	
Siikajoki	268	56 550	56 550
Taivalkoski	159 433	10 064	
Temmes	2 450	4	
Toholampi	3 808	137	
Tyrnävä	1 949	23	
Ullava	53		
Utajärvi	50 835	1 411	
Vihanti	1 950	0	
Yli-Ii	24 519	611	
Ylikiminki	10 522	100	
Ylivieska	3 685	45	
Yhteensä	960 769	704 951	668 000

SORA- JA HIEKKAVARANNOT

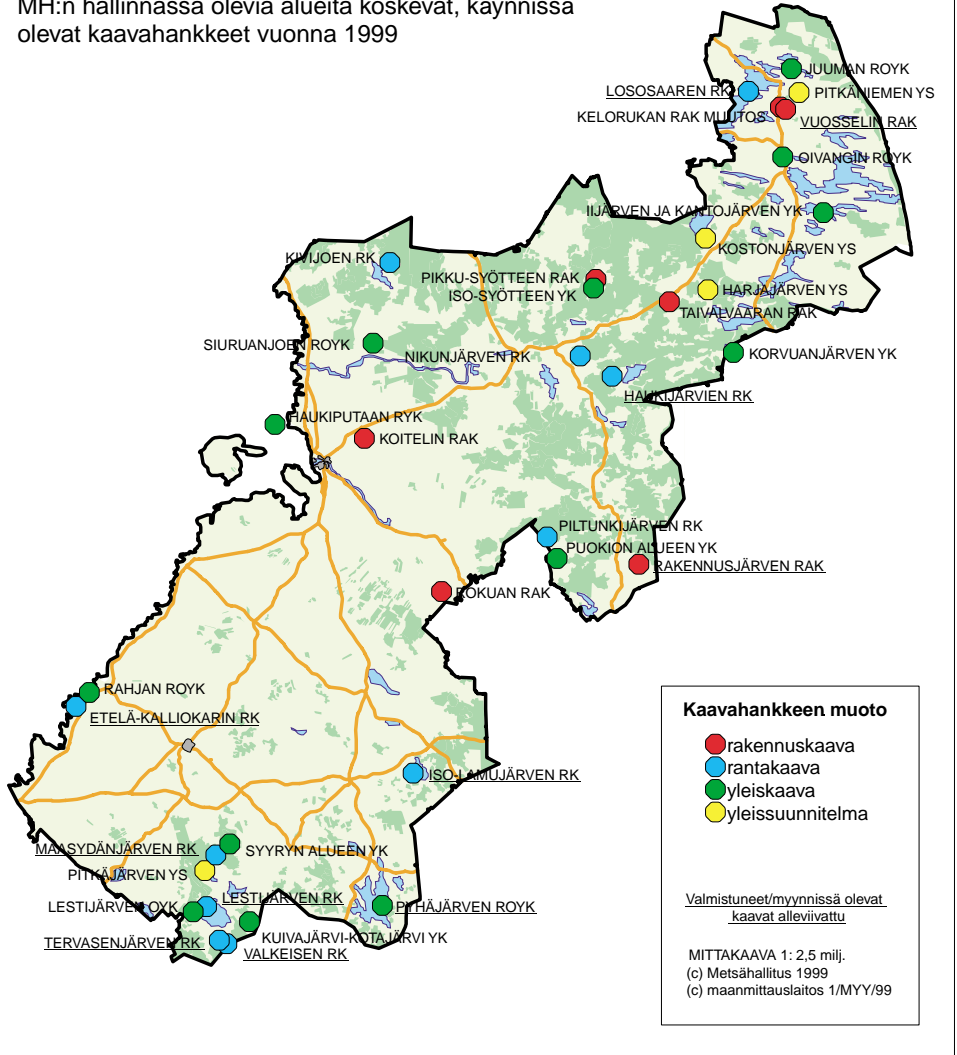
Sora- ja hiekkamuodostumien sijoittuminen MH:n hallinnassa olevilla alueilla

MITTAKAAVA 1:2,5 MILJ.
(c) Metsähallitus 1999
(c) maanmittauslaitos 1/MYY/99
(c) Geologian tutkimuskeskus

KAVAHANKKEET

MH:n hallinnassa olevia alueita koskevat, käynnissä olevat kaavahankkeet vuonna 1999

MITTARIARVOT

Kriteeri 1: Metsävarat: talousmetsät / erikoismaat / yhteensä (4.10.1999)

Aluejaolla: Länsiosa = Haapajärven-, Oulun- ja Ylivieskan paikallisuusalueet

Itäosa = Koillismaan- ja Puolangan paikallisuusalueet

1. Metsämaan pinta-ala, ha

	Talousmetsät	Erikoismaat	Yhteensä
Länsiosa	183 100	16 800	199 900
Itäosa	289 600	77 600	367 200
Koko alue	472 700	94 400	567 100

2. Puuston kokonaistilavuus puulajeittain, m³

Puuston kokonaistilavuus puulajeittain länsiosan metsämaalla, m ³			
Puulaji	Talousmetsät	Erikoismaat	Yhteensä
Mänty	10 904 000	1 293 000	12 197 000
Kuusi	1 225 000	246 000	1 471 000
Koivu	986 000	103 000	1 089 000
Muut	18 000	5 000	23 000
Yhteensä	13 133 000	1 647 000	14 780 000

Puuston kokonaistilavuus puulajeittain itäosan metsämaalla, m ³			
Puulaji	Talousmetsät	Erikoismaat	Yhteensä
Mänty	13 480 000	3 930 000	17 410 000
Kuusi	3 136 000	4 746 000	7 882 000
Koivu	619 000	172 000	791 000
Muut	22 000	3 000	25 000
Yhteensä	17 257 000	8 851 000	26 108 000

Puuston kokonaistilavuus puulajeittain koko alueen metsämaalla, m ³			
Puulaji	Talousmetsät	Erikoismaat	Yhteensä
Mänty	24 384 000	5 223 000	29 607 000
Kuusi	4 361 000	4 992 000	9 353 000
Koivu	1 605 000	275 000	1 880 000
Muut	40 000	8 000	48 000
Yhteensä	30 390 000	10 498 000	40 888 000

Liite 10. 2(17)

Puuston kokonaistilavuus puulajeittain kitumaalla, m³			
Puulaji	Länsiosa	Itäosa	Koko alue
Mänty	627 000	1 317 000	1 944 000
Kuusi	2 000	532 000	534 000
Koivu	16 000	33 000	49 000
Muut	1 000	1 000	
Yhteensä	646 000	1 883 000	2 527 000

3. Kasvu, m³/v

Kasvu metsämaalla, m³/v	
Länsiosa	667 000
Itäosa	988 000
Koko alue	1 655 000

4. Ikäluokkajakauma, ha

Länsiosa			
Ikäluokka	Taloustmetsät	Erikoismaat	Yhteensä
Aukeat	2 500	100	2 600
1–20	24 800	1 200	26 000
21–40	46 500	2 400	48 900
41–60	57 900	3 600	61 500
61–80	23 700	2 300	26 000
81–100	11 700	2 000	13 700
101–120	7 200	1 400	8 600
121–140	5 200	1 400	6 600
141–160	1 800	700	2 500
161–180	300	300	600
Yhteensä	181 600	15 400	197 000

Itäosa			
Ikäluokka	Talousmetsät	Erikoismaat	Yhteensä
Aukeat	4 300	700	5 000
1–20	54 600	2 900	57 500
21–40	99 100	3 700	102 800
41–60	61 400	3 300	64 700
61–80	13 300	4 100	17 400
81–100	7 200	1 900	9 100
101–120	8 900	2 800	11 700
121–140	18 300	7 000	25 300
141–160	14 300	11 900	26 200
161–180	7 300	14 200	21 500
181–200	2 100	9 200	11 300
201–	2 200	15 700	17 900
Yhteensä	293 000	77 400	370 400

Koko alue			
Ikäluokka	Talousmetsät	Erikoismaat	Yhteensä
Aukeat	6 800	800	7 600
1–20	79 400	4 100	83 500
21–40	145 600	6 100	151 700
41–60	119 300	6 900	126 200
61–80	37 000	6 400	43 400
81–100	18 900	3 900	22 800
101–120	16 100	4 200	20 300
121–140	23 500	8 400	31 900
141–160	16 100	12 600	28 700
161–180	7 600	14 500	22 100
181–200	2 100	9 200	11 300
201–	2 200	15 700	17 900
Yhteensä	474 600	92 800	567 400

Liite 10. 4(17)

5. Maankäyttöjakauma, ha

	Länsiosa	Itäosa	Yhteensä
Talousmetsät	280 500	428 800	709 300
Suojelualueet ja varaukset	67 600	120 600	188 200
Ulkoilualueet	100	11 600	11 700
Kaava-alueet	2 300	5 100	7 400
Mh:n omalla päät. per. erikoisalueet	2 900	14 500	17 400
Metsänjalostuksen maat	100	200	300
Vuokra-alueet	13 500	5 100	18 600
Muut erityisalueet	1 900	1 600	3 500
Yhteensä	368 900	587 500	956 400

Kriteeri 2: Luonnon tuhot

1. Tuhojen määrä 1998

Tuholaji	Kunta	Puulaji	Ikä	Tuhoaste	Pinta-ala
Myrsky	Sievi	mä	48–110	52	6,8
"	Sievi	mä	107–122	30	9,4
"	Reisjärvi	mä	131	32	2,4
Hyönteiset	Pyhäntä	mä	37–67	30	24,3
"	Pyhäntä	mä	58	25	1,2
Sienitaudit	Utajärvi	mä	45–73	vakava	29,4
"	Utajärvi	mä	17	kesk.kert.	1,4
Tuhot yht.					74,9

Kriteeri 3: Metsien tuotannolliset toiminnot

1. Metsätase talousmetsissä 1998

1.1. Kasvun ja poistuman suhde, m³

Kasvu, m ³	Poistuma	Suhde
928 000	717 000	1,29

1.2. Tukki- ja kuitupuusuhde kokonaispuustosta ja poistumasta, m³

Kokonaispuustosta 1998		
Tukkia, m ³	Kuitua, m ³	Suhde
7 080 000	19 482 000	0,36

Poistumasta 1998		
Tukkia,	Kuitua, m ³	Suhde
215 728	408 182	0,53

2. Hakkuupinta-ala, ha

Hakkuut 1998	ha
Kasvatushakkuut	5 121
Uudistushakkuut	3 243
Yhteensä	8 364

3. Metsänhoito- ja metsänparannustyöt, ha

Metsänhoito 1998	ha
Kulotus	62
Maanmuokkaus	2 500
Uudistaminen luontaisesti	664
Uudistaminen viljellen	2 322
Taimikonhoito	4 104
Lannoitus	3 235
Kunnostusojitus	1 830

Liite 10. 6(17)

4. Porotalous

4.1. Porotiheys, kpl/km² (Paliskuntien kokonaispinta-alaa kohti) ja 4.3. Tuotto, kg/lukuporo

Poronhoitovuosi 1997–1998				
Paliskunta	Maa-ala km ²	Eloporot kpl	Porotiheys kpl/km ²	Tuotto kg/lukuporo
Alakitka	1 092	1 720	1,58	15,67
Akanlahti	469	1 188	2,53	16,86
Hossa-Irni	2 729	2 759	1,01	14,26
Kallioluoma	1 336	2 425	1,82	12,87
Oivanki	1 342	2 539	1,89	15,80
Jokijärvi	888	872	0,98	14,75
Taivalkoski	1 394	1 650	1,18	16,65
Pudasjärvi	1 925	2 090	1,09	16,33
Oijärvi	1 237	1 377	1,11	15,17
Pudasjärven Livo	1 502	1 597	1,06	16,74
Pintamo	1 722	2 561	1,49	17,48
Kiiminki	806	780	0,97	17,63
Kollaja	1 122	1 087	0,97	17,81
Ikonen	623	533	0,86	20,31
Näljänkä	2 615	1 539	0,59	13,26
Halla	3 250	2 136	0,66	12,15

4.2. Porolaidunten määrä ja laatu

RKTL 1997: Suomen poronhoitoalueen talvilaidunvarat, Kala- ja riistaraportteja nro 93.

Syys- ja talvilaidunten kokonaispinta-alat sekä eri ravintokasvien biomassat:

Paliskunta	Jäkälälaidunten pinta-ala, ha	Jäkälän biomassa, kg	Luppolaidunten pinta-ala, ha	Lupon biomassa, kg	Lehti-, ruoho-, varpu- laidunten pinta-ala, ha	Metsälauhan biomassa, kg
Alakitka	16 336	5 526 723	39 956	131 001	28 024	4 528 497
Akanlahti	8 904	5 394 891	17 628	55 029	11 535	1 916 991
Hossa-Irni	36 370	30 984 537	98 306	366 274	69 663	11 493 708
Kallioluoma	15 167	11 041 692	46 910	170 046	33 011	5 353 814
Oivanki	17 855	7 927 505	43 655	146 116	44 781	8 168 803
Jokijärvi	10 007	8 766 456	29 667	59 698	20 806	3 335 632
Taivalkoski	18 117	18 148 885	48 714	88 345	32 109	5 404 408
Pudasjärvi	19 423	12 763 557	23 127	47 625	34 684	4 895 482
Oijärvi	4 132	1 259 104	18 350	59 564	32 713	3 337 910
Pud.järv. Livo	12 113	3 130 112	33 841	68 174	34 615	4 691 779
Pintamo	30 701	23 311 984	55 220	95 345	42 779	6 239 769
Kiiminki	2 440	513 900	14 270	50 289	18 985	1 901 436
Kollaja	3 936	1 146 974	14 132	38 671	23 657	2 713 279
Ikonen	2 041	153 097	8 145	19 983	12 881	1 266 828
Näljäänkä	22 274	4 796 356	63 110	173 296	82 316	11 862 435
Halla	39 592	57 585 574	70 726	203 547	96 634	14 031 069

Liite 10. 8(17)

RKTL 1999: Suomen poronhoitoalueen kesälaidunvarat, Kala- ja riistaraportteja nro 152.

Kesäravinnon määrä kokonaismaapinta-alaa ja eloporoa (suurin sallittu) kohti paliskunnittain:

Paliskunta	kg/ha	kg/poro
Alakitka	215	13 088
Akanlahti	187	7 579
Hossa-Irni	197	18 173
Kallioluoma	228	12 486
Oivanki	217	11 364
Jokijärvi	194	19 336
Taivalkoski	189	16 574
Pudasjärvi	171	15 225
Oijärvi	208	19 935
Pudasjärven Livo	198	19 915
Pintamo	177	11 789
Kiiminki	209	21 053
Kollaja	197	20 415
Ikonen	196	24 553
Näljänkä	156	20 643
Halla	215	26 755

5. Riista- ja kalatalous

5.1. Riistakannat, yks./km²

Riistakolmioiden kesälaskennan tulokset 1999:

Metsäkanalintujen tiheydet, yks./km²				
Laskenta-alue (laskettu kolmioita)	Metso	Teeri	Pyy	Riekko
Koillismaa itä (26)	2,8	2,9	3,5	5,5
Koillismaa länsi (23)	4,0	6,0	7,5	2,6
Oulun seutu (39)	4,0	7,8	5,3	3,2
Ylivieska (54)	4,0	10,4	6,3	1,9
Haapajärvi (44)	4,7	12,6	7,7	2,0
Puolanka (44)	3,4	8,1	5,0	2,0

Riistakolmioiden talvilaskennan tulokset 1999:

Jälki-indeksi (ylitysjalkiä / 10 km / vuorokaudessa)						
Riistalaji	Koillismaa		Oulun seutu	Ylivieska	Haapajärvi	Puolanka
	itä	länsi				
Metsäjänis	17,2	15,7	19,7	18,9	21,9	25,1
Orava	2,9	6,0	9,2	9,9	10,0	7,6
Susi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kettu	6,0	2,9	3,8	2,9	2,8	3,7
Supikoira	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kärppä	1,8	0,7	1,2	1,1	0,9	0,4
Lumikko	0,0	0,2	0,5	0,6	0,5	0,1
Minkki	0,2	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
Hilleri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Näätä	0,5	0,4	0,6	0,4	0,3	0,6
Ahma	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mäyrä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saukko	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ilves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Valkohäntäpeura	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hirvi	3,4	5,3	7,9	7,5	6,6	5,4
Metsäpeura	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Metsäkauris	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

5.2. Metsäkanalintujen saalismäärät, yks./km² (mukana kaikki kanalintulajit)

Alue	1997	1998
Koillismaa	0,9	0,6
Oulun seutu	0,6	0,5
Muu Pohjanmaa	0,7	1,0
Koko Pohjanmaa	0,8	0,7
Puolanka	0,8	0,4

Liite 10. 10(17)

5.3. Metson soidinpaikat: pinta-ala, ha

Soidinpaikkojen kokonaispinta-ala 18 249 ha (patikoodit 211, 212 ja 213 = metson soidin toimiva, kehitettävä ja tarkastettava).

5.4. Metson soidinpaikkojen laatu: kehitysluokkarakenne

Soidinpaikkojen kehitysluokkarakenne:	
Kehitysluokka	Pinta-ala, ha
00 Aukea	28
10 Taimikko	1 172
20 Nuori kasvatusmetsä	3 989
30 Varttunut kasvatusmetsä	2 371
40 Uudistuskypsä metsä	5 880
50 Uudistumisvaiheessa oleva metsikkö	25
60 Erirakenteinen metsikkö	62

5.5. Muut riistaympäristöt: pinta-ala, ha

Pyy-ympäristöt: 1 265 ha

Muu riistan elinympäristö (mm. poikueympäristöt): 3 292 ha

5.6. Ammattikalastajien saalis sisävesiltä, kg

Ammattikalastussaaliit sisävesistä valtion vesialueelta Pohjanmaan alueella (lähde Villi Pohjola), kg										
Järvi	Muikku	Siika	Ahven	Särki	Kiiski	Taimen	Hauki	Muut	Yhteensä	kg/ha
Porontima	28	49	220						297	1,7
Kontioluoma	2 265	522		695					3 482	20,7
Kostonjärvi	8 853	2 916	1 461	2 862	362	35	588		17 077	4,9
Loukusanjärvi	65	6	9	18					98	1,1
Uudentalonjärvi	10		10	3					23	0,3
Korvuanjärvi	1 567								1 567	1,6
Koviojärvi	1 670	120	300	660					2 750	8,0
Puhosjärvi	2 374	24	1 724	1 223	902		140		6 387	5,5
Lamujärvi	2 367		77	272	42		38		2 796	1,5
Lestijärvi	5 480		137				25	1 283	6 925	4,1
Yhteensä	24 679	3 637	3 938	5 038	2 001	35	791	1 283	41 402	

Liite 10. 12(17)

6. Muut metsän tuotteet

6.1. Marjat: sato, hyödyntämisaste ja tuotto

6.2. Sienet: sato, hyödyntämisaste ja tuotto

6.3. Koristejäkälät: keräysmäärät, laatikko/kg

Koristejäkälän keräysmäärät Pohjanmaan alueella (kerätty Puolangalta), laatikko/kg					
	1994	1995	1996	1997	1998
1. laatua		474 ltk			
Väri laatua (2. laatu)	7 898 ltk	2 798 ltk	3 286 ltk	1 315 ltk	2 555 ltk
Isohirvenjäkälää	5 045 kg		1 478 kg		

7. Turve ja maa- ja kiviaines

7.1. Turpeen ja maa- ja kiviaineksen vuosikäyttö, m³/tonnia

1998 oli turvetuotanto Pohjanmaan alueella 800 000 m³.

Maa-ainesten myynti Pohjanmaan alueella, 1000 tonnia			
	1996	1997	1998
Sora / Hiekka	1 256	637	748
Soramurske	338	398	401
Kalliomurske	67	127	144
Yhteensä	1 661	1 162	1 293

7.2. Turvetuotannossa oleva ala, ha

Vuonna 1998 turvetuotannossa oleva ala oli 5 700 ha.

7.3. Turvetuotannosta poistunut ala, ha

1998 ei poistunut alueita turvetuotannosta.

8. Rannat

8.1. Rakentamaton rantaa / rantaviivan pituus, km/km

Vuonna 1999 rakentamaton rantaa on 1 582 km ja rantaviivan kokonaispituus on 1 606 km.

Kriteeri 4: Luonnon monimuotoisuus: alue jaolla

1. Talousmetsien ekologiset kohteet, ha (koodit 611 ja 612)

Itäosa	Länsiosa	Yhteensä
4 200	2 200	6 400

2. Uhanalais- ja indikaattorilajien esiintymät, kuvioita kpl ja ha

Uhanalaiskuvioiden lukumäärä 1 476 kpl ja pinta-ala 14 902 ha.
(Patikoodit 411–439)

Indikaattorilajeja sisältävien kuvioiden määrä 1 693 ja pinta-ala 14 673 ha.
(Patikoodit 801–964)

3. Kuolleen puuston määrä hakkuualoilla, kpl/ha ja m³/ha

Vuonna 1998 jäänyt kuollutta puustoa hakkuualoille keskimäärin 2,5 kpl/ha.

4. Säästöpuuston määrä hakkuualoilla, m³/ha

Vuonna 1998 jäänyt säästöpuustoa hakkuualoille keskimäärin 8,5 m³/ha.

5. Lehtipuuvältaisten metsien määrä, ha (koivikot + koivusekametsiköt)

Koivikoiden ja koivusekametsien määrä Pohjanmaan alueella, ha			
	Itäosa	Länsiosa	Yhteensä
Metsämailla	12 404	12 355	24 759
Kitumaille	1 537	866	2 403
Yhteensä	13 941	13 221	27 162

Liite 10. 14(17)

6. Vanhojen metsien määrä puulajeittain ja ikäluokittain, ha

Itäosan vanhat koivikot ja koivuvaltaiset metsät ikäluokittain, ha							
	81–100	101–120	121–140	141–160	161–180	201–300	Yht.
Talousmetsät	191	95	141	112	25	4	568
Erikoismaat	155	132	336	206	62	13	904
Yhteensä	346	227	477	318	87	17	1 472

Itäosan vanhat kuusikot ja kuusivaltaiset metsät ikäluokittain, ha					
	141–160	161–180	181–200	201–300	Yht.
Talousmetsät	6 657	5 630	2 455	2 021	16 763
Erikoismaat	5 515	10 221	6 767	12 774	35 277
Yhteensä	12 172	15 851	9 222	14 795	52 040

Itäosan vanhat männiköt ja mäntyvaltaiset metsät ikäluokittain, ha						
	141–160	161–180	181–200	201–300	301–	Yht.
Talousmetsät	6 160	2 359	747	637		9 903
Erikoismaat	3 760	5 828	1 920	5 422	4	16 934
Yhteensä	9 920	8 187	2 667	6 059	4	26 837

Länsiosan vanhat koivikot ja koivuvaltaiset metsät ikäluokittain, ha				
	81–100	101–120	121–140	Yhteensä
Talousmetsät	538	50	21	609
Erikoismaat	101	23	8	132
Yhteensä	639	73	29	741

Länsiosan vanhat kuusikot ja kuusivaltaiset metsät ikäluokittain, ha						
	121–140	141–160	161–180	181–200	201–300	Yht.
Talousmetsät	899	422	129	23	5	1 478
Erikoismaat	363	150	100	2	3	618
Yhteensä	1 262	572	229	25	8	2 096

Länsiosan vanhat männiköt ja mäntyvaltaiset metsät ikäluokittain, ha						
	121–140	140–160	161–180	181–200	201–300	Yht.
Talousmetsät	4 075	1 343	176	10	6	5 610
Erikoismaat	1 170	630	217	22	10	2 049
Yhteensä	5 245	1 973	393	32	16	7 659

7. Arvokkaiden luontokohteiden ennallistaminen, halvuosi

Arvokkaita luontokohteita ennallistettu, ha			
	Itäosa	Länsiosa	Yhteensä
1997	70		70
1998	192	24	216

8. Kulotuksen määrä, ha

Kulutusmäärät Pohjanmaalla, ha			
1995	1996	1997	1998
15	17	22	62

9. Lintulaskenta (saadaan jatkossa vuosittain tulokset perustettavalta laskenta-reitiltä)

Kriteeri 5: Metsätalouden vesistövaikutukset

1. Vesistöjen luonnontilan palauttaminen
2. Vesiensuojelun onnistuminen

Vesien suojelun onnistumista kuvataan asteikolla 1–4 , jossa arvo 4 on paras. Vuonna 1998 vesien suojelun onnistumista kuvaava arvo oli 3,75 (vesien suojelun seuranta-raportti).

Kriteeri 6: Muut sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset toiminnot

1. Tulostoimintojen yhteenlaskettu liikevaihto, milj. mk

Tulostoimintojen liikevaihto, milj. mk	
	Ennuste 1999
Metsätalous	160,0
Luontopalvelut	17,0
Laatumaa	17,0
Villi Pohjola	5,5
Omaisuuspalvelut	4,0
Yhteensä	203,5

Liite 10. 16(17)

2. Metsähallituksen tarjoamat työpaikat (virka- ja työsuhteiset), htv/tulosalue

Työpaikat tulosalueissa 1998	
	htv/tulosalue
Metsätalous	201
Luontopalvelut	50
Laatunmaa	11
Villi Pohjola	5
Omaisuuspalvelut	31
Yhteensä	298

3. Metsähallituksen ostamat urakointipalvelut, mk/tulosalue

Ostetut urakointipalvelut, milj.mk/tulosalue		
	1998	Ennuste 1999
Metsätalous	51,0	52,0
Luontopalvelut	-	-
Laatunmaa	5,6	5,0
Villi Pohjola	0,2	0,3
Omaisuuspalvelut	0,5	-
Yhteensä	57,3	57,3

4. Luontomatkailun arvo ja työllistävyys, mk ja htv

5. Kävijämäärät kansallispuistoissa ja valtion retkeilyalueilla, henkilöä/vuosi

Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden kävijämäärät 1998	
	henkilöä/vuosi
Oulangan kansallispuisto	145 000
Syötteen retkeilyalue	40 000
Kylmäluoman retkeilyalue	40 000
Yhteensä	225 000

6. Virkistysrakenteiden rakentamiseen ja kunnossapitoon käytetyt varat, mk/vuosi

Ennuste vuodelle 1999 6,7 milj. mk.

7. Kävijämäärät opastus- ja luontokeskuksissa, henkilöä/vuosi

Opastus- ja luontokeskusten kävijämäärät 1998	
	henkilöä/vuosi
Oulangan luontokeskus	44 500
Kylmäluoman opastuskeskus	43 800
Yhteensä	88 300

8. Kaavoitetut kohteet, kpl (kokonaismäärä)

Kaavoitettujen kohteiden kokonaismäärä 1998	
	kpl
Valmiit rantarakentamiskohteet	7
Valmiit matkailukeskusten rak. kohteet	4

9. Kaavoituksen tuottamat tontit, kpl/RA-k-m² (kokonaismäärä)

Kaavoituksen tuottamien tonttien kokonaismäärä 1998	
	kpl/RA-k-m ²
Rantatontit	120
Matkailukeskusten RA-k-m ²	17 800

10. Osallistamistilaisuudet ja henkilömäärät hankesuunnittelussa, kpl/henkilöä

Hankesuunnittelussa ei ole käytetty osallistavaa suunnittelua vuonna 1998.

11. Kiinteät muinaisjännökset ja muut kulttuurihistorialliset kohteet, pinta-ala ja kuvioiden lukumäärä (koodit 111–114, 119, 121, 129)

Kuvioiden lukumäärä 450 kpl ja pinta-ala 2 953 ha.

12. Arvokkaat maisemakohteet, pinta-ala ja kuvioiden lukumäärä (koodit 311 – 314, 319, 321, 322)

Maisemakuvioiden lukumäärä 7 413 kpl ja kokonaispinta-ala 33 890 ha.

MAANKÄYTTÖLUOKITUSLUETTELO: LAKKAUTETTAVAT KOHTEET

KUNTA	NIMI	VANHA LUOKITTELU	MH:n UUSI MKL	SK- MERKINTÄ	ALA (ha)		T- toim.	HUOM !
					metsäm.	maa yht.		
Kuusamo	Oijusluoma	Vnp, amo	SL-ohj-amo	-	661,0	1159,0	Ls	Tutkimusop.metsä lakkautetaan myös jäljelle jäävältä osaltaan!
Kuusamo	Lakimetsät	Korkea alue		-	3665,0	6789,0	Vp	n.1900 ha vaihtoon, loput lakk. ja AE:n kautta MT/MY-alueiksi (MH:n päätös 1998)
T-koski	Salmisenvaara	Ojitusrauhitusalue	M	SR-1 3.14	34,0	116,0	Mt	kuten yllä
T-koski	Salmisenvaara	Ojitusrauhitusalue	M	SR-1 3.14	34,0	116,0	Mt	kuten yllä
T-koski	Haukisuo	Ojitusrauhitusalue	M	-	0,0	75,0	Ls	EYR, lakkautetaan/ytt
T-koski	Pikku Pirinsuo	Ojitusrauhitusalue	M	-		46,0	Ls	EYR, lakkautetaan/ytt
T-koski	Vaarasuo-Sammakkosuo	Ojitusrauhitusalue	M	SR-1 3.12	99,0	292,0	Mt	lakkautetaan/ytt
T-koski	Lakimetsät	Korkea alue	-	-	4858,0	8557,0	Vp	p-a on arvio AMO-poistojen jälk., lakk. ja AE:n kautta MT/MY-alueiksi (MH:n päätös 1998)
Pudasjärvi	Iso-Syöte	Aarnialue	M/MU	-	43,0	285,0	Ls	lakk./ytt, osa vkr-alueetta
Pudasjärvi	Olkimaa	Aarnialue	S-ohj-amo	SR-1 2.23	95,0	95,0	Ls	lakk.-> Maanselän AMO
Pudasjärvi	Rojolankangas	Luonnonhoitometsä	MU	SR-1 2.20	44,0	44,0	Vp	lakk./ ytt
Pudasjärvi	Iso-Syöteen suot	Ojitusrauhitusalue	M	-	288,0	645,0	Mt	lakk./ytt (AE-käsittely)
Pudasjärvi	Ohtosensuo	Ojitusrauhitusalue	S-ohj-amo	SL 2.16	186,0	1349,0	Mt	lakk. ->AMO
Pudasjärvi	Ruunasuo	Ojitusrauhitusalue	MY	-	7,0	273,0	Mt	lakk./MY
Pudasjärvi	Sammakkosuo	Havaintometsä	M	-	383,0	414,0	Mt	ojit./lann. koekenttä, lakk./ ytt
Pudasjärvi	Lakimetsät	Korkea alue	-	-	985,0	1411,0	Vp	lakk. ja AE:n kautta MT/MY-alueiksi
Pudasjärvi	Karhuniemi n:o 174	Siemenkeräysmetsä	M	-	41,0	41,0	Mt	lakk./ ytt
Pudasjärvi	Pieni Tee rivaara n:o 153	Siemenkeräysmetsä	M	-	36,0	36,0	Mt	lakk./ ytt
Pudasjärvi	Romuselkä n:o 669	Siemenkeräysmetsä	M	-	7,0	7,0	Mt	lakk./ ytt
Pudasjärvi	Siemenkeräysmetsät 1086, 1087	Siemenkeräysmetsä	M	-	1,0	1,0	Mt	lakk./ ytt
Yli-li	Kusisuo	Vnp,sso	SL-ohj-sso	SL 13.2		3,0	Ls	
Yli-li	Isokivenmaa	Aarnialue	M	-	5,0	5,0	Ls	lakk. (siirtolohkare), kuvioraj. 562
Puolanka	Kortesuso	Ojitusrauhitusalue	M	-	21,0	363,0	Mt	lakkautetaan, ei sk:ssa
Puolanka	lakimetsät	Korkea alue		-	526,0	704,0	Mt	lakk. ja AE:n kautta MT/MY-
Kestilä	Parkkisenrimpi	Ojitusrauhitusalue	EO-tur	SL	7,0		Mt	purettu -> turvetuot.
Lestijärvi	Ahon puistometsä	Luonnonhoitometsä	VR	VL	6 0		Vp	lakkautetaan

KÄYTTÖPUUSUUNNITTEEN LASKENTA

LOKAKUU 1999

	Koko alue
metsämaan pinta-ala ha	566 330
metsämaan puusto m ³ , v. 1999	40 185 000

PINTA-ALAT KÄSITTELYLUOKITTAIN, ha

Talousmetsä	436 823
Erirakenteiset	615
Säästöpuuhakkuu	1 075
Jatkettu kiertoaika	34 533
Ylipitkä kiertoaika	2 201
Poimintahakkuu	4 458
Ei käsittelyä	13 552
Suojelualueet	73 073
Pinta-ala yhteensä	566 330

	1999-2008	2009-2018	2019-2028
uudistuspinta-ala ha/v	3 457	2 750	2083
uudistuskertymä m ³ /v	512 492	376 436	300 942
uudistuskertymä m ³ /ha	142	131	138
uudistusalojen säästöpuusto m ³ /ha	6		
harvennuspinta-ala ha/v	4 000	6 251	9 401
harvennuskertymä m ³ /v	244 320	397 462	631 368
harvennuskertymä m ³ /ha	59	62	65
harvennushakkuiden säästöpuusto m ³ /ha	2		
ylispuidenpoisto ha/v	317	986	644
ylispuidenpoistokertymä m ³ /v	7 053	33 617	22 905
ylispuidenpoistokertymä m ³ /ha	22	34	36
kokonaispoistuma m³/v	878 717	947 766	1 150 066
-luonnonpoistuma m ³ /v	-52 404	-61 392	-93 212
hukkapuu-%, uudistushakkuut	7		
hukkapuu-%, harvennushakkuut	11		
hukkapuu-%, ylispuidenpoisto	4		
-hukkapuu m ³ /v	-62 448	-78 859	-101 640
laskettu suunnite m ³ /v	763 865	807 515	955 214
- säästöpuut m ³ , uudistushakkuu	-20 740	-16 499	-12 498
- säästöpuut m ³ , harvennushakkuu	-8 000	-12 502	-18 802
käyttöpuusuunnite m ³ /v (75 % luontok.)	735 126	778 514	923 914
koodaamattomat luonto- ym. arvot, -2 %	-14 703	-15 570	-18 478
Käyttöpuusuunnite m³/v	720 423	762 944	905 436
suunnite m ³ /ha/v (ilman suojelualueita)	1,46	1,55	1,84

Tilavuus m³, vuonna 1999 40 185 000

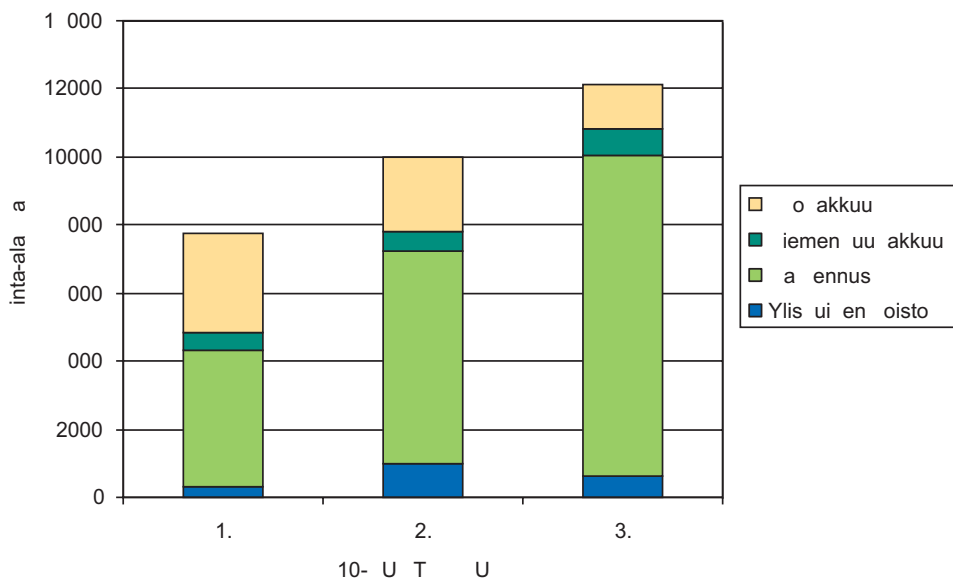
Tilavuus m³, vuonna 2009 48 622 000

Tilavuus m³, vuonna 2019 57 548 000

Tilavuus m³, vuonna 2029 65 424 000

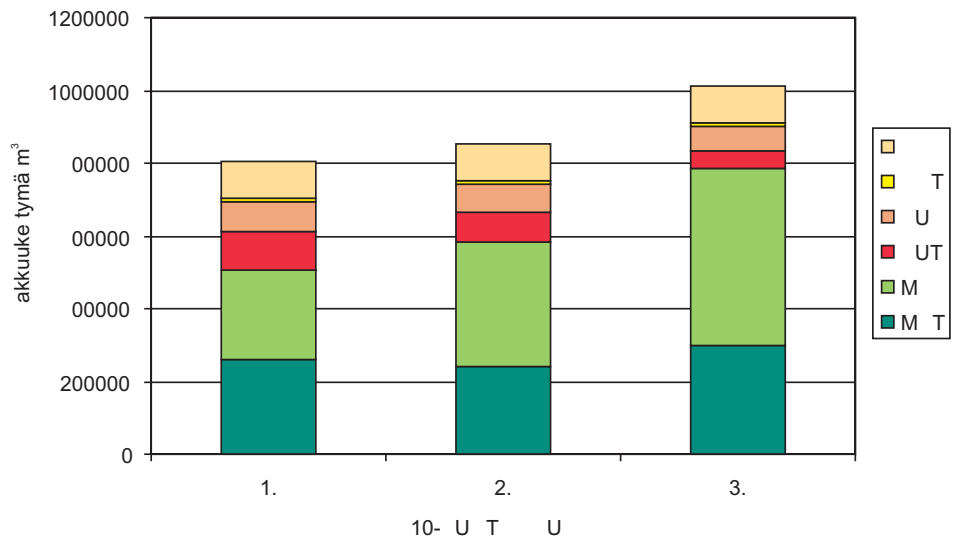
1. kymmenvuotiskauden kasvu, m ³ /v	1 670 109
2. kymmenvuotiskauden kasvu, m ³ /v	1 770 709
3. kymmenvuotiskauden kasvu, m ³ /v	1 844 676

UUT JE T - L T
Toteutetta a ai toe to

Kuva 1. Hakuutapojen pinta-alat 10-vuotiskausittain.

UU E TYM E E E
ennen ä ennyksiä ja ko jauksia
Toteutetta a ai toe to

Kuva 2. Hakuukertymän rakenne 10-vuotiskausittain ennen vähennyksiä ja korjauksia.

PALAUTELOMAKE

Tällä palautelomakkeella keräämme tietoja ja näkemyksiä Metsähallituksen hallinnoimista maista ja vesistä. Toivomme, että Sinulla on hetki aikaa antaa meille arvokasta palautetta. Otamme alueiden käytön suunnittelussa huomioon kaiken saamamme palautteen ja kommentit.

Vastaajan taustatiedot:

Sukupuoli:	1. Mies
2. Nainen	Ikä:	1. alle 25-vuotias
2. 25–34-vuotias
3. 35–44-vuotias
4. 45–54-vuotias
5. 55–64-vuotias
6. yli 64-vuotias
Asuinkunta:	_____		
Omistatko metsää:	1. Kyllä
2. En		

ODOTUKSIA JA TAVOITTEITA VALTION MAIDEN KÄYTÖSTÄ

Metsätalous (metsien hoito, hakkuut, tienrakennus jne...)

Luonnonsuojelu (suojelualueet, arvokkaat luontokohteet, uhanalaiset lajit ja niiden sijainti jne...)

Virkistys (metsästys, kalastus, retkeily, marjastus, sienestys, kämpät, laavut, polut, opasteet jne...)

Muu käyttö (metsäpalstojen osto ja myynti, maa-aineskauppa, kaavoitus, lomatontit, jne...)

Mitä muuta Metsähallituksen tulisi toiminnassaan ottaa huomioon?

Voit halutessasi jatkaa kääntöpuolelle...

Aikaisemmin ilmestyneet Metsähallituksen metsätalouden julkaisut

- Nro 1 Rissanen Kalervo 1996. Vesiensuojelu kunnostusojituksen ja maanmuokkaustöiden yhteydessä 1995 – Länsi-Suomen ja Kainuun alueissa tehdyn selvityksen loppuraportti. 26 s.
- Nro 2 Hokajärvi Taisto 1996. Sallan metsävaurioiden tervehdyttämislannoituskoe. 27 s.
- Nro 3 Hallman Erkki, Hokkanen Marja, Juntunen Heikki, Korhonen Kirsi - Marja, Raivio Suvi, Savela Outi, Siitonen Paula, Tolonen Arto & Vainio Matti 1996. Alue-ekologinen suunnittelu. 59 s.
- Nro 4 Keto-Tokoi Petri, Korhonen Ilkka, Paavonen Ahti, Seppänen Jussi & Vesterinen Pekka 1996. Kurun alue-ekologinen suunnitelma. 49 s.
- Nro 5 Kukko Timo 1996. Luonnonvarojen seuranta kestävän metsätalouden kuvaajana. 187 s.
- Nro 6 Loikkanen Teppo 1997. Kainuun metsäkysely 1996. 46 s.
- Nro 7 Karvonen Lauri, Huusko Mauri, Itkonen Pertti & Prokkola Antti 1997. Aalistunturin alue-ekologinen suunnitelma. Suunnittelun periaatteet Metsähallituksen Länsi-Lapin alueella. 95 s.
- Nro 8 Hiltunen Veikko, Kytövuori Tapio, Siira Jorma, Jorri Eeva-Liisa, Leskinen Aarne, Leskinen Jarmo, Meriruoko Ari, Santala Eija, Tolonen Arto & Tolonen Jyrki 1997. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. 76 s. + karttaliite.
- Nro 9 Korkalo Markku, Pouta Tapio, Valle Paulus, Kokkonen Pekka, Korpivuoma Jukka, Itkonen Pertti & Ollila Tuomo 1997. Peurakairan alue-ekologinen suunnitelma. 91 s.
- Nro 10 Hokajärvi Taisto (toim.) 1997. Metsänhoito-ohjeet. 58 s.
- Nro 11 Pykäläinen Jouni 1997. Päätösanalyysimenetelmä Metsähallituksen alueelliseen luonnonvarasuunnitteluun. 33 s.

- Nro 12 Heinonen Petri, Hallila Heikki, Koivurinne Jorma, Oikarinen Aimo, Saarikoski Pekka, Salmi Oiva, Soinne Hanna & Tanninen Timo 1997. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. 111 s. + kartta.
- Nro 13 Rissanen Kalervo, Hirvonen Reijo, Mahosenaho Juhani & Ollila Heikki 1997. Pyhännän alue-ekologinen suunnitelma. 71 s.
- Nro 14 Hokajärvi Taisto (toim.) 1998. Erikoispuulajien kasvatus. 25 s.
- Nro 15 Koponen Matti, Sapattinen Auvo, Toivanen Alpo & Timonen Kalervo 1998. Ylä-Keyrityn alue-ekologinen suunnitelma. 64 s.
- Nro 16 Kinnunen Ossi, Kokkonen Sakari, Kokkonen Tuomo, Korpivuoma Jukka, Murtoniemi Sakari, Sandström Olli & Soinne Hanna 1998. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. 161 s. + liitekartta.
- Nro 17 Heinonen Petri 1998. Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu. Prosessikuvaus. 42 s.
- Nro 18 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo & Mustonen Seppo 1998. Valtimon alue-ekologinen suunnitelma. 58 s.
- Nro 19 Näpänkangas Jouni, Meriruoko Ari, Tolonen Arto, Vainio Matti, Jäntti Risto, Juntunen Heikki & Herttuainen Erkki 1998. Vuokin alue-ekologinen suunnitelma. 78 s.
- Nro 20 Helle Pekka, Lindén Harto, Aarnio Martti & Timonen Kalervo 1999. Metso ja metsien käsittely. Tietoa käytännön metsätaloudelle. 25 s.
- Nro 21 Luhta Vesa 1999. Inarin havumetsävyöhyke, luonnonolot ja käyttö. 119 s.
- Nro 22 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Kamula Pasi, Karvonen Lauri, Keränen Matti, Kokkonen Sakari, Murtoniemi Sakari, Partanen Tapani, Salmi Juha, Tormilainen Mikko ja Vaara Marja 1999. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma. 220 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 23 Rissanen Kalervo 1999. Luonnonhoidon seuranta Metsähallituksessa vuosina 1994–1998. 43 s.

Nro 24 Hokajärvi Taisto ja Rissanen Kalervo 1999. Varttuneiden taimikoiden tila 1996 ja 1998. 30 s.

Nro 25 Soikkeli Paavo 1999. Metsurityön ja metsäpalkkauksen kehittäminen. 40 s.

ISSN 1239-1670
ISBN 952-446-173-0